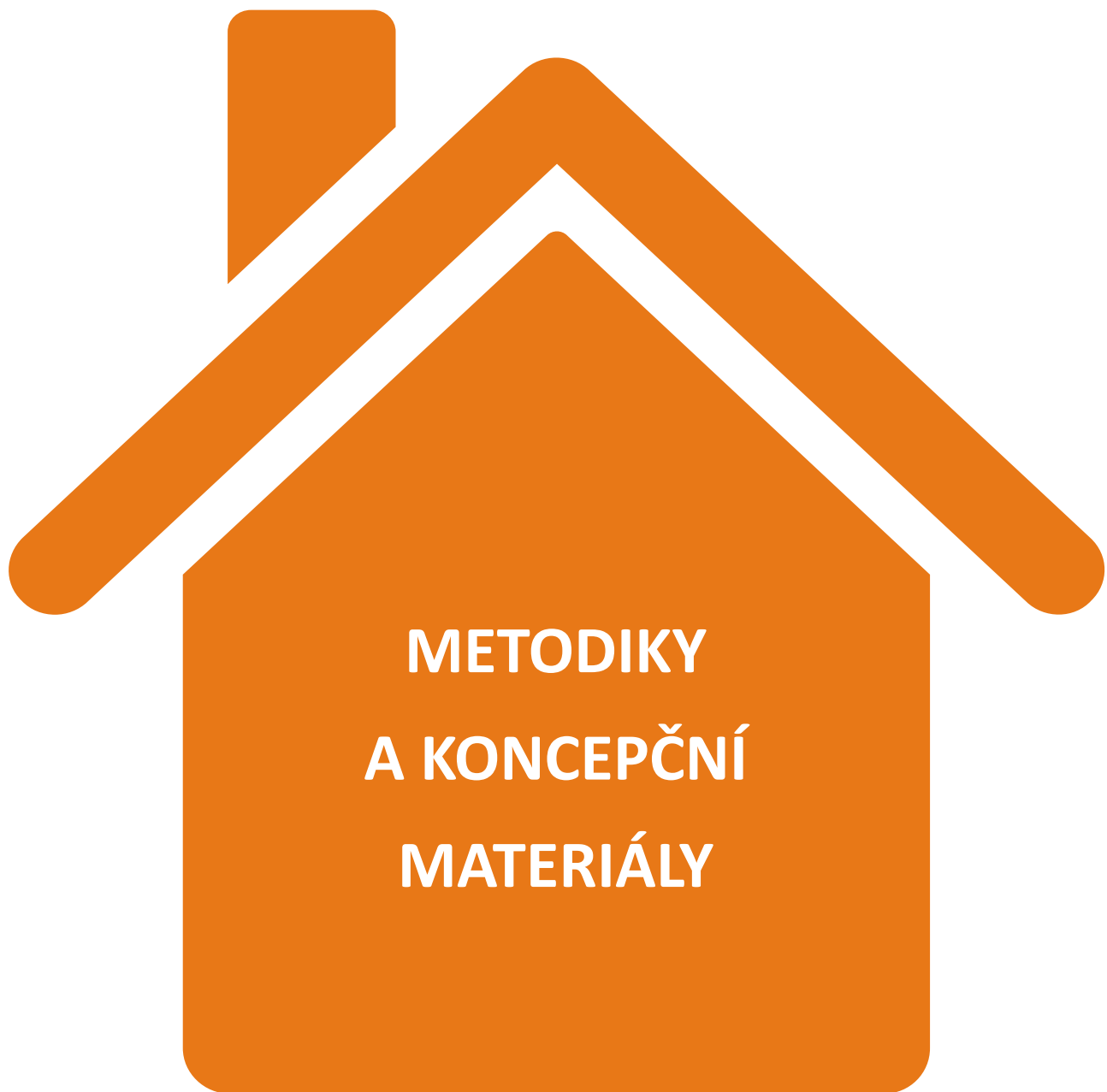

PILOTNÍ OVĚŘENÍ SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ V OTROKOVICÍCH

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

m ě s t o
OTROKOVICE

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

m ě s t o
OTROKOVICE

METODIKY A DALŠÍ KONCEPČNÍ MATERIÁLY

Dokument vznikl jako jeden z výstupů projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, registrační číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

Obsah

SOUBOR METODIK SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ

ÚVOD	8
METODIKA SOCIÁLNÍ PRÁCE V OBLASTI BYDLENÍ	9
1.1 Vymezení pojmu sociální práce	9
1.2 Činnosti sociálního pracovníka	9
1.3 Cíl sociální práce	10
1.4 Sociální práce před zařazením do systému sociálního bydlení	12
1.5 Metody sociální práce v sociálním bydlení	13
METODIKA HODNOCENÍ BYTOVÉ NOUZE	15
2.1 Definice bytové nouze	15
2.2 Kritéria hodnocení bytové nouze	15
2.3 Obecné podmínky pro výběr nájemců	16
2.4 Prioritně podpořené osoby	17
2.5 Postup při zapojení žadatele do systému sociálního bydlení	17
2.6 Výběr budoucího nájemce	18
2.7 Náklady na bydlení	18
2.8 Ukončení spolupráce s nájemcem v projektu POSBO	19
METODIKA PREVENCE ZTRÁTY BYDLENÍ A ZADLUŽENÍ	20
3.1 Individuální plán	20
3.2 Realizace sociální práce	20
3.3 Vyhodnocování individuálního plánu	21
3.4 Vyřazení klienta ze systému sociálního bydlení	21
METODIKA SPOLUPRÁCE LOKÁLNÍCH AKTÉRŮ SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ... 22	
4.1 Ubytovny	22
4.2 Kurátor pro dospělé MěÚ Otrokovice	23
4.3 Sociální pracovníci odboru sociálního MěÚ Otrokovice – oddělení sociální pomoci	23
4.4 Sociální pracovníci odboru sociálního MěÚ Otrokovice – oddělení SPO	23
4.5 Odbor majetko-právní	24
4.6 Spolupráce s poskytovateli sociálních služeb	24
METODIKA VYHODNOCENÍ ÚSPĚŠNOSTI SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ..... 27	
5.1 Hodnocení výchozí situace klientů	27
5.2 Vyhodnocení situace klientů v sociálním bydlení	28

5.3	Vyhodnocení po 12 měsících	28
5.4	Definice úspěšnosti klienta v systému sociálního bydlení.....	28
PŘÍLOHY.....		31
Příloha 1: Evidenční list hodnocení bytové nouze žadatele		31
Příloha 2: Individuální plán.....		33
Příloha 3: Protokol o ústním podání žádosti		35
Příloha 4: Záznamový list k sociálnímu bydlení.....		37
Příloha 5: ETHOS – Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR.....		38
<u>STATISTICKÁ DATA OBCE V OBLASTI SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ</u>		
1. ÚVOD.....		41
2. DOMY A BYTY V OTROKOVICÍCH		42
2.1	Celkový počet domů a bytů v Otrokovicích	42
2.2	Počet dokončených bytů v SO ORP Otrokovice.....	43
2.3	Bytový fond města.....	43
2.4	Členění bytového fondu města	44
3. VÝVOJ POČTU OBYVATEL		46
4. EXEKUCE.....		47
4.1	Podíl osob v exekuci.....	47
4.2	Dostupnost dat v oblasti exekucí.....	47
4.3	Exekuce v Otrokovicích	48
5. NEZAMĚSTNANOST		49
<u>ZPŮSOBY VYHODNOCOVÁNÍ ÚSPĚŠNOSTI MODELŮ SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ</u>		
1. ÚVOD.....		52
2. MODEL Y SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ.....		53
2.1	Převod stávajícího bydlení do režimu sociálního bydlení - prevence ztráty bydlení.....	53
2.2	Housing ready.....	53
2.3	Housing First	55
3. ZPŮSOBY VYHODNOCOVÁNÍ ÚSPĚŠNOSTI MODELŮ SB		57
3.1	Využití statistických dat	57
3.2	Kvalitativní rozhovor	58
3.3	Zhodnocení nákladů na jednotlivé modely	59
4. ZÁVĚR.....		62
<u>MULTIDISCIPLINÁRNÍ SPOLUPRÁCE</u>		
1. MULTIDISCIPLINÁRNÍ SPOLUPRÁCE V RÁMCI RT		64

1.1	Složení realizačního týmu	64
2.	MULTIDISCIPLINÁRNÍ SPOLUPRÁCE V RÁMCI MĚÚ OTROKOVICE	65
2.1	Odbor sociální	65
2.2	Odbor majetko-právní	66
2.3	Odbor evidenčně-správní	66
3.	MULTIDISCIPLINÁRNÍ SPOLUPRÁCE S POSKYTOVATELI SSL	67
3.1	Azylové domy	67
3.2	Terénní služby	68
3.3	Služby pro zadlužené osoby	68
3.4	Služby pro seniory	69
3.5	Služby pro osoby s duševním onemocněním	70
4.	MULTIDISCIPLINÁRNÍ SPOLUPRÁCE S POSKYTOVATELI UBYTOVÁNÍ	71
4.1	Ubytovny v Otrokovicích	71
4.2	Soukromí poskytovatelé ubytování v Otrokovicích	71
5.	MULTIDISCIPLINÁRNÍ SPOLUPRÁCE S INSTITUCEMI	72
5.1	Ministerstvo práce a sociálních věcí	72
5.2	Úřad práce České republiky – kontaktní pracoviště Otrokovice	72
6.	MULTIDISCIPLINÁRNÍ SPOLUPRÁCE S OBCEMI ZAPOJENÝMI DO PROJEKTU SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ	73
6.1	Statutární město Brno	73
6.2	Statutární město Ostrava a obec Veselíčko	73
6.3	Obec Vír	74
<u>ZPŮSOBY A POTŘEBY VZDĚLÁVÁNÍ SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ VE VZTAHU K SYSTÉMU SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ</u>		
1.	PROFESNÍ KOMPETENCE	76
1.1	Sociální pracovník a jeho profesní kompetence	76
1.2	Klíčové kompetence	78
2.	DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ OBECNÍCH A MĚSTSKÝCH ÚŘADŮ	80
2.1	Andragogický model vzdělávání sociálních pracovníků	80
2.2	Další profesní vzdělávání obecně	81
2.3	Profesní vzdělávání z pohledu sociálních pracovníků	83
2.4	Analýza vzdělávacích potřeb dalšího profesního vzdělávání	84

PODKLADY K NAVRŽENÍ TYPOVÝCH POZIC SOCIÁLNÍHO PRACOVNÍKA SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ NA OBCI

1. LEGISLATIVNÍ UKOTVENÍ SOCIÁLNÍ PRÁCE	87
1.1 Vymezení pojmu sociální práce	87
1.2 Cílové skupiny klientů sociálních pracovníků na obecních a městských úřadech ..	87
1.3 Činnosti sociálního pracovníka	89
1.4 Cíl sociální práce	90
1.5 Metody sociální práce	90
1.6 Působnost obecního úřadu v oblasti sociální práce dle zákona č. 108/2006 Sb. ...	91
1.7 Působnost obecního úřadu v oblasti sociální práce dle zákona č. 111/2006 Sb. ...	93
2. SOCIÁLNÍ PRACOVNÍK A JEHO ODBORNÁ ZPŮSOBILOST	95
2.1 Oblasti činnosti sociální práce na obecním úřadě	96
3. TYPOVÁ POZICE SOCIÁLNÍHO PRACOVNÍKA V SOCIÁLNÍM BYDLENÍ	97
3.1 Nejnáročnější vykonávaná činnost dle katalogu prací.....	97
3.2 Další činnosti.....	97

KAZUISTIKY V OBLASTI SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ

1. MUŽ, NAR. 1952.....	103
2. MUŽ, NAR. 1965.....	106
3. ŽENA NAR. 1966.....	108
4. MUŽ, NAR. 1975.....	110
5. ŽENA, NAR. 1999.....	112
6. MUŽ, NAR. 1989.....	114
7. ŽENA, NAR. 1980.....	115
8. ŽENA, NAR. 1978.....	117
9. MUŽ, NAR. 1969.....	118

PŘÍKLADY DOBRÉ A ŠPATNÉ PRAXE

1. ÚVOD.....	121
2. PŘÍKLADY DOBRÉ PRAXE	122
2.1 Spolupráce s oddělením sociální pomoci Městského úřadu Otrokovice.....	122
2.2 Spolupráce s oddělením sociálně-právní ochrany Městského úřadu Otrokovice	122
2.3 Spolupráce s odborem majetko-právním Městského úřadu Otrokovice	123
2.4 Spolupráce s poskytovateli ubytování	123
2.5 Spolupráce s Azylovým domem Samaritán Otrokovice.....	124
2.6 Spolupráce s azylovým domem Nový domov Otrokovice	124

2.7	Spolupráce s organizací Centrum služeb a podpory Zlín – Horizont	125
2.8	Mediální kampaň projektu POSBO	125
2.9	Spolupráce se sociálními pracovníky jiných obcí	126
3.	PŘÍKLADY ŠPATNÉ PRAXE	127
3.1	Absence městského krizového bytu v Otrokovicích	127
3.2	Selhání ze strany klienta	127
3.3	Neprodloužení nájemní smlouvy z důvodu narušování soužití v bytovém domě	128
<u>KOMPLEXNÍ ZHODNOCENÍ FUNGOVÁNÍ SYSTÉMU SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ V OBCI</u>		
1	ÚVOD.....	130
2	ZHODNOCENÍ PRŮBĚHU PROJEKTU POSBO	131
2.1	Základní údaje o projektu POSBO	131
2.2	Cíle projektu.....	131
2.3	Realizační tým projektu	131
2.4	Aktivity projektu	132
2.5	Dokumenty a výstupy	137
2.6	Zahraniční cesty	138
3	STATISTICKÉ VYHODNOCENÍ SOC. BYDLENÍ V OTROKOVICÍCH	139
3.1	Cílové skupiny sociálního bydlení	139
3.2	Využití bytového fondu obce	142
3.3	Poskytování sociální práce.....	143
4	ÚSPĚŠNOST KLIENTŮ SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ	145
4.1	Žadatelé	145
4.2	Ubytovaní klienti.....	145
5	KRITÉRIA VYHODNOCOVÁNÍ BYTOVÉ NOUZE	149
5.1	Kritéria města Otrokovice	149
5.2	Kritéria systému sociálního bydlení	151
6	ZÁVĚR.....	152
SEZNAM ZKRATEK		153
POUŽITÁ LITERATURA		154

Metodiky a další koncepční materiály

SOUBOR METODIK SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ

Soubor metodik vznikl jako jeden z výstupů projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, registrační číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

Úvod

Soubor metodik vznikl jako jeden z výstupů projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, reg. číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

Obsahuje celkem 5 metodik, kterými jsou:

- Metodika sociální práce v oblasti sociálního bydlení
- Metodika hodnocení bytové nouze
- Metodika prevence ztráty bydlení a zadlužení
- Metodika spolupráce lokálních partnerů sociálního bydlení
- Metodika vyhodnocení úspěšnosti sociálního bydlení

Metodiky shrnují postupy, doporučení a praktické návody na realizaci systému sociálního bydlení v Otrokovicích.

Metodika sociální práce v oblasti bydlení

1.1 Vymezení pojmu sociální práce

Sociální práce je činnost zaměřená na pomoc jednotlivcům, rodinám či skupinám osob s cílem zlepšit jejich sociální fungování v přirozeném prostředí. Pomáhá předcházet sociálnímu vyloučení a podporuje sociální začleňování. Ve vztahu k obci pomáhá nalézt rovnováhu optimálního sociálního fungování osob v rámci širšího společenství lidí dané obce. Má rovněž nezastupitelnou preventivní, osvětovou a vzdělávací funkci.

Sociální práce v rámci systému sociálního bydlení je výkonem sociální práce v přenesené působnosti ve smyslu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Z tohoto důvodu jsou sociální pracovníci povinni vést Standardizovaný záznam sociálního pracovníka, který je součástí Jednotného informačního systému Ministerstva práce a sociálních věcí, a postupovat v souladu s ustanoveními výše uvedených zákonů týkajících se výkonu sociální práce na obecních úřadech s rozšířenou působností a s pověřeným obecním úřadem.

1.2 Činnosti sociálního pracovníka

Dle Doporučeného postupu MPSV č. 1/2018 mezi hlavní činnosti sociálního pracovníka obecního úřadu patří zejména:

- vyhledávání osob, rodin, či skupin osob ohrožených sociálním vyloučením,
- realizace sociálního šetření,
- sociálně preventivní činnosti,
- poskytování základního a odborného sociálního poradenství, podpory a pomoci,
- vedení dokumentace a zpracování osobních či citlivých dat,
- realizace činností sociální práce ve prospěch osob v nepříznivých či krizových situacích,
- zajišťování spolupráce a koordinace činností v rámci multidisciplinární spolupráce,
- propagace a seznamování občanů s nabídkou obecního úřadu v agendě sociální práce,

- řešení nepříznivé sociální situace osob, rodin nebo skupin osob a vypracování plánu činností, kterými bude po dohodě s klientem na situaci reagováno.

Činnosti sociální práce nejsou správním řízením ve smyslu zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, nicméně základní principy správního řádu jsou při těchto činnostech aplikovány (stížnosti, nečinnost, mlčenlivost, podjatost apod.).

1.3 Cíl sociální práce

Cílem sociální práce v rámci sociálního bydlení je poskytnutí bydlení osobám, které nemohou za tržních podmínek získat přiměřené a kvalitativně standardní nájemní bydlení. Účelem uzavření nájemní smlouvy je vytvoření předpokladů k řešení nepříznivé sociální situace nájemce při současné sociální práci s nájemcem, která je neoddělitelnou součástí tohoto procesu.

Obr. č. 1: Fáze sociální práce

1.4 Sociální práce před zařazením do systému sociálního bydlení

Depistáž:

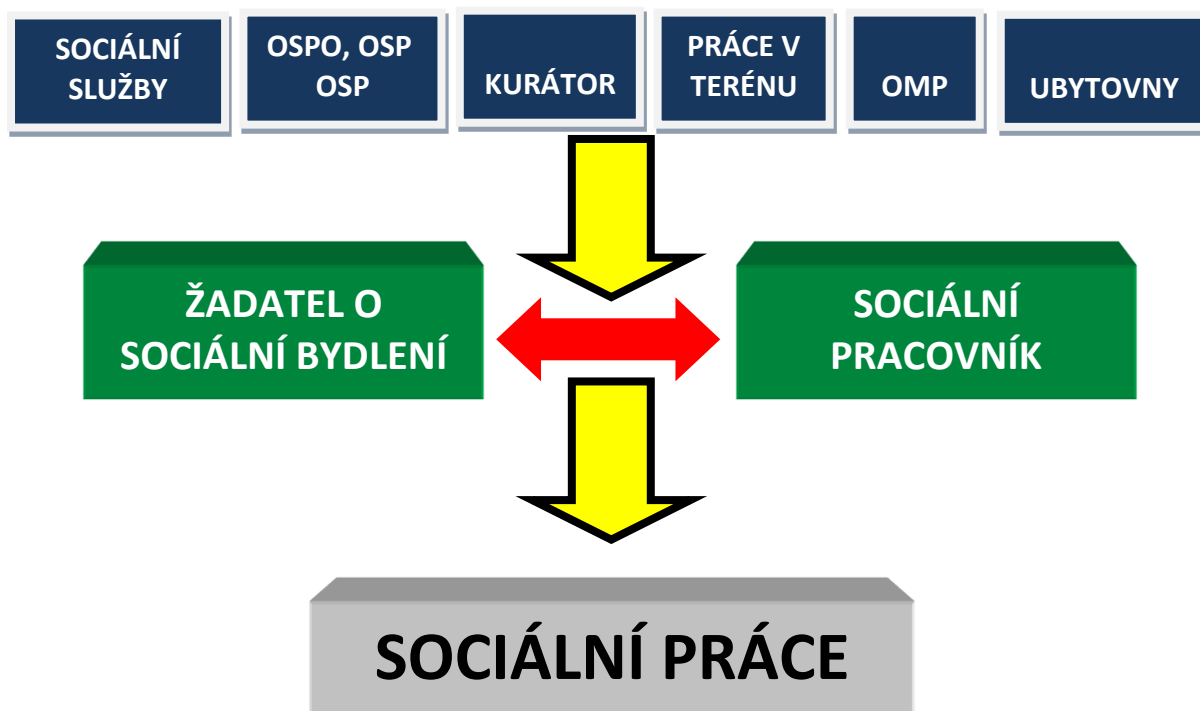
Jednou z forem sociální práce je depistáž. Depistáž je činnost, která má za cíl vědomé, cílené a včasné vyhledávání jednotlivců či skupin ohrožených sociálním vyloučením nebo jinou nepříznivou sociální událostí, v tomto případě bytovou nouzí. Depistáž realizuje sociální pracovník např. za pomoci oddělení sociální pomoci, oddělení sociálně-právní ochrany, odboru majetko-právního, Azylového domu Samaritán, Nového domova Otrokovice, Pečovatelské služby SENIOR, sociálního kurátora pro dospělé, Centra služeb a podpory Zlín - Horizont a spolupracujících ubytoven v Otrokovících. Sociální pracovník je průběžně v kontaktu s výše uvedenými aktéry a na základě získaných informací vyhodnocuje nezbytnost kontaktování potenciálních klientů. Depistáž také probíhá u vytipovaných žadatelů již žijících v městských bytech, kteří potřebují kontinuální pomoc sociálního pracovníka. Depistáž je sociálním pracovníkem písemně zpracována a zaznamenána do spisu. U vytipovaných žadatelů je následně provedeno sociální šetření. Během depistáže je zjištěna aktuální sociální a finanční situace žadatele. Pokud žadatel splní obecné podmínky pro hodnocení bytové nouze, vyplní společně se sociálním pracovníkem evidenční list žadatele o sociální bydlení a je zařazen do seznamu zájemců. Sociální pracovník je se žadatelem v pravidelném kontaktu.

Oblasti depistáže:

1. Zjištění aktuální sociální a finanční situace (zda je žadatel zaměstnaný/nezaměstnaný, jak dlouho je nezaměstnaný, zdali si hledá aktivně práci, co dělá pro zlepšení své sociální a finanční situace, zda má dluhy, exekuce a zda projevuje snahu aktivně splácet dluhy).
2. Zjištění, jak žadatel aktuálně žije (v jakém prostředí, jaké má zázemí, jak dlouho zde žije, jaké má vztahy s okolím).
3. Doplnění informací o žadateli od sociálních pracovníků služeb, pokud jich žadatel využívá.
4. Zjištění, zda má žadatel o zapojení se do projektu zájem.

5. Dotázání, co žadatel očekává od projektu (s čím chce pomoci, na co se chce zaměřit, co je pro něj důležité).
6. Zjištění, kam se chce žadatel posunout za dobu trvání projektu a kde chce být po skončení projektu.

Obr. č. 2: Depistáž

1.5 Metody sociální práce v sociálním bydlení

Spolupráce se sociálními pracovníky je deklaratorně upravena v nájemní smlouvě a následně v individuálním plánu.

Sociální práce zahrnuje zejména:

- **koordinaci sociální pomoci** lidem s potřebou dlouhodobé péče, bez kompetencí k zajištění si adekvátního bydlení a běžného života,
- **přímou práci** s osobami s využitím metod sociální práce (případový proces, sociální terapie, krizová intervence, odborné sociální poradenství, doprovod klienta),
- **sociální šetření** (vede k posouzení životní situace ohrožených osob, identifikaci rizik ztráty bydlení či setrvávání v bytové nouzi, často probíhá na začátku spolupráce před kontaktováním v rámci individuálního plánování),

- **individuální plánování** (individuální řešení konkrétní situace klienta na základě „kontraktu“ s klientem, přináší transparentní výsledky práce a umožní prověřovat úroveň motivace klienta ke změně),
- **sítování a multidisciplinární spolupráce** (rozšiřuje sociálnímu pracovníkovi možnosti řešení situace klienta a umožňuje přenést řešení bytové otázky do komunitního plánování obce),
- **případové konference** (vychází z multidisciplinárního přístupu; sociální pracovník může v kontextu řešení potřeb spojených s bydlením využít případovou konferenci v případech, kdy identifikuje, že s ohroženými osobami pracuje více institucí, odborníků, poskytovatelů služeb),
- **dokumentaci sociální práce** (vedení spisové dokumentace).

Pozice depistáže a sociální práce v systému sociálního bydlení:

Obr. č. 3: Systém sociálního bydlení

Metodika hodnocení bytové nouze

2.1 Definice bytové nouze

Osoba nebo rodina se nachází v tzv. bytové nouzi, pokud splňuje aspoň jednu z níže uvedených podmínek. Jedná se buď o:

1. osobu přežívající venku,
2. osoby žijící v ubytovně, v azylovém domě či na noclehárně,
3. osoby žijící v nejistém bydlení (přechodné bydlení u přátel, bez právního nároku, výpověď z nájemního bytu, apod.),
4. osoby žijící v nevyhovujícím bydlení (osoby žijící v provizorních stavbách, žijící v nevhodném bydlení, žijící v přelidněném bytě apod.),
5. osoby, jejichž náklady na bydlení překročí 40 % veškerých příjmů dané osoby (rodiny)¹,
6. osoby žijící v městských bytech, které potřebují podporu sociálního pracovníka. (jedná se o osoby ohrožené ztrátou bydlení z důvodu problémů s pravidelným placením nájemného, neuspokojivých vztahů s ostatními nájemníky bytového domu apod.)

2.2 Kritéria hodnocení bytové nouze

	Kritérium	Body
1.	Žadatel je osobou bez střechy. (osoby žijící venku, na noclehárně, sedárně apod.)	20
2.	Žadatel je osobou bez domova. (osoby žijících v azylových domech, ubytovnách, osoby před opuštěním instituce, tréninkového / chráněného bydlení, domu na půl cesty apod.)	20
3.	Žadatel je osobou v nejistém bydlení.	15

¹ Příjem se posuzuje ve smyslu zákona č. 110/2006 Sb., o životním a existenčním minimu

	<i>(osoby v nejistém bydlení, ohrožené vystěhováním, ohrožené domácím násilím apod.)</i>	
4.	<i>Žadatel je osobou v nevyhovujícím bydlení. (osoby žijící v provizorních či neobvyklých stavbách, v nevhodném bydlení, v přelidněném bytě, rovněž osoby žijící v městském bytě, které potřebují podporu sociálního pracovníka)</i>	10
5.	Rodina (rodič) s nezletilým dítětem / dětmi	5
6.	Samoživitel / samoživitelka	5
7.	Finanční dostupnost bydlení – je předpoklad, že žadatel bude mít dostatek finančních prostředků na řádné hrazení nákladů na bydlení. <i>(žadatel pracuje / pobírá některý z důchodů / je příjemcem dávek apod.)</i>	15
8.	Osoba je v akutním ohrožení.	20

2.3 Obecné podmínky pro výběr nájemců

Aby byl žadatel zařazen do seznamu žadatelů, musí splnit následující podmínky:

- žadatelem je zletilá osoba, nebo osoba, které byla soudně přiznána svéprávnost dle Občanského zákoníku před dovršením 18 let věku, která je občanem České republiky, občanem jiného státu Evropské unie nebo cizincem s povolením k trvalému pobytu na území České republiky,
- žadatel nemá vůči městu, jeho příspěvkovým organizacím a obchodním společnostem neuhrazené finanční závazky po lhůtě splatnosti, nebo má-li je, pak zároveň má uzavřenu dohodu o jejich splácení,
- žadatel není osobou, jejíž chování by závažným způsobem narušovalo soužití s ostatními obyvateli v domě,

- d) žadatel má trvalé bydliště nebo bydliště (ve smyslu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů) v Otrokovicích,
- e) žadatel aktivně spolupracuje při řešení své sociální situace se sociálním pracovníkem Městského úřadu Otrokovice.

2.4 Prioritně podpořené osoby

Prioritně podpořenými osobami jsou:

- osoby ohrožené sociálním vyloučením,
- samoživitelky/samoživitelé,
- rodiny s dětmi,
- osoby se zdravotním postižením,
- oběti domácího násilí,
- osoby opouštějící instituce,
- osoby opouštějící pěstounskou péči nebo ústavní zařízení pro děti (po dovršení osmnácti let nebo osoby, kterým byla soudně přiznána svéprávnost před dovršením 18 let věku dle zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů).

2.5 Postup při zapojení žadatele do systému sociálního bydlení

Hodnocení bytové nouze probíhá dle Kritérií pro hodnocení bytové nouze. Zároveň se přihlíží k individuální sociální situaci dané osoby na základě provedené depistáže a sociálního šetření.

Osoby, které požádají o zapojení do systému sociálního bydlení, jsou evidovány do Seznamu žadatelů o sociální bydlení. Evidence je vedena jak v tištěné, tak v elektronické podobě. Evidenci vedou sociální pracovníci projektu. Do evidence mají přístup pouze sociální pracovníci.

Sociální pracovník následně provede individuální sociální šetření v místě aktuálního bydliště žadatele. Zhodnocení příjmu a majetkových poměrů provádí sociální pracovník na základě listinných podkladů a informací podaných žadatelem, údaje eviduje do záznamového listu a do JIS MPSV.

Zapojení osoby do projektu předpokládá aktivní spolupráci při řešení celkové sociální situace. Vždy je posuzována individuální situace člověka na základě sociálního šetření. V odůvodněných případech je možné procházet krizovým bydlením, sociálním bytem, dostupným bytem a žadateli může být umožněn přímý vstup do systému sociálního bydlení bez mezistupně krizového bydlení (tzv. koncept „Housing First“-bydlení především).

Pronájem bytů se řídí příslušným ustanovením Občanského zákoníku a dalšími souvisejícími právními předpisy. Nájemní smlouva musí být písemná a musí obsahovat všechny náležitosti podle Občanského zákoníku. Nájemní smlouva se sjednává zpravidla na dobu určitou, a to 6 měsíců s možností prodloužení.

2.6 Výběr budoucího nájemce

Základním předpokladem pro pronájem bytu je evidence Žádosti o pronájem městského bytu na odboru majetko-právním, popř. podání Žádosti o prodloužení pronájmu stávajícího městského bytu. O doporučení konkrétního žadatele o pronájem sociálního či dostupného bytu odboru majetko-právnímu rozhoduje po odsouhlasení realizačního týmu pracovní skupina sociálních pracovníků ve složení: vedoucí projektového týmu, vedoucí odboru sociálního a sociální pracovníci projektu. Při posuzování situace žadatele se přitom přihlíží k bodovým kritériím bytové nouze, provedené depistáži a sociálnímu šetření v místě aktuálního bydliště žadatele, případné spolupráci se sociálními službami a posouzení individuální sociální situace žadatele, přičemž v případě obzvláště tíživé sociální situace je možno upřednostnit žadatele s nižším bodovým hodnocením. V odůvodněných případech je možné také žádat o stanovisko orgán sociálně-právní ochrany dětí. Pracovní skupina provádí také párování klienta s bytem (ne všechny byty jsou vhodné pro všechny cílové skupiny). O uzavření nájemní smlouvy následně rozhoduje Rada města Otrokovice na základě předloženého návrhu odboru majetko-právního.

2.7 Náklady na bydlení

Náklady na bydlení se zpravidla skládají ze čtyř částí, a to z nájemného za podlahovou plochu bytu, záloh na služby spojené s bydlením, nájemného za zařizovací předměty a ze záloh na energie (elektřina, plyn). Zálohy na energie si hradí nájemce na základě

individuální smlouvy s dodavatelem. Výše nájemného je sjednána v nájemní smlouvě a vychází z výše nájemného stanoveného usnesením RMO pro byty dané velikosti a kategorie.

2.8 Ukončení spolupráce s nájemcem v projektu Pilotního ověření sociálního bydlení v Otrokovicích

Nájem bytu končí způsoby uvedenými v Občanském zákoníku, mj. také písemnou výpovědí danou pronajímatelem nájemci z některého z důvodů uvedených v ust. § 2288 odst. 1 NOZ. Přerušování spolupráce nájemce se sociálním pracovníkem není považováno za hrubé porušení povinností nájemce vyplývajících mu z nájmu založeného touto smlouvou ve smyslu ust. § 2288 odst. 1 písm. a) NOZ, pokud plní všechny další povinnosti vyplývající mu z nájemní smlouvy.

Metodika prevence ztráty bydlení a zadlužení

Jakmile je žadatel zařazen do systému sociálního bydlení, dochází ke zjišťování a hledání příčin problémů, které vedly k jeho současné sociální a finanční situaci. Je diagnostikován hlavní problém na základě zjištěných informací, které jsou písemně zpracovány do záznamového listu a založeny do spisu. S klientem je vyplněn Evidenční list hodnocení bytové nouze a sociální pracovník si s klientem orientačně nastaví časový interval jednotlivých setkání a sociálních šetření.

3.1 Individuální plán

S žadatelem je následně sestaven individuální plán cílů, kterých by chtěl žadatel dosáhnout, a možných postupných kroků, které by k jejich dosažení mohly vést. Na tvorbě individuálního plánu se podílí především žadatel s případnou podporou sociálního pracovníka. Jeho plnění je pak sledováno a jednotlivé body jsou vyhodnocovány průběžně. Celkové vyhodnocení probíhá 1x za půl roku. Individuální plán může být průběžně doplňován. Pokud žadatel nedosáhne svého cíle, který byl stanoven v individuálním plánu, tak je s žadatelem zmapován celý průběh sociální práce a je zjištěno, proč cíle nebylo dosaženo. Následně je hledána jiná cesta, jak daného cíle dosáhnout, případně je cíl uzpůsoben aktuálním možnostem žadatele. Žadatel je motivován a podporován ze strany sociálního pracovníka k dosažení cíle. Na individuálním plánu je označené datum vyhotovení a je zde podpis jak žadatele, tak sociálního pracovníka. Individuální plán se vypracovává ve dvou vyhotoveních, jeden pro potřeby žadatele a druhý výtisk je sociálním pracovníkem zařazen do spisu.

3.2 Realizace sociální práce

Klient za pomoci sociálního pracovníka realizuje svůj individuální plán zaměřený na změnu své situace. Klient a sociální pracovník jsou v pravidelném kontaktu, kdy konzultují a průběžně vyhodnocují plnění individuálního plánu. Dle cílové skupiny klienta je poskytována sociální pomoc a odborné sociální poradenství. Sociální pracovník provádí pravidelná sociální šetření v pronajatém městském bytě a dále dohlíží a dbá na dokládání dokladů o zaplacení nájmu a nákladů spojených s bydlením. V odpovídajících případech zajistí sociální pracovník doprovod klienta na

poštu či jiný úřad. Jednání s klienty a jednotlivá sociální šetření jsou písemně zpracovány do záznamových listů. Sociální práce může probíhat ve spolupráci s dalšími sociálními i nesociálními službami (např. rozvoz obědů, potravinová banka, Dluhové poradenství Samaritán, pečovatelská služba, terénní služba pro rodiny s dětmi, Centrum služeb a podpory Zlín – Horizont zaměřující se na práci s osobami s duševním onemocněním atd.).

3.3 Vyhodnocování individuálního plánu

Individuální plán je vyhodnocován průběžně, celkové vyhodnocení individuálního plánu probíhá 1x za půl roku, při skončení platnosti nájemní smlouvy nebo při vyřazení klienta z projektu.

3.4 Vyřazení klienta ze systému sociálního bydlení

Klientovi, se kterým je ukončena spolupráce v rámci systému sociálního bydlení z důvodu porušení povinností daných nájemní smlouvou, popř. z dalších obdobných důvodů, je předán kontakt na sociální pracovníky oddělení sociální pomoci na odboru sociálním Městského úřadu Otrokovice. Je mu také nabídnuta pomoc s hledáním jiného vhodného ubytování a s řešením jeho celkové sociální a finanční situace. Pokud se chce klient opětovně do systému sociálního bydlení zapojit, přistupuje se k němu jako k novému zájemci.

V případě, že žadatel odmítne Radou města Otrokovice již schválený pronájem bytu, je ze systému sociálního bydlení vyřazen, stejně tak je vyřazen z pořadníku žadatelů o pronájem městského bytu. V tomto případě již žadatel nemůže být opětovně do systému zařazen.

Metodika spolupráce lokálních aktérů sociálního bydlení

4.1 Ubytovny

Se správci ubytoven je navázána úzká spolupráce. Na ubytovnách probíhá depistáž vhodných zájemců o sociální bydlení, u kterých je následně provedeno sociální šetření.

Pokud sociální pracovník během depistáže v terénu naváže kontakt s osobou, kterou by bylo vhodné do projektu zapojit, je s ní zahájena intenzivní sociální práce a sestaven individuální plán směřující k získání adekvátního bydlení.

Spolupráce probíhá zejména s ubytovnami, které mají schválený provozní řád Okresní hygienickou stanicí Zlín. Danými ubytovnami jsou:

- Ubytovna Jezerka, tř. T. Bati 1241, Otrokovice - ubytovací služby pro muže i ženy.
- Ubytovna SPŠ, tř. Tomáše. Bati 1266, Otrokovice - ubytování pro muže i ženy.
- Ubytovna Artex - Lidická 268, Otrokovice - ubytování pro muže.
- Ubytovna Astorie (S. Jančíka) - Moravní 937, Otrokovice - ubytování pro muže.
- Ubytovna S. Jančíka - Dr. Stojana 506 - ubytování pro muže.
- Ubytovna S. Jančíka, Školní 904 - ubytování pro muže.
- Ubytovna Morava, Moravní 958, Otrokovice - ubytování pro muže i ženy.
- Ubytovna FC Viktoria, Zlínská 240, Otrokovice - ubytování pro muže.

Není však s ohledem na konkrétní situaci klienta vyloučena spolupráce s jakýmkoliv poskytovateli ubytování v Otrokovicích, stejně tak jako se soukromými majiteli bytů či bytovými družstvy. Mezi největší soukromé poskytovatele nájemního bydlení v Otrokovicích patří:

- Ubytování MAVA, spol. s r. o. - ubytování pro muže, ženy i rodiny. Tento pronajímatel vlastní cca 60 bytů v Otrokovicích.
- Ubytování - J. Jabůrkové 1422, Otrokovice - nájemní byty muže i ženy. Tento pronajímatel vlastní cca 20 bytů.

- Ubytování – Ubytovna GEEL STAV Josef Gerža, Olbrachtova 1169, Otrokovice – nájemní byty pro muže i ženy.

Rozsáhlý bytový fond spravují také bytová družstva, konkrétně Trávníky, bytové družstvo Otrokovice, Příčná 1541, Otrokovice a Bytové družstvo Lípa, Hložkova 1625, Otrokovice. Zde se však jedná spíše o byty jednotlivců, kteří jsou členy těchto bytových družstev. V rámci depistáže jsou bytová družstva schopna odkázat na jednotlivce či rodiny, kteří mají potíže s úhradou nákladů na bydlení či se spolužitím v obyvateli bytových domů.

4.2 Kurátor pro dospělé MěÚ Otrokovice

Sociální pracovníci projektu jsou v pravidelném kontaktu s kurátorem pro dospělé MěÚ Otrokovice, který v rámci své činnosti pracuje s osobami ohroženými sociálním vyloučením a odkazuje je na možnost získání sociálního bydlení. Kurátor je schopen dát sociálním pracovníkům tipy na vhodné žadatele, a to především na žadatele bez příštířeší. Kurátor předem informuje sociální pracovníky, pokud se z výkonu trestu vrací osoba, která nemá zajištěné odpovídací bydlení.

4.3 Sociální pracovníci odboru sociálního MěÚ Otrokovice – oddělení sociální pomoci

Sociální pracovníci projektu jsou v pravidelném kontaktu se sociálními pracovníky oddělení sociální pomoci MěÚ Otrokovice, kteří v rámci své činnosti pracují s osobami ohroženými sociálním vyloučením a odkazují je na možnost získání sociálního bydlení. Sociální pracovníci oddělení sociální pomoci dávají tipy především na osoby v bytové nouzi a na stávající nájemce městských bytů, kteří by potřebovali intenzivní a kontinuální spolupráci sociálního pracovníka v sociálním bydlení.

4.4 Sociální pracovníci odboru sociálního MěÚ Otrokovice – oddělení SPO

Sociální pracovníci projektu jsou v pravidelném kontaktu se sociálními pracovníky oddělení sociálně-právní ochrany MěÚ Otrokovice, kteří v rámci své činnosti pracují s ohroženými rodinami s dětmi a odkazují je na možnost získání sociálního bydlení.

Sociální pracovníci oddělení SPO dávají tipy především na rodiny v bytové nouzi a na stávající nájemce městských bytů, kteří by potřebovali intenzivní a kontinuální spolupráci sociálního pracovníka v sociálním bydlení.

4.5 Odbor majetko-právní

Odbor majetko-právní (OMP) spolupracuje při výběru vhodných žadatelů splňujících podmínky pro vstup do sociálního bydlení. OMP v rámci spolupráce při preventivních opatřeních ztráty bydlení informuje sociální pracovníky na pravidelných měsíčních jednáních v případě, že se stávající nájemce městského bytu dostane do prodlení s úhradou nájemného.

4.6 Spolupráce s poskytovateli sociálních služeb

Poskytovatelé sociálních služeb se podílejí na depistáži vhodných žadatelů, kteří by mohli být zapojeni do sociálního bydlení, a zároveň v případě potřeby a možností poskytují sociální službu podpořeným žadatelům. Důležitou roli sehrávají zejména Pečovatelská služba a Terénní služba rodinám s dětmi, které jsou v přímém kontaktu s uživateli svých služeb v jejich přirozeném prostředí.

Sociální pracovníci projektu jsou v pravidelném kontaktu se sociálními pracovníky spolupracujících sociálních služeb, kteří odkazují klienty na možnost získat sociální bydlení. Sociální pracovníci rovněž dochází k poskytovatelům, kde možnost získat sociální bydlení aktivně nabízí.

Spolupracující subjekty a důvody ke spolupráci:

AD Samaritán – služby pro lidi bez domova:

Důvody pro spolupráci:

- Poskytuje služby mužům bez domova, v bytové nouzi,
- klienti jsou zpravidla nezaměstnaní, mají často finanční problémy,
- žadatelé jsou v pravidelném kontaktu se sociálními pracovníky zařízení.

Nový domov Otrokovice:

Důvody pro spolupráci:

- Nový domov je kontaktu s rodinami bez domova, zprav. jde o rodiny s omezeným příjmem,
- poskytuje ubytování pouze na omezenou dobu,
- rodiny mají často zájem nalézt nájemní byt za přijatelné nájemné, chtějí spolupracovat a chtějí pomoci.

Terénní služba rodinám s dětmi:

Důvody pro spolupráci:

- Terénní služba poskytuje služby rodinám v obtížné sociální situaci,
- rodinám v bytové nouzi,
- rodiny jsou nakloněny ke spolupráci a chtějí pomoci,
- sociální pracovníci mají přehled o rodinách v bytové nouzi, které žijí mimo městské byty.

Dluhové poradenství Samaritán:

Důvody pro spolupráci:

- Služba poskytuje poradenství žadatelům s finančními problémy,
- spolupráce zajistí včasné zachycení žadatele ze strany DP Samaritán a předání kontaktu na projektové pracovníky,
- žadatelé chtějí pomoc a jsou nakloněni ke spolupráci,
- žadatelé, kteří jsou zapojeni do projektu, mohou svou finanční situaci konzultovat s DP Samaritán a domluvit se na poradenství.

Pečovatelská služba SENIOR:

Důvody pro spolupráci:

- PS je v kontaktu s lidmi se zdravotním znevýhodněním a seniory,
- PS má kontakty na osamělé žadatele a kontakty s lidmi ohroženými sociálním vyloučením.

CSP Zlín, Horizont (pobočka Otrokovice):

Důvody pro spolupráci:

- Horizont je v kontaktu s lidmi se zdravotním znevýhodněním – s osobami s duševním onemocněním, a s lidmi ohroženými sociálním vyloučením.

Obr. č. 4: Spolupráce lokálních aktérů sociálního bydlení

Kromě výše uvedených hlavních aktérů dochází také ke spolupráci s dalšími subjekty a institucemi, např. s Českou zprávou sociálního zabezpečení, zaměstnavateli či poskytovateli sociálních služeb jako jsou osobní asistence, podpora samostatného bydlení, chráněné bydlení atp.

Metodika vyhodnocení úspěšnosti sociálního bydlení

Metodika vyhodnocení úspěšnosti sociálního bydlení vychází z materiálu, který je jedním z výstupů projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích, a to konkrétně dokumentu Způsoby vyhodnocování úspěšnosti modelů sociálního bydlení.

Daný dokument rozděluje modely sociálního bydlení na:

- 1) Model prevence ztráty bydlení
- 2) Housing Ready (prostupné bydlení)
- 3) Housing First (bydlení především)

Mezi hlavní způsoby vyhodnocování úspěšnosti jsou zařazeny:

- A) Využití statistických dat
- B) Kvalitativní rozhovor
- C) Porovnání finančních náročnosti jednotlivých modelů

V zájmu získání relevantních údajů týkajících se sociálního bydlení v Otrokovicích je třeba posoudit jednotlivé klienty, analyzovat jejich situaci před vstupem do sociálního bydlení, vyhodnotit, zda se jim dařilo bydlet bez problémů či nikoliv a popsat jejich situaci po 12 měsících, popř. po 24 měsících. Důležitá je volba vhodného způsobu získávání údajů i jejich vyhodnocení.

5.1 Hodnocení výchozí situace klientů

Výchozí situace klientů vychází z typologie bezdomovectví ETHOS a může zahrnovat stupně:

- Bez střechy
- Bez bytu
- Nejisté bydlení
- Nevyhovující bydlení

Podrobnější definici jednotlivých stupňů bezdomovectví dle typologie ETHOS obsahuje příloha č. 5 tohoto dokumentu.

5.2 Vyhodnocení situace klientů v sociálním bydlení

Po vstupu žadatele do systému sociálního bydlení v Otrokovicích, resp. po uzavření nájemní smlouvy mezi žadatelem o byt a městem Otrokovice, přichází fáze bydlení, která může mít tyto kvalitativní podoby:

- a) Bydlení bez problémů.
- b) Bydlení s obtížemi (dluhy, sousedské spory, porušování domovního řádu apod.).

V případě, že klient bydlí s obtížemi, je mu věnována zvýšená pozornost ze strany sociálních pracovníků. Sociální práce je zaměřena na spolupráci s klientem za účelem vyřešení nepříznivé situace, která ohrožuje klientovo setrvání v sociálním bydlení.

5.3 Vyhodnocení po 12 měsících

Po 12 měsících dojde k vyhodnocení, v jaké fázi se klient nachází, tj. zda bydlí bez problémů nebo s obtížemi, nebo zda došlo k situaci, kdy byla nájemní smlouva z nejrůznějších důvodů ukončena. Těmito důvody může být:

- 1) Přejít do komerčního bydlení, popř. do jiné formy standardního bydlení.
- 2) Odchod do pobytového zařízení sociálních služeb.
- 3) Úmrtí.
- 4) Výpověď/neprodloužení nájemní smlouvy ze strany města Otrokovice.

5.4 Definice úspěšnosti klienta v systému sociálního bydlení

Vyhodnocení statistické:

Za úspěšné klienty v rámci systému sociálního bydlení můžeme považovat ty, kteří přešli do komerčního bydlení, bydlí bez problémů a bydlí s problémy. V případě vyhodnocení úspěšnosti na škále by pořadí bylo stejné, jak je uvedeno, tj. za nejvíce úspěšné jsou považováni klienti, kteří přešli do komerčního bydlení, dále klienti, kteří bydlí bez problémů a pořadí by uzavírali klienti, kteří stále bydlí, ovšem s problémy.

Za úspěšné participanty systému sociálního bydlení musíme považovat i osoby, které odešly do pobytového zařízení nebo zemřely. Jejich odchod ze systému sociálního

bydlení souvisí se zhoršením zdravotního stavu, což nebylo v jejich silách ovlivnit, a lze předpokládat, že kdyby k tomu nedošlo, bydlení by si udržely a setrvaly v něm.

Jedinou skupinou osob, kterou lze považovat za neúspěšnou v rámci systému sociálního bydlení, jsou klienti, kteří obdrželi výpověď z nájmu z důvodů neplnění povinností s nájmem souvisejících, případně jim nebyla prodloužena nájemní smlouva uzavřená na dobu určitou.

Vyhodnocení kvalitativní:

Pro kvalitativní hodnocení úspěšnosti systému sociálního bydlení je vhodné zvolit kvalitativní rozhovor sociálního pracovníka, popř. jiného odborného pracovníka s klientem. Jelikož získaná data mohou vykazovat velkou míru subjektivního pohledu, je nutné si pečlivě předem definovat, jaké informace jsou pro tazatele podstatné a jaké otázky mají potenciál pro získání relevantních odpovědí. Obecně lze konstatovat, že kvalitativním rozhovorem je žádoucí zjistit spokojenost klienta s ubytováním, sociální prací a naplňováním individuálního plánu v porovnání s realitou, která předcházela jeho vstupu do systému sociálního bydlení. Pakliže se prokáže zlepšení, můžeme hodnotit systém sociálního bydlení jako úspěšný.

Vyhodnocení finanční náročnosti systému sociálního bydlení:

Pro vyhodnocení finanční náročnosti systému sociálního bydlení je nutné znát klientovu historii a predikovat, jak by se vyvíjel jeho život v případě, že by nebyl zapojen do systému sociálního bydlení. Náklady, které generuje systém sociálního bydlení (sociální práce) plus výdaje ze státního rozpočtu (dávky státní sociální podpory) je potřeba dát do kontextu s „příjmy“ (daňové odvody u zaměstnaných osob, uhrazené nájemné, energie a komunální poplatky atd.) a porovnat je s náklady, resp. i se „ztrátami“, které by byly generovány v případě nezapojení klienta do systému sociálního bydlení (náklady na sociální služby, dlužné nájemné, dluhy na energiích a komunálních poplatcích, dávky státní sociální podpory, náklady související se sociálně-právní ochranou, kriminalitou, zvýšenou zdravotní péčí apod.). Do tohoto posuzování vstupuje řada proměnných a je proto nutné posuzovat případ každého klienta individuálně a pečlivě zvážit, které výdaje, příjmy či úspory státních, městských či jiných rozpočtů se jej týkají.

Za úspěšného klienta systému sociálního bydlení lze považovat toho, u něž příjmy či úspora převýší výdaje.

V zájmu co nejkvalitnější evaluace je žádoucí min. statistické vyhodnocení opakovat za dalších 12 měsíců, popř. v něm pokračovat pravidelně i v následujících letech ve stejných intervalech.

Přílohy

Příloha 1: Evidenční list hodnocení bytové nouze žadatele

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Evidenční list hodnocení bytové nouze žadatele

Základní údaje o podpořené osobě	
Jméno a příjmení	
Datum narození	
Trvalý pobyt	
Faktický pobyt	
Telefon	
Datum jednání	

Osoby tvořící společnou domácnost s žadatelem (jméno, datum narození, vztah k žadateli):

1.
2.
3.
4.

Kritéria vyhodnocování bytové nouze:

	Kritérium	Body
1.	Žadatel je osobou bez střechy. (osoby žijící venku, na noclehárně, sedárně apod.)	20
2.	Žadatel je osobou bez domova. (osoby žijících v azylových domech, ubytovnách, osoby před opuštěním instituce, tréninkového / chráněného bydlení, domu na půl cesty apod.)	20
3.	Žadatel je osobou v nejistém bydlení. (osoby v nejistém bydlení, ohrožené vystěhováním, ohrožené domácím násilím apod.)	15
4.	Žadatel je osobou v nevyhovujícím bydlení. (osoby žijící v provizorních či neobvyklých stavbách, v nevhodném bydlení, v přelidněném bytě, rovněž osoby žijící v městském bytě, které potřebují podporu sociálního pracovníka)	10
5.	Rodina (rodič) s nezletilým dítětem / dětmi	5
6.	Samoživitel / samoživitelka	5
7.	Finanční dostupnost bydlení – je předpoklad, že žadatel bude mít dostatek finančních prostředků na řádné hrazení nákladů na bydlení. (žadatel pracuje / pobírá některý z důchodů / je příjemcem dávek, apod.)	15
8.	Osoba je v akutním ohrožení.	20

Celkový počet bodů:

Datum evidence:

Podpis a datum evidujícího sociálního pracovníka:

.....

Příloha 2: Individuální plán

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Registrační číslo projektu	CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182
Název projektu	Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích
Příjemce podpory (název)	Město Otrokovice
Číslo spisu	
Číslo jednací	
Název aktivity	Individuální plán

Základní údaje o podpořené osobě	
Jméno a příjmení	
Datum narození	
Trvalý pobyt	
Faktický pobyt	

Výchozí situace klienta:

Ekonomická situace, zadlužení:

Zdravotní stav:

Společně s klientem byl sestaven tento individuální plán:

	Cíl (čeho má být dosaženo)	Plánované kroky a opatření	Odpovědné osoby a služby	Termín dosažení cíle
1.				
2.				
3.				
4.				
5.				
6.				
7.				
8.				
9.				
10.				

Datum:.....

Podpis:.....

Sociální pracovník:

Podpis:.....

Individuální plán bude vyhodnocován průběžně, celkové vyhodnocení Individuálního plánu proběhne při skončení platnosti nájemní smlouvy.

Příloha 3: Protokol o ústním podání žádosti

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

**odbor sociální
oddělení sociální pomoci**

Protokol o ústním podání žádosti o poskytnutí činností sociální práce

Dne se dostavil/a na Městský úřad Otrokovice, odbor sociální žadatel/ka:

Jméno a příjmení:.....

Datum narození:.....

Adresa trvalého pobytu:.....

Adresa bydliště, je-li odlišné od trvalého pobytu:.....

Kontaktní údaje (telefon, e-mail):.....

a podal/a následující ústní žádost:

Žádám tímto Městský úřad Otrokovice jako obecní úřad obce s rozšířenou působností s působností v oblasti sociálních služeb / v oblasti pomoci v hmotné nouzi o

- a) zajištění sociální služby nebo jiné formy pomoci,*
- b) poskytnutí odborného sociálního poradenství,*
- c) poskytnutí činností sociální práce vedoucí k řešení nepříznivé sociální situace.*

Zároveň podpisem protokolu dávám svobodný souhlas, aby sociální pracovníci – zaměstnanci města Otrokovice zařazení do Městského úřadu Otrokovice, kteří se prokážou průkazem Městského úřadu Otrokovice, vstupovali do mého obydlí, ve kterém žiji, s cílem vykonávat činnosti sociální práce, v souladu s ustanovením § 93a odst. 1 zákona o sociálních službách/§ 63 odst. 3 zákona o pomoci v hmotné nouzi).

Poučení žadatele:

Žadatel byl při sepsání tohoto protokolu poučen a vzal na vědomí, že

- může odvolat souhlas, který vyjádřil podpisem tohoto protokolu, ke vstupu do jeho obydlí. Souhlas může odvolat písemným podáním Městskému úřadu Otrokovice, odboru sociálnímu, nám 3. května 1340, 76523 Otrokovice nebo ústním podáním učiněným u Městského úřadu Otrokovice, odboru sociálního,
- je oprávněn v úřední době v souladu s § 38 správního řádu nahlížet u Městského úřadu Otrokovice, odboru sociálního do spisu, který bude na základě podání této žádosti založen a veden,
- že Městský úřad Otrokovice jako obecní úřad obce s rozšířenou působností a jako orgán města Otrokovice je oprávněn v souladu s právními předpisy na ochranu osobních údajů a v souladu se zákonem o sociálních službách a zákonem o pomoci v hmotné nouzi zpracovávat v potřebném rozsahu jeho osobní údaje uvedené v tomto protokolu a dále osobní údaje, které sdělí uvedenému úřadu následně v rámci výkonu působnosti uvedeného úřadu v oblasti sociálních služeb a v oblasti pomoci v hmotné nouzi, jakož i osobní údaje žadatele, které jsou uvedeny v informačních systémech, které je uvedený úřad oprávněn využívat při výkonu působnosti v oblasti sociálních služeb a v oblasti pomoci v hmotné nouzi (Jednotný informační systém práce a sociálních věcí). O žadateli bude veden v souvislosti s výkonem činností sociální práce Standardizovaný záznam sociálního pracovníka v souladu se zákonem o sociálních službách a zákonem o pomoci v hmotné nouzi. Informace, které mají být poskytnuty žadateli jako subjektu údajů správcem osobních údajů podle právních předpisů v oblasti zpracování a ochrany osobních údajů, nejsou součástí tohoto protokolu.

Protokol sepsal/a:

.....
příjmení a funkce oprávněné úřední osoby

.....
Podpis oprávněné úřední osoby

.....
Podpis žadatele**)

Osoby přítomné sepsání tohoto protokolu, mimo žadatele a mimo oprávněnou úřední osobu:

.....
Jméno, příjmení, datum narození a místo trvalého
pobytu přítomné osoby

.....
Podpis**)

*) Nehodící se škrtněte.

**) Pokud je odepřen podpis protokolu, uvedou se důvody odepření a rovněž námitky proti obsahu protokolu se v protokolu zaznamenají.

Příloha 4: Záznamový list k sociálnímu bydlení

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Registrační číslo projektu	CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182
Název projektu	Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích
Příjemce podpory (název)	Město Otrokovice
Číslo spisu	
Číslo jednací	
Název aktivity	Záznamový list sociální práce

Základní údaje o podpořené osobě	
Jméno a příjmení	
Datum narození	
Trvalý pobyt	
Faktický pobyt	
Telefon	
Datum jednání	

Rodinná situace:

Ekonomická situace, zadlužení:

Zdravotní stav:

Cíl intervence:

Popis jednání:

Hodnocení intervence:

Termín dalšího jednání:

.....
sociální pracovník

Příloha 5: ETHOS – Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR

Koncepční kategorie	Operační kategorie	Forma bydlení	Generická (druhová) definice	Národní subkategorie	*
BEZ STŘECHY	1 Osoby přežívající venku	1.1 Veřejné prostory nebo venku (na ulici)	Osoby přežívající na ulici nebo ve veřejně přístupných prostorách bez možnosti ubytování	1.1.1 Osoby spící venku (např. ulice, pod mostem, nádraží, letiště, veřejné dopravní prostředky, kanály, jeskyně, odstavené vagony, stany, garáže, prádelny, sklepy a půdy domů, vraky aut)	b
	2 Osoby v noclehárně	2.1 Noclehárna	Osoby bez obvyklého bydliště, které využívají nízkoprahové noclehárny	2.1.1 Osoby v nízkoprahové noclehárně 2.1.2 Osoby sezonně užívající k přenocování prostory zařízení bez lůžek	b b
BEZ DOMOVA	3 Osoby v ubytovnách pro bezdomovce	3.1 Azylový dům pro bezdomovce	Osoby v azylových domech s krátkodobým ubytováním	3.1.1 Muži v azylovém domě 3.1.2 Ženy v azylovém domě 3.1.3 Matky s dětmi v azylovém domě 3.1.4 Otcové s dětmi v azylovém domě 3.1.5 Úplné rodiny v azylovém domě 3.1.6 Osoby v domě na půli cesty	b b b b b
		3.2 Přechodná ubytovna	Osoby ve veřejných ubytovnách s krátkodobým ubytováním, které nemají vlastní bydlení	3.2.1 Osoby ve veřejné komerční ubytovně (nemají jinou možnost bydlení) 3.2.2 Osoby v přístřeší po vystěhování z bytu	b b
		3.3 Přechodné podporované ubytování	Bezdomovci v přechodném bydlení se sociální podporou	3.3.1 Bydlení s podporou výslovně určené pro bezdomovce neexistuje	a
	4 Osoby v pobytových zařízeních pro ženy	4.1 Pobytové zařízení pro ženy	Ženy ubytované krátkodobě v zařízení z důvodu ohrožení domácím násilím	4.1.1 Ženy ohrožené domácím násilím pobývající na skryté adrese 4.1.2 Ženy ohrožené domácím násilím pobývající v azylovém domě	a a
		5.1 Přechodné bydlení (azylová zařízení pro žadatele o azyl)	Imigranti v přechodných ubytovnách z důvodu imigrace	5.1.1 Žadatelé o azyl v azylových zařízeních	a
		5.2 Ubytovny pro migrující pracovníky	Osoby v ubytovnách pro migrující pracovníky	5.2.1 Migrující pracovníci – cizinci ve veřejné komerční ubytovně (nemají jinou možnost bydlení)	a
	6 Osoby před opuštěním instituce	6.1 Věznice a vazební věznice	Bez možnosti bydlení po propuštění	6.1.1 Osoby před opuštěním věznice	a
		6.2 Zdravotnická zařízení	Zůstává déle z důvodu absence bydlení	6.2.1 Osoby před opuštěním zdravotnického zařízení	a
		6.3 Zařízení pro děti	Bez možnosti bydlení	6.3.1 Osoby před opuštěním dětské instituce 6.3.2 Osoby před opuštěním péstounské péče	a a
	7 Uživatelé dlouhodobější podpory	7.1 Pobytová péče pro starší bezdomovce	Senioři a osoby invalidní dlouhodobě ubytované v azylovém domě	7.1.1 Muži a ženy v seniorském věku nebo invalidé dlouhodobě ubytovaní v azylovém domě	b
		7.2 Podporované bydlení pro bývalé bezdomovce	Dlouhodobé bydlení s podporou pro bývalé bezdomovce	7.2.1 Bydlení s podporou výslovně určené pro bezdomovce neexistuje	a

NEJISTÉ BYDLENÍ	8 Osoby žijící v nejistém bydlení	8.1 Přejídné bydlení u příbuzných nebo přátel	Přejídné bydlení u příbuzných nebo přátel	8.1.1 Osoby přejídně bydlící u příbuzných nebo přátel (nemají jinou možnost bydlení) 8.1.2 Osoby v podnájmu (nemají jinou možnost bydlení)	a a
		8.2 Bydlení bez právního nároku	Bydlení bez právního nároku, nezákonné obsazení budovy	8.2.1 Osoby bydlící v bytě bez právního důvodu 8.2.2 Osoby v nezákonně obsazené budově	a b
		8.3 Nezákonné obsazení pozemku	Nezákonné obsazení pozemku	8.3.1 Osoby na nezákonně obsazeném pozemku (zahrádkářské kolonie, zemnice)	b
	9 Osoby ohrožené vystěhováním	9.1 Výpověď z nájemního bytu	Výpověď z nájemního bytu	9.1.1 Osoby, které dostaly výpověď z nájemního bytu	a
		9.2 Ztráta vlastnictví bytu	Ztráta vlastnictví bytu	9.2.1 Osoby ohrožené vystěhováním z vlastního bytu	a
	10 Osoby ohrožené domácím násilím	10.1 Policejné zaznamenané domácí násilí	Případy, kdy policie zasáhla k zajištění bezpečí oběti domácího násilí	10.1.1 Osoby ohrožené domácím násilím – policejné zaznamenané případy – oběti	a
	11 Osoby žijící v provizorních a v neobvyklých stavbách	11.1 Mobilní obydlí	Mobilní obydlí, které není určeno pro obvyklé bydlení	11.1.1 Osoby žijící v mobilním obydlí, např. maríngotka, karavan, hausbót (nemají jinou možnost bydlení)	a
		11.2 Neobvyklá stavba	Nouzový přístřešek, bouda, chatrč, barák	11.2.1 Osoby žijící v budově, která není určena k bydlení, např. osoby žijící na pracovišti, v zahradních chatkách se souhlasem majitele	a
		11.3 Provizorní stavba	Provizorní stavba	11.3.1 Osoby žijící v provizorních stavbách nebo v budovách např. bez kolaudace	a
NEVYHOVUJÍCÍ BYDLENÍ	12 Osoby žijící v nevhodném bydlení	12.1 Obydlené neobyvatelné byty	Bydlení v objektu označeném podle národní legislativy jako nevhodné k bydlení	12.1.1 Osoby žijící v nevhodném objektu – obydlí se stalo nezpůsobilým k obývání (dříve mohlo být obyvatelné)	a
	13 Osoby žijící v přelidněném bytě	13.1 Nejvyšší národní norma definující přelidnění	Definované jako překračující nejvyšší normu podle rozměru nebo počtu místností	13.1.1 Osoby žijící v přelidněných bytech	a

* Použité zkratky v posledním sloupci – Stupeň ohrožení: a – ohrožené osoby, b – bezdomovci

Metodiky a další koncepční materiály

STATISTICKÁ DATA OBCE V OBLASTI SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ

Tento dokument je jedním z výstupů projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, reg. číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

1. ÚVOD

Tento dokument je jedním z výstupů projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, reg. číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

Sociální bydlení je v ČR velmi diskutovaným tématem, zvláště pak, když zákon, který pro tyto účely připravovalo MPSV, nebyl schválen Poslaneckou sněmovnou, a tudíž se vše vrátilo zpět na začátek. Také se nabízí otázka, kolik vlastně lidí v ČR sociální bydlení potřebuje a kolik lidí si není schopno ze svých příjmů či dávek hradit kvalitní standardní bydlení.

Možná by stálo za úvahu v rámci příštího sčítání lidí, domů a bytů, které by mělo proběhnout v roce 2021, zařadit do dotazníků i témata týkající se právě potřeby sociálních bytů v obcích.

2. DOMY A BYTY V OTROKOVICÍCH

Otrokovice jsou správním, průmyslovým, kulturním a dobře ekonomicky se rozvíjejícím městem. Mají velmi širokou občanskou vybavenost a tyto služby poskytují i občanům ze spádových oblastí. Otrokovice jsou obcí s rozšířenou působností pro obce Bělov, Halenkovice, Komárov, Napajedla, Oldřichovice, Pohořelice, Spytihněv, Tlumačov a Žlutava.

2.1 CELKOVÝ POČET DOMŮ A BYTŮ V OTROKOVICÍCH

V Otrokovicích je dle posledních známých výsledků SLDB 2011 celkem 8 385 bytů. Bylo zjištěno, že obydlených bytů bylo 7 664 a 721 neobydlených bytů. Obydlené byty podle právního důvodu užívání vykazují v Otrokovicích následující charakteristiky: nejvíce obydlených bytů bylo v osobním vlastnictví (3 728), dále to byly byty nájemní (1 512), byty ve vlastním domě (1 451) a byty družstevní (365). Byty neobydlené jsou nejčastěji z důvodů přestavby (31), změny uživatele (21), dále z důvodu nezpůsobilosti k bydlení (13) nebo byty či domy sloužící k rekreaci (12). Podrobněji viz tabulka č. 1.

Tabulka č. 1: **Celkový počet domů a bytů v Otrokovicích**

Byty	Byty celkem	Z toho		Počet osob	
		v rodinných domech	v bytových domech	celkem	z toho v rodinných domech
Byty celkem	8 385	2 024	6 211	17 740	4 692
obydlené	7 664	1 752	5 855	1 740	4 692
z toho právní důvod užívání bytu:					
ve vlastním domě	1 451	1 442	6	4 040	4 021
v osobním vlastnictví	3 728	2	3 726	8 490	6
nájemní	1 512	76	1 413	3 139	192
družstevní	365	1	364	908	5
neobydlené	721	272	356	x	x
z toho důvod neobydlenosti:					
změna uživatele	21	8	12	x	x
slouží k rekreaci	12	12	-	x	x
přestavba	31	17	14	x	x
nezpůsobilé k bydlení	13	8	3	x	x

Zdroj: ČSÚ - SLDB 2011

2.2 POČET DOKONČENÝCH BYTŮ V SO ORP OTROKOVICE

Následující tabulka č. 2 pro srovnání ukazuje, kolik dokončených bytů bylo v letech 2011-2017 ve SO ORP Otrokovice. Je patrné, že i když jsou Otrokovice obec, která je ve SO ORP co do počtu obyvatel největší, počet dokončených bytů zdaleka není nejvyšší. Otrokovice jsou až na 3. místě za Napajedly a Halenkovicemi.

Tabulka č. 2: **Počet dokončených bytů ve SO ORP Otrokovice**

Obec/rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	Celkem
Otrokovice	0	3	7	5	6	5	2	28
Tlumačov	3	5	6	3	6	3	1	27
Bělov	2	2	0	1	1	1	1	8
Halenkovice	3	4	6	6	10	2	9	40
Komárov	0	0	0	1	1	0	0	2
Napajedla	6	5	11	15	5	24	3	69
Oldřichovice	2	0	0	0	1	3	0	6
Pohořelice	1	0	1	1	3	4	3	13
Spytihněv	1	1	1	7	1	0	0	11
Žlutava	4	2	2	6	4	1	4	23

Zdroj: ČSÚ (Počet dokončených bytů)

2.3 BYTOVÝ FOND MĚSTA

Město Otrokovice má ve svém portfoliu 434 městských bytů určených pro různé skupiny obyvatel. Tyto byty se dělí dle účelu na byty pro příjmově vymezené osoby, byty sociální, byty v domech zvláštního určení, ostatní byty, byty školnické a byty či domy určené k prodeji (více viz Tabulka č. 3).

Tabulka č. 3: **Bytový fond města Otrokovice ke dni 31.12.2017**

Bytový fond města Otrokovice		
A	Byty pro příjmově vymezené osoby	33
B	Byty sociální	24
C	Byty v domech zvláštního určení	166
D	Ostatní nájemní byty	187
E	Byty školnické	3
	Byty/domy určené k prodeji	21

Zdroj: MěÚ Otrokovice, odbor majetko-právní

2.4 ČLENĚNÍ BYTOVÉHO FONDU MĚSTA

- A. Byty pro příjmově vymezené osoby:** Byty jsou určeny k pronajímání pro příjmově vymezené osoby v souladu s nařízením vlády č. 146/2003 Sb., o použití prostředků Státního fondu rozvoje bydlení ke krytí části nákladů spojených s výstavbou bytů pro příjmově vymezené osoby, ve znění pozdějších předpisů. V objektu se nachází celkem 33 bytů z toho je 27 bytů o velikosti 1 + kk (40-48 m²) a 6 bytů o velikosti 2 + kk (62 m²).
- B. Byty sociální:** Byty jsou určeny k pronajímání pro osoby s nízkými příjmy, osoby sociálně vyloučené nebo osoby ohrožené sociálním vyloučením. V objektu se nachází celkem 24 bytů o velikosti 1 + 0 (27 m²).
- C. Byty v domech zvláštního určení - v domech s pečovatelskou službou:** Byty jsou určeny k pronajímání zejména seniorům, osobám se zdravotním postižením, osobám chronicky nemocným, včetně rodin s nezletilými dětmi se zdravotním postižením, jako i osobám s omezenou soběstačností, které však nevyžadují péči v sociálním zařízení pobytových sociálních služeb. Tyto byty se nachází ve třech domech, které jsou umístěny v různých částech města. Celkem se jedná o 166 bytů o velikosti 1 + 0 (22-33 m²), 1 + 1 (33-66 m²), 2 + 0 (47 m²), 2 + 1 (50-101 m²). Tyto byty se dále dělí na standardní a bezbariérové.
- D. Ostatní nájemní byty:** Byty jsou určeny k pronajímání zejména rodinám s nezletilými dětmi, osobám bez rodinného zázemí po ukončení ústavní výchovy nebo pěstounské péče a osamělým osobám. Byty, které jsou pronajímány žadatelům do věkové hranice 30 let nebo společně žadatelům, z nichž alespoň jeden splňuje uvedenou věkovou hranici, se považují za byty startovací. Tyto byty se nachází v pěti domech, které jsou umístěny v různých částech města. Celkem se jedná o 187 bytů o velikosti 1 + 1 (30-40 m²), 2 + kk (43 m²), 2 + 1 (52-59 m²).
- E. Byty školnické:** Tyto byty jsou umístěny v budovách základních škol města a jsou určeny k pronajímání zaměstnancům základních škol na dobu výkonu práce nájemce jako školníka dané základní školy. Celkem se jedná o 3 byty v různých částech města o velikosti 2 + 1 (62 m²), a dva byty 3 + 1 (63-80 m²).

Tabulka č. 4: **Bytový fond města Otrokovice (podrobněji) ke dni 31.12.2017**

BYTOVÝ FOND MĚSTA OTROKOVICE ke dni 31.12.2017							
	Typ bytu	Ulice	Byty			Celkem bytů	Poznámka
			vel.	plocha v m ² cca	počet bytů		
A.	Byty pro příjmově vymezené osoby	Hložkova č.p. 1817	1+kk	40 - 48	27	33	upravitelné - 4
			2+kk	62	6		
B.	Byty sociální	Příčná č.p. 1599	1+0	27	24	24	Unimo buňky
C.	Byty v domech zvláštního určení (DPS)	Nivy č.p. 283	1+1	37 - 43	10	18	bezbariérové - 2
			2+1	50	8		bezbariérové - 2
		Hlavní č.p. 1161	1+0	29	4	37	standardní - 1*) bezbariérové - 3
			1+1	33 - 66	18		standardní - 6*) bezbariérové - 12
			2+1	90 - 101	15		bezbariérové - 15
	Byty v domě na ul. Školní č.p. 1299	Školní č.p. 1299	1+0	33	103	111	
			2+0	47	6		
			2+1	63 a 66	2		
D.	Ostatní nájemní byty	tř. Odboje č.p. 603	1+1	30 - 36	4	6	
			2+kk	43	2		
		tř. Tomáše Bati č.p. 981 - 984	1+1	46 - 48	36	40	hurdisovy domy
			2+1	52 - 59	4		
		K. Čapka č.p. 1595	1+1	38 - 40	44	47	
			2+1	56	3		
		Nádražní č.p. 1611	1+1	34 - 40	44	47	
			2+1	56	3		
		Nádražní č.p. 1612	1+1	34 - 40	44	47	
			2+1	56	3		
E.	Byty školnické	Mánesova č.p. 908	2+1	62	1	3	
		Hlavní č.p. 1160	3+1	63	1		
		J.Žižky č.p. 1355	3+1	80	1		
	Byty určené k prodeji	v privatizovaných domech			3	3	Jungmannova, Bezručova, J. Jabůrkové
	Domky/bytové domy určené k prodeji	čtvrtdomky, atypy			18	18	
Celkový stav bytů						434	

Zdroj: MěÚ Otrokovice, odbor majetko-právní

3. VÝVOJ POČTU OBYVATEL

Následující tabulka i graf znázorňuje, jak se celkový počet obyvatel Otrokovic za posledních pět let snižuje. Město zažívá sestupný trend co do počtu obyvatel a dle prognóz ČSÚ bude tato nepříznivá situace i nadále pokračovat. Dosud nejvyšší počet obyvatel město dosahovalo v 90. letech minulého století, kdy např. v roce 1991 ve městě žilo 20 267 obyvatel.

Tabulka č. 5: **Počet obyvatel Otrokovic vždy k 1.1.**

Rok	2014	2015	2016	2017	2018
Počet obyvatel	18 230	18 253	18 157	18 009	17 932

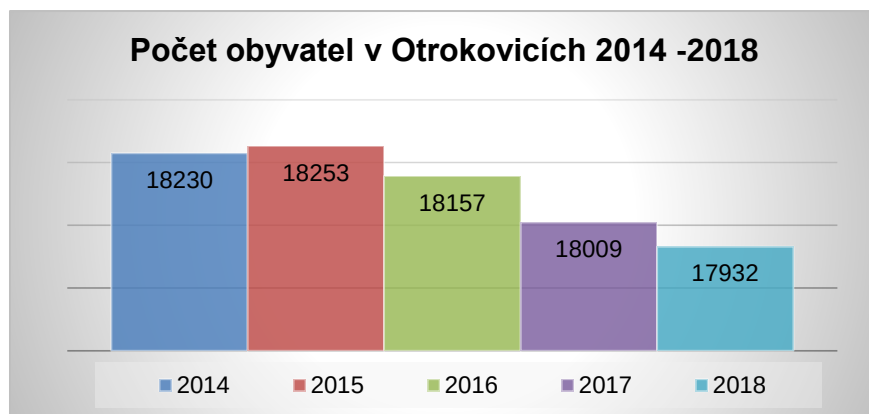
Zdroj: ČSÚ (Počet obyvatel v obcích ČR)

Tabulka č. 6: **Narození, zemřelí, stěhování, počty obyvatel**

Rok	Narození	Zemřelí	Přistěhovalí	Vystěhovalí	Přírůstek přirozený	Přírůstek migrační	Přírůstek celkový	k 1.1.
2014	159	203	372	425	-44	-53	-97	18 230
2015	173	195	407	362	-22	45	23	18 253
2016	157	202	403	454	-45	-51	-96	18 157
2017	161	215	387	481	-54	-94	-148	18 009
2018	177	189	366	431	-12	-65	-77	17 932

Zdroj: ČSÚ (Počet obyvatel v obcích ČR)

Graf č. 1: **Počet obyvatel Otrokovic vždy k 1.1.**

Zdroj: ČSÚ (Počet obyvatel v obcích ČR)

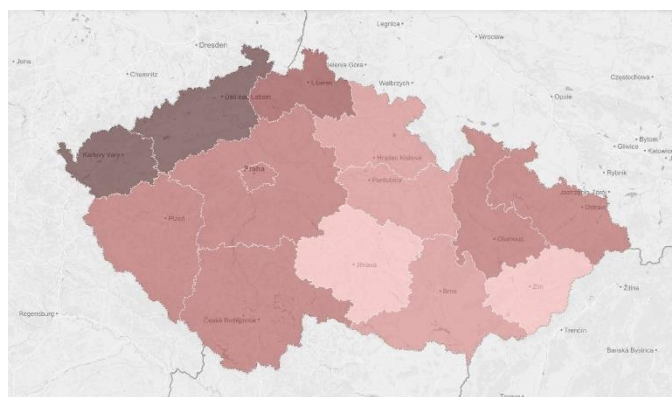
4. EXEKUCE

Také exekuce mají v českých domácnostech velký vliv na oblast bydlení a představují čím dál větší problém. Lidé se z důvodu vysokého zadlužení dostávají do situace, kdy hledají adekvátní bydlení, protože přišli byt. Rok od roku se počet osob v exekuci zvyšuje. Oproti roku 2016 se v roce 2017 zvýšil o 3,4 % na 863 tisíc. Největší nárůst exekucí zaznamenali v Karlovarském (10,2 %), Ústeckém (8,8 %) a Středočeském (5,5 %) kraji. Stále více Čechů má také problém s vícečetnými exekucemi. Tři a více exekucí mělo v roce 2018 celkem 493 tisíc obyvatel.

4.1 PODÍL OSOB V EXEKUCI

Nejvyšší podíl obyvatel starších 15 let v exekuci nalezneme v Ústeckém (18,1 %) a Karlovarském kraji (17,4 %). S exekucemi se naopak nejméně potýkají ve Zlínském kraji (5,7 %) a na Vysočině (5,8 %). Více viz obrázek č. 1.

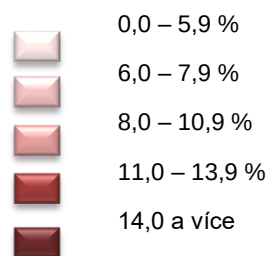
Obrázek č. 1: **Podíl osob v exekuci**

Zdroj: Mapa exekucí

Podíl osob v exekuci

Legenda:

4.2 DOSTUPNOST DAT V OBLASTI EXEKUCÍ

V České republice existují dva oficiální rejstříky exekucí. Jedná se o Centrální evidenci exekucí, kterou vede, provozuje a spravuje Exekutorská komora České republiky a Rejstřík zahájených exekucí spravovaný Ministerstvem spravedlnosti ČR. Avšak ani jeden z uvedených rejstříků neeviduje exekuce správní a daňové, a tak v ČR zásadně chybí informace o skutečném celkovém počtu vedených exekučních řízení.

4.3 EXEKUCE V OTROKOVICÍCH

Jak vypadá situace s exekucemi přímo v Otrokovicích ukazuje následující tabulka č. 7, která obsahuje údaje za rok 2017.

Tabulka č. 7: **Exekuce v Otrokovicích (k 31.12.2017)**

Podíl osob v exekuci	7,47 %
Průměrný počet exekucí na osobu	5,8
Počet osob v exekuci	1 166
Celkový počet exekucí	6 707

Detail osob v exekuci

Podíl dětí a mladistvých	0 %
Podíl osob ve věku 18 až 29 let	10 %
Podíl seniorů (65+)	7 %

Podíl osob s 1 exekucí	27 %
Podíl osob s 2 exekucemi	11 %
Podíl osob s 3 - 9 exekucemi	41 %
Podíl osob s 10 - 29 exekucemi	20 %
Podíl osob s 30 a více exekucemi	0 %

Zdroj: Mapa exekucí

5. NEZAMĚŠTNANOST

Nezaměstnanost patří bezesporu ke klíčovým činitelům ovlivňujícím ekonomickou úroveň města. Nezaměstnanost je stav na trhu práce, kdy určitá skupina obyvatelstva není schopna nebo ochotna si najít placené zaměstnání.

Tuto problematiku se snaží řešit zákon č. 435/2004 Sb., O zaměstnanosti, který upravuje zabezpečování státní politiky zaměstnanosti, jejímž cílem je dosažení plné zaměstnanosti a ochrana proti nezaměstnanosti.

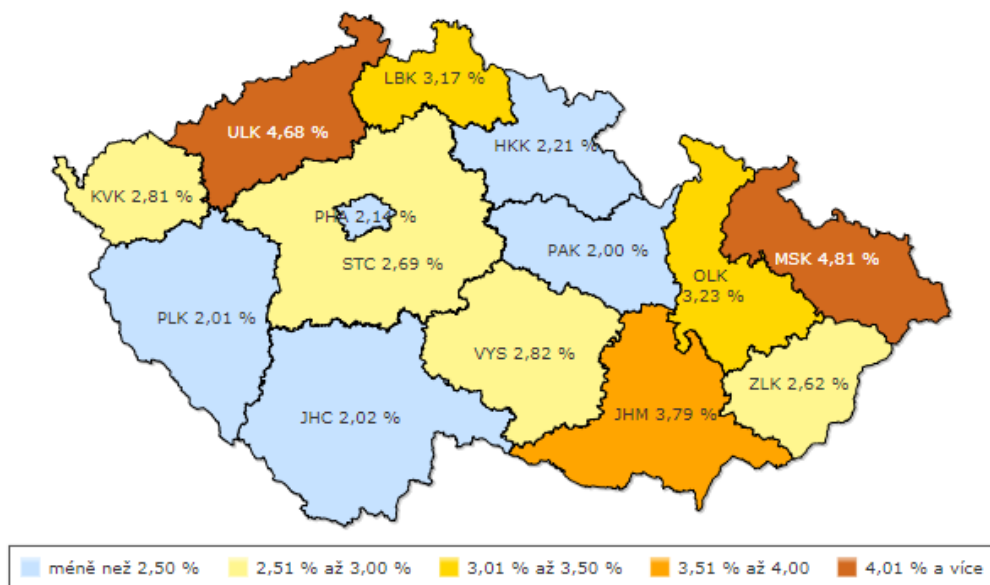
Zaměstnaní a ekonomicky aktivní obyvatelé představují zdroj pracovní síly v obci a dostatečný počet vhodných kvalitních pracovníků dává příležitosti k příchodu nových investorů do města. Zaměstnaní občané také disponují vyššími finančními prostředky, které mohou dále utratit v místě svého bydliště, a tím přímo podporují místní ekonomiku a služby. Naopak nezaměstnaní občané jsou často odkázáni na sociální pomoc a mohou se u nich projevovat různé sociálně patologické jevy.

V České republice jsou zjišťovány dva ukazatele míry nezaměstnanosti, což je míra nezaměstnanosti obecná a registrovaná. **Obecná míra nezaměstnanosti** je ukazatel zjišťovaný ČSÚ. Tato míra je vypočítávána na základě výběrového šetření pracovních sil, které vychází z reprezentativního vzorku společnosti. **Registrovaná míra nezaměstnanosti** je v gesci MPSV a zpracovává data, která poskytuje Úřad práce ČR.

Dle metodiky Mezinárodní organizace práce (ILO) se za nezaměstnaného považuje osoba, která:

- je starší 15 let,
- aktivně hledá práci,
- je připravena k nástupu do práce do 14 dnů.

Za velmi vážný ekonomický problém je považována dlouhodobá nezaměstnanost, tzn. kdy nezaměstnaný nemá práci déle než 1 rok. V takovém případě je návrat zpět do práce velmi obtížný.

Obrázek č. 2: **Podíl nezaměstnaných osob v krajích ČR (k 31.7.2018)**

Zdroj: ČSÚ (Podíl nezaměstnaných osob v krajích ČR)

Velmi významným ukazatelem, který může ovlivňovat potřebnost sociálního a dostupného bydlení, je míra zaměstnanosti a nezaměstnanosti. Ke dni 31. 12. 2017 bylo evidováno Úřadem práce ČR (dále jen ÚP ČR), kontaktní pobočka v Otrokovicích, celkem 279 uchazečů o zaměstnání (tabulka č. 8). Ve srovnání se stejným obdobím loňského roku to je o 196 osob méně.

Tabulka č. 8: **Uchazeči o zaměstnání v evidenci ÚP**

Rok	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
obec Otrokovice	792	766	784	822	655	475	279

Zdroj: ČSÚ, pramen MPSV

Metodiky a další koncepční materiály

ZPŮSOBY VYHODNOCOVÁNÍ ÚSPĚŠNOSTI MODELŮ SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ

Tento dokument vznikl jako jeden z výstupů projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, registrační číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

1. Úvod

Tento dokument vznikl jako jeden z výstupů projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, reg. číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

Metodický materiál si klade za cíl definovat způsoby vyhodnocování úspěšnosti modelů sociálního bydlení.

Modely sociálního bydlení nejsou součástí žádné zákonné normy nebo vyhlášky. Následující pojetí modelů sociálního bydlení tedy vychází z praxe v Otrokovicích a z definice jednotlivých modelů sociálního bydlení, které se uplatňují v ČR a v zahraničí.

Obdobně je tomu v případě vyhodnocování úspěšnosti jednotlivých modelů. Neexistence zákonného či metodického rámce na vyhodnocování úspěšnosti nám dala prostor vytvořit vlastní způsoby vyhodnocování, které opět vychází z naší zkušenosti a z praxe v ČR a v zahraničí.

2. Modely sociálního bydlení

2.1 Převod stávajícího bydlení do režimu sociálního bydlení - prevence ztráty bydlení

Jedná se o model, který se zaměřuje na dvě cílové skupiny. První **cílovou skupinou** jsou stávající nájemci, kterým z nejrůznějších důvodů hrozí výpověď z nájemního bytu. Nejčastější příčinou jsou dluhy na nájemném, může však jít i o další problémy týkající se sousedského soužití, zneužívání návykových látek, porušování domovního řádu nebo podmínek nájemní smlouvy, konflikty s pronajímatelem apod.

Druhou cílovou skupinou jsou majitelé bytů či domů, jimž hrozí ztráta vlastního bydlení. Příčina tohoto stavu spočívá zpravidla v neschopnosti vlastníka hradit své finanční závazky, z toho plynoucí exekuce a hrozba prodeje nemovitosti v dražbě.

Sociální práce se zaměřuje na stabilizaci situace nájemce či vlastníka nemovitosti, aby nedošlo k ukončení nájemní smlouvy nebo aby majitel nepřišel o svůj byt či dům.

Velkou **devizou** tohoto modelu je skutečnost, že je-li jeho aplikace úspěšná, nedochází k vystěhování nájemce nebo ztráty bytu či domu u majitele a nutnosti hledat nové možnosti odpovídajícího ubytování.

Nevýhodou tohoto modelu je skutečnost, že je možné jej využít pouze u části osob z celkového množství osob v bytové nouzi dle typologie ETHOS. Konkrétně se jedná o osoby z operační kategorie „osoby ohrožené vystěhováním“, která je pouze jednou ze třinácti, jež typologie definuje.

Model je uplatňován od 90. let 20. století s rozvojem sociální práce na obcích.

2.2 Housing ready

Jde o model vycházející z myšlenky, že schopnosti bydlet se musí člověk bez domova nejprve nebo znovu naučit. Jde o **prostupný systém** sestávající z několika úrovní, které musí jedinec úspěšně projít, aby se dostal na poslední, nejvyšší úroveň, kterou je získání samostatného standardního bydlení. Model prostupného bydlení je založen na principu sociální integrace a postupného zvyšování „kompetencí“ k bydlení člověka bez domova. Důraz je kladen na individuální přístup sociálních pracovníků ke klientovi

s cílem komplexně řešit jeho tíživou životní situaci. Důležitou roli hraje motivace člověka bez domova postupovat dále na jednotlivé úrovně. Součástí modelu je princip zásluhovosti, který umožňuje člověku bez domova postupovat v rámci prostupného systému výše.

Tento přístup dělí bydlení do tří stupňů:

- krizové ubytování (okamžitá pomoc v bytové nouzi),
- tréninkové bydlení (upevňování kompetencí a návyků samostatného bydlení),
- dlouhodobé sociální bydlení.

Cílovou skupinou jsou z dle typologie ETHOS všechny osoby bez střechy, bez bytu, v nejistém či nevyhovujícím bydlení s výjimkou osob, na něž se zaměřuje metoda prevence ztráty bydlení, a to v případě, že tyto osoby absolvovaly část nebo většinu úrovní prostupného systému.

Výhodou tohoto modelu je možnost zpravidla okamžitě reagovat na bytovou nouzi jedince a nabídnout mu ubytování, které sice neodpovídá standardu, ale umožní mu nezůstat na ulici. Nejčastěji se jedná o krizové ubytování (noclehárna, azylový dům), nebo ubytovnu.

Nevýhodou prostupného bydlení je nízká efektivita sociální integrace, „zacyklení“ uživatelů v nižších formách bydlení často spojená s recidivou bezdomovectví, nedostatečná kapacita sociálních pracovníků pro práci s osobami s potřebou velké míry komplexní podpory, nedostatek standardních bytů, nízká motivovanost lidí bez domova vyvíjet snahu řešit všechny své problémy a dostát všem povinnostem a požadavkům systému během relativně dlouhého časového období s nejistým výsledkem v podobě získání standardního bydlení.

Model Housing ready neboli prostupného bydlení je v České republice uplatňován od 90. let 20. století a dosud je stále hlavním způsobem řešení problematiky lidí v bytové nouzi. Realizaci modelu zajišťují obce, které se zaměřují hlavně na sociální práci, a také neziskové organizace, které poskytují sociální práci jako součást registrovaných sociálních služeb určených pro danou cílovou skupinu (terénní programy, nízkoprahová denní centra, noclehárny, azylové domy, pobytové sociální rehabilitace, domy na půl cesty atd.). Dalšími aktéry tohoto modelu jsou i soukromé subjekty nebo obce provozující ubytovny.

2.3 Housing First

Model Housing First neboli **bydlení především** vychází z teze, že schopnost bydlet je všem lidem daná a je tedy možné poskytnout člověku bez domova bydlení bez jakékoliv přípravy. Tento koncept vyvinul kanadský psycholog a sociolog, Dr. Sam Tsemberis v New Yorku na počátku 90. let 20. století.

Model vždy prioritně řeší jednu z nejzásadnějších potřeb osob bez domova, a to potřebu stabilního bydlení, domova. Jakmile je tato potřeba uspokojena, vzniká prostor pro řešení dalších potřeb či problémů, které – již ubytovaný – člověk pociťuje.

Cílem sociální práce je podpora bydlícího člověka, aby si udržel bydlení a aby byl schopen hradit nájem a žít bez konfliktů se svým okolím. Tyto cíle korespondují s principy Housing First, kterými jsou:

- 1) Bydlení je lidské právo.
- 2) Možnost volby a kontroly ze strany uživatelů služeb.
- 3) Oddělení bydlení a podpory.
- 4) Zaměření na zotavení.
- 5) Harm reduction.
- 6) Aktivitní zapojení bez donucení.
- 7) Individuální plánování.
- 8) Flexibilní podpora na tak dlouho, jak je potřeba.

Bydlení chápe model Housing First jako nepopiratelné lidské právo, které je spíše východiskem než cílem. Uživatel má možnost volby, zda bude spolupracovat se sociálním pracovníkem, nespolupráce není sankcionována a nemá vliv na přidělení bytu nebo setrvání v něm. Podpora ze strany sociálního pracovníka je oddělena od správy bytu a výběru nájmu, aby nebyla narušena důvěra, kterou si budují sociální pracovník a klient mezi sebou navzájem. Důraz je kladen na zotavení ve smyslu psychické a fyzické stabilizace a budování životní spokojenosti klienta. Je-li klient uživatel drog, není nucen k abstinenci, ale spíše motivován k tomu, aby užívání zanechal, případně aby se snažil snižovat či minimalizovat poškození svého organismu užíváním drog.

Model Housing First byl původně vyvinut za účelem pomoci lidem s duševním onemocněním, kteří žijí na ulici, popř. jsou občas hospitalizováni v psychiatrické

léčebně a po propuštění se opět ocitají v situaci člověka bez domova. Později se začal model zaměřovat také na lidi, kteří zakoušejí dlouhodobé bezdomovectví, nebo na lidi propuštěné z nápravného zařízení. V současné době se model Housing First zaměřuje na osoby s nejvyšší mírou potřeby sociální podpory, kterými jsou mimo osoby bez domova s psychiatrickou diagnózou a dlouhodobé bezdomovce i lidé bez domova závislí na alkoholu či drogách, ve špatném zdravotním stavu nebo s nejrůznějšími formami postižení včetně mentálního hendikepu. Jedná se o lidi, kteří i přes intenzivní podporu na nižších stupních prostupného systému nepostupují dále nebo se opětovně vrací do výchozího stavu člověka bez domova. Častým společným rysem těchto lidí, je absence sociální podpory a pomoci ze strany přátel či rodiny.

Ve Spojených státech a Kanadě je tento model aktuálně využíván i pro rodiny s dětmi nebo mladé lidi bez domova.

V Česku se tento model uplatňuje od roku 2016 v rámci projektu Rapid Re-Housing v Brně. Rysy Housing First nese i projekt Nejdřív střecha, který realizuje v Praze od roku 2014 Vojtěch Sedláček.

Výhodou modelu Housing First je okamžité poskytnutí bydlení, což je logický a zároveň nejefektivnější způsob, jak ukončit bezdomovectví člověka. Následná sociální práce se zaměřuje na řešení jeho skutečných potřeb a problémů, na zlepšení jeho zdravotního stavu, na podporu jeho životní spokojenosti a na rozvoj sociálních vazeb. Zvládne-li člověk uspět v těchto oblastech, je větší předpoklad, že se mu podaří uspět ve složitějších oblastech, jako je zařazení do pracovního procesu, rozvoj kompetencí bydlet samostatně bez podpory sociálního pracovníka, bez dluhů a bez konfliktů se sousedy, a zároveň se zvyšuje pravděpodobnost, že dosažení těchto cílů bude mít trvalý charakter.

Nevýhodou je skutečnost, že úspěch tohoto modelu závisí na kapacitách dostupného standardního bydlení a množství sociálních pracovníků, kteří se věnují cílové skupině. Jakmile jsou kapacity obojího nedostatečné, nelze model aplikovat.

3. Způsoby vyhodnocování úspěšnosti modelů SB

3.1 Využití statistických dat

Jedním z nejčastěji užívaných způsobů vyhodnocování úspěšnosti modelů sociálního bydlení je statistické vyhodnocení procentuální úspěšnosti.

Fáze statistického vyhodnocování jsou:

- a) Sběr dat
- b) Zpracování údajů
- c) Vyhodnocení získaných informací

Soubor dat, se kterými se pracuje, je počet jednotlivců/rodin, které uspěly v systému sociálního bydlení, tj. udrželi si jej. Pro získání relevantních výsledků je nutné stanovit si určité časové období, které bude posuzováno, popř. pravidelné intervaly, během nichž dojde ke sběru dat, jejich zpracování a vyhodnocení. Dále je nutné zvolit si výběrový soubor, tj. vzorek osob/domácností, s nimiž bude vyhodnocení provedeno.

Výběrový soubor může být:

- a) Reprezentativní (informace bez omezení)
- b) Homogenní (bez vlivu dalších faktorů)
- c) Náhodný

V případě vyhodnocování úspěšnosti modelů sociálního bydlení je žádoucí a zároveň reálné vycházet z reprezentativního vzorku čítajícího 100 % domácností, které jsou zapojeny do systému sociálního bydlení. Je to dáno faktem, že počty domácností zapojených do systému sociálního bydlení nejsou velké – pohybují v současnosti v městech a obcích ČR v řádech desítek a nejinak je tomu i v Otrokovicích.

Zároveň je nutné zvolit si odpovídající časový úsek, který bude relevantní pro vyhodnocení úspěšnosti daného modelu. V souladu s evaluací sociálního bydlení v Otrokovicích považujeme za vhodné provést první vyhodnocení úspěšnosti konkrétního modelu po 12 měsících od nastěhování, popř. po 12 měsících od zahájení sociální práce v sociálním bydlení v případě modelu „prevence ztráty bydlení“.

Pokud si po tuto dobu udrží jednotlivec/rodina bydlení, bude považována její participace v systému sociálního bydlení za úspěšnou. Za úspěšné naplnění modelů

sociálního bydlení bude považován i stav, kdy jednotlivec či rodina opustí sociální bydlení v období 12 měsíců od nastěhování z důvodu stěhování do komerčního bydlení. Za fakticky úspěšné participanty sociálního bydlení budou považováni i klienti, kteří se v daném období odstěhují do pobytové sociální služby. Samostatnou kategorií budou tvořit osoby, které ve sledovaném období zemřou. Jelikož jejich odchod ze systému sociálního bydlení nebude zapříčiněn problémy spojenými s bydlením, bude jejich bydlení v sociálním bytě považováno taktéž za úspěšné.

Neúspěšným uživatelem sociálního bydlení bude jedinec či rodina, které bude v průběhu 12 měsíců ukončena nájemní smlouva z důvodu neplacení nájemného, porušování pravidel sousedského soužití nebo jiného důvodu, který pronajímatele povede k ukončení nájmu.

V zájmu co nejvyšší vypovídající hodnoty je vhodné statistické vyhodnocení úspěšnosti sociálního bydlení opakovat pravidelně v intervalu po 12 měsících.

Ve veřejných informačních zdrojích jsou nejčastěji citovány závěry ze statistického vyhodnocení modelu Housing First.

Vyplývá z nich, že v USA, Kanadě a Evropě model Housing First všeobecně ukončuje bezdomovectví u nejméně osmi lidí z deseti, další průzkumy hovoří o 90% úspěšnosti. Hlavním výsledkem projektu Rapid Re-Housing Brno byla skutečnost, že 96 % náhodně vybraných rodin v bytové nouzi bylo schopno udržet si s poskytnutou podporou městský nájemní byt po dobu jednoho roku. Projekt Nejdřív střecha zaznamenává úspěch u 56 % osob bez domova, které si během jednoho měsíce, kdy je jim poskytnuto krizové bydlení, najdou práci a bydlení na ubytovně nebo ve standardním bydlení. Nutno dodat, že v daném případě se nejčastěji jedná o osoby, které se na ulici ocitli poprvé a strávili zde krátkou dobu.

3.2 Kvalitativní rozhovor

Další možností ověření úspěšnosti modelů sociálního bydlení je kvalitativní rozhovor s klientem. Tazatelem může být sociální pracovník nebo jiný odborník, který rozumí problematice evaluace a kterému klient důvěřuje. Klientem, s nímž je vhodné tento rozhovor realizovat, je osoba, jež prošla různými modely sociálního bydlení. Zkušenost

klienta s různými modely je totiž předpoklad k tomu, aby byl tazatel schopen získat relevantní údaje potřebné pro vyhodnocení úspěšnosti jednotlivých modelů.

Fáze zjišťování údajů:

- a) Příprava baterie otázek
- b) Volba tazatele
- c) Oslovení vhodných klientů
- d) Realizace rozhovoru
- e) Vyhodnocení získaných údajů
- f) Vyhodnocení a srovnání dat ode všech dotazovaných
- g) Formulace závěrečného výstupu

Důraz musí být kladen na obsahovou stránku otázek, aby zjištěné závěry byly vypovídající, co nejvíce strukturované a pokud možno i srovnatelné s údaji zjištěnými od dalších klientů. Je tedy vhodné zvolit spíše uzavřené otázky, aby se i přes subjektivnost pohledu dotazovaného získaly objektivně srovnatelné a přesné údaje. Otevřené otázky mohou pomoci získat detailní představu o klientovu pohledu na jednotlivé modely, je ovšem nutné věnovat zvýšenou pozornost jejich zpracování, vyhodnocení a srovnání se zjištěními od ostatních klientů, aby nedošlo ke zkreslení dat a aby závěry byly dostatečně vypovídající.

Kvalitativní rozhovor není častým nástrojem zjišťování úspěšnosti modelů sociálního bydlení vzhledem k jeho časové i odborné náročnosti a také vzhledem k subjektivnosti pohledu klientů, se kterou je třeba umět pracovat. Množství klientů, kteří by osobně zažili alespoň dva ze tří zmiňovaných modelů sociálního bydlení, není velké, což hovoří proti „univerzálnosti“ této metody vyhodnocení.

Získané závěry mohou být v mnohém vypovídající, jsou ovšem velmi specifické, a proto je vhodné zvolit tuto metodu pouze jako doplňkovou k další metodě vyhodnocení úspěšnosti.

3.3 Zhodnocení nákladů na jednotlivé modely

Jednou z metod, která má vysoce vypovídající hodnotu, ale zároveň patří k nejsložitějším, je finanční zhodnocení nákladů na jednotlivé modely. Náročnost této

metody spočívá hlavně ve velkém množství proměnných, které je potřeba posoudit, a hlavně ve skutečnosti, že stejně jako se různí příběhy osob bez domova a vše, co je s jejich bezdomovectvím spojeno, liší se i počet proměnných, které stupují do vyhodnocení finanční náročnosti jednotlivých modelů.

Cílem vyhodnocení finanční náročnosti jednotlivých modelů by mělo být získání informace o tom, zda je některý model finančně výhodnější než jiný. Tento závěr lze získat, pokud vyhodnotíme situaci konkrétního klienta v rámci modelu, jehož se účastní, a srovnáme s výdaji, které by byly vynaloženy v případě jeho participace na jiných modelech sociálního bydlení. Znamená to ovšem predikovat, jak by vypadala situace klienta, kdyby např. nebyl zapojen do modelu Housing First, ale byl by klientem služeb v rámci prostupného bydlení. Zatímco náklady participace v prvním modelu by byly reálné, náklady, s nimiž bychom je chtěli srovnávat, by byly pouze předpokládané, „modelové“. Pouze v případě, kdy by došlo ke srovnání reálných nákladů spojených s konkrétním klientem, který by prošel jak prostupným bydlením, tak by byl zapojen např. do Housing First, by se dalo hovořit o relevantním výstupu. Dalším úskalím je skutečnost, že získané závěry by nebylo možné zobecnit, neboť náklady na jiného klienta ve stejné situaci (tedy participanta Housing First a v minulosti „modelového“ či skutečného klienta prostupného bydlení), dojdeme k jiným finančním částkám vzhledem k vysoce pravděpodobné různé délce pobytu na jednotlivých stupních prostupného bydlení, k různé míře podpory sociální prací atp.

Způsobem, jak získat relevantní a vypovídající data, je porovnání finančních nákladů na klienta v modelu sociálního bydlení, a nákladů, které by byl generovány, pakliže by zůstal v situaci, která sociálnímu bydlení předcházela. Opět je nutno ke každému posuzování přistupovat individuálně a zvážit vhodnost tohoto posouzení, znamená to ale srovnání reálné původní situace s reálnou novou, což vede k vyššímu stupni věrohodnosti získaných dat.

Inspirací pro vyhodnocení nákladů na jednotlivé modely sociálního bydlení může být studie Náklady veřejných rozpočtů vyvolané bezdomovectvím a bytovou nouzí, kterou zpracoval kolektiv autorů z Agentury pro sociální začleňování v r. 2019.

Studie se nezaměřuje na posouzení všech druhů nákladů souvisejících s bezdomovectvím, věnuje se pouze nákladům veřejných rozpočtů. Základní tezí studie je skutečnost, že pokud by se řešila problematika bezdomovectví a bytové

nouze formou legislativně ukotveného sociálního bydlení, došlo by k úspoře v mnoha oblastech veřejných rozpočtů.

Náklady související s nedostatečným řešením sociálního bydlení, se týkají těchto oblastí:

- 1) Sociální služby a sociální práce reagující na bezdomovectví a bytovou nouzi.
- 2) Výdaje na bydlení a ubytování v sociálních transferech.
- 3) Kriminalita páchaná osobami bez domova.
- 4) Lidé v bytové nouzi jako oběti trestné činnosti.
- 5) Požáry – úmrtí, zranění a materiální škody.
- 6) Sociálně-právní ochrana dětí bez domova.
- 7) Rizika ve vzdělávání dětí a jejich šancí na budoucí pracovní uplatnění.
- 8) Další rizika dětí v nevyhovujícím bydlení.
- 9) Zvýšená potřeba zdravotní péče.
- 10) Ztráta pracovních dovedností.
- 11) Náklady související s dluhy.
- 12) Sociální pohřby.

Z výše uvedeného je zřejmé, že ne všechny oblasti se týkají všech osob, které se ocitnou bez domova nebo v bytové nouzi. Při posuzování finanční náročnosti jednotlivých modelů je proto nutné vybrat vždy konkrétního klienta, a finanční náročnost, resp. úsporu z veřejných zdrojů spojenou s jeho osobou, posoudit s ohledem na výdaje, které jsou v jeho případě relevantní.

Studie uvádí modelový příklad úspory nákladů veřejných rozpočtů u 1000 lidí za období 1 roku. Jde o osoby, které se do situace bezdomovectví nebo bytové nouze dostaly za svůj život poprvé a nezávisle. Jde o dětské dlužníky (modelově 700 osob) a matky samoživitelky, jimž partner dluží výživné (modelově 300 osob).

Výchozím předpokladem nutným pro vyčíslení nákladů je, že pokud by se nedostali do dané situace, tak by pracovali a přispívali daněmi do veřejných rozpočtů (konkrétně se předpokládá, že by pracovalo 85 % mladých lidí a 70 % matek). Z příjmů do veřejného rozpočtu jsou odečteny náklady na doplatek na bydlení a přídavky na děti pro nepracující domácnosti. Je počítáno se 2 dětmi na 1 matku a jsou zohledněny i daňové bonusy. Součet odvodů do státního rozpočtu od obou skupin po odečtu zmíněných nákladů činí 143 až 156 mil. Kč za rok.

Pokud se tito lidé dostanou do situace bezdomovectví nebo bytové nouze, nebudou do veřejných rozpočtů přispívat, ale naopak z nich čerpat. Do nákladů jsou započítány náklady na přídavky na děti, doplatek na bydlení, příspěvek na živobytí. Lze předpokládat, že bude mít negativní vliv i na rodinnou situaci, což povede k tomu, že část dětí bude potřebovat podporu sociální práce v různé intenzitě, v některých případech může jít i o pěstounskou péči. V potaz jsou brány i náklady související s rizikem nedokončení vzdělání některých dětí. Zohledněno je i zvýšené riziko kriminality s ní související náklady. Výsledné ztráty státního rozpočtu pak dosahují výše cca 250 mil. Kč. Vzhledem k tomu, že nejsou započítány další rizika a oblasti výdajů (např. zvýšené výdaje na zdravotní péči, které se nemusí za rok bezdomovectví projevit, nebo sociální pohřby, neboť jde o modelovou skupinu mladých osob), lze konstatovat, že výdaje ve výši 250 mil. Kč jsou spodní hranicí nákladů veřejných rozpočtů vynaložených na řešení situace 1000 osob během jednoho roku.

4. Závěr

Naším cílem bylo postihnout nejčastější modely sociálního bydlení a nejefektivnější způsoby vyhodnocování jejich úspěšnosti. Před samotným vyhodnocováním je potřeba vždy zvážit, zda daný způsob je pro konkrétní model ten nejvýhodnější a zda poskytne relevantní výstupy, které jsou od dané evaluace očekávány. Každý model i způsob jeho vyhodnocení má své výhody, které je potřeba využít, nebo nevýhody či úskalí, jež je potřeba vzít v úvahu.

Pro posouzení úspěšnosti modelů sociálního bydlení na obci doporučujeme vycházet z konkrétních případů klientů v kontextu aplikovaných modelů a použít metodu nebo kombinaci metod, které poskytnou nejkomplexnější obraz o úspěšnosti aplikace modelu při řešení bezdomovectví nebo bytové nouze klienta.

Metodiky a další koncepční materiály

MULTIDISCIPLINÁRNÍ SPOLUPRÁCE

Tento dokument vznikl jako jeden z výstupů projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, registrační číslo CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

1. Multidisciplinární spolupráce v rámci realizačního týmu

Realizační tým projektu je založen na multidisciplinární spolupráci různých odborů a oddělení Městského úřadu Otrokovice. Složení realizačního týmu projektu je napříč odbory MěÚ. Vedení města Otrokovice zajišťuje podporu projektu včetně jeho iniciace, členové vedení jsou zapojeni v realizačním týmu prostřednictvím účasti starosty/místostarosty a tajemnice úřadu. Vedoucí odboru majetko-právního a odboru sociálního plní úlohu metodického garanta. Vedoucí projektu, sociální pracovníci a garant lokální koncepce zajišťují realizaci projektu. Projektový a finanční manažer zajišťuje finanční plánování a administraci projektu.

1.1 Složení realizačního týmu

Vedoucí projektu:	vedoucí oddělení sociální pomoci
Metodický garant:	vedoucí odboru sociálního vedoucí odboru majetko-právního
Projektový a finanční manažer:	pracovník odboru ekonomického
Tvůrce projektu:	pracovník oddělení sociálních služeb
Sociální pracovníci (2):	projekt sociálního bydlení
Garant lokální koncepce:	projekt sociálního bydlení
Zástupci města:	tajemník, starosta/místostarosta

Realizační tým se schází pravidelně 2x měsíčně. Na realizačním týmu jsou řešeny veškeré projektové záležitosti (finanční plánování, pronájem městských bytů v rámci projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, vzdělávání sociálních pracovníků, evaluace, naplňování indikátorů, plánování workshopů aj.).

2. Multidisciplinární spolupráce v rámci MěÚ Otrokovice

2.1 Odbor sociální

Působí jako orgán státní správy na úseku sociální péče a sociálně-právní ochrany dětí v přenesené působnosti pověřeného městského úřadu a úřadu obce s rozšířenou působností. V samostatné působnosti města vykonává úkoly v oblasti sociální práce, prevence a služeb - zajišťuje sociální rozvoj v územním obvodu města.

Oddělení sociálně-právní ochrany

Sociální pracovníci projektu jsou v pravidelném kontaktu se sociálními pracovníky oddělení SPO MěÚ Otrokovice, kteří v rámci své činnosti pracují s ohroženými rodinami s dětmi a odkazují je na možnost získání sociálního bydlení. Sociální pracovníci dávají tipy především na rodiny v bytové nouzi a na stávající nájemce městských bytů, kteří by potřebovali intenzivní a kontinuální spolupráci sociálního pracovníka v sociálním bydlení.

Oddělení sociální pomoci

Sociální pracovníci projektu jsou v pravidelném kontaktu se sociálními pracovníky oddělení sociální pomoci MěÚ Otrokovice, kteří v rámci své činnosti pracují s osobami ohroženými sociálním vyloučením a odkazují je na možnost získání sociálního bydlení. Sociální pracovníci dávají tipy především na osoby v bytové nouzi a na stávající nájemce městských bytů, kteří by potřebovali intenzivní a kontinuální spolupráci sociálního pracovníka v sociálním bydlení.

Kurátor pro dospělé MěÚ Otrokovice

Sociální pracovníci projektu jsou v pravidelném kontaktu s kurátorem pro dospělé MěÚ Otrokovice, který v rámci své činnosti pracuje s osobami ohroženými sociálním vyloučením a odkazuje je na možnost získání sociálního bydlení. Kurátor je schopen dát sociálním pracovníkům tipy na vhodné žadatele, a to především na žadatele bez přístřeší. Kurátor informuje předem sociální pracovníky, pokud se z výkonu trestu vrací osoba, která nemá zajištěné odpovídající bydlení.

2.2 Odbor majetko-právní

Zabezpečuje v záležitostech samostatné i přenesené působnosti právní službu města, zastupování města (úřadu) před soudy, včetně zabezpečení případného externího právního zastupování, a provádí právní konzultace orgánům města. Vede evidenci městských bytů a zabezpečuje agendu jejich pronajímání.

Oddělení správy majetku

Odbor majetko-právní (OMP), oddělení správy majetku spolupracuje při výběru vhodných žadatelů splňujících podmínky pro vstup do sociálního bydlení. OMP v rámci spolupráce při preventivních opatřeních ztráty bydlení informuje sociální pracovníky na pravidelných měsíčních jednáních v případě, že se stávající nájemce městského bytu dostane do prodlení s úhradou nájemného. Společně s pracovníky oddělení jsou sociální pracovníci projektu při předávání bytů a i nadále úzce spolupracují při řešení případných porušení domovního řádu nebo škodách na majetku města.

2.3 Odbor evidenčně-správní

V samostatné působnosti vede evidenci doručovacích adres, které jsou určeny obecně pro doručování pro všechna řízení vedená úřadem, zabezpečuje samosprávné činnosti v rámci občanských obřadů a záležitostí, ukládá pokuty za správní delikty. V přenesené působnosti zabezpečuje plnění úkolů podle dalších zákonů.

Oddělení občansko-správních agend

Na žádost klienta poskytuje sociální pracovník projektu doprovod při vyřizování změny trvalého pobytu a vyřízení nového dokladu totožnosti.

3. Multidisciplinární spolupráce s poskytovateli sociálních služeb

3.1 Azylové domy

Nový domov Otrokovice

Posláním Nového domova je poskytnout ubytování a podporu ženám, matkám, popř. i otcům s nezletilými dětmi, nezaopatřenými dětmi a těhotným ženám z Otrokovic a nejbližšího okolí, ale i z jiných obcí ČR, a to na přechodnou dobu. Cílem je pomoci těmto osobám překlenout jejich nepříznivou životní situaci spojenou se ztrátou bydlení a podpořit je v soběstačnosti a aktivitě tak, aby dokázaly samy řešit své problémy a přiblížit se co nejvíce k běžnému životu.

Nový domov Otrokovice poskytuje svým klientům odborné sociální poradenství ohledně možnosti využití podpory v rámci projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“. Na nástěnce je klientům k dispozici informační leták včetně kontaktů na sociální pracovníky projektu. V prostorách Nového domova proběhla s klienty informační schůzka, kde sociální pracovníci POSBO projekt podrobně představili.

Azylový dům Samaritán

Posláním Azylového domu Samaritán Otrokovice je poskytovat pomoc a podporu mužům v nepříznivé sociální situaci spojené se ztrátou bydlení, kterou nejsou schopni řešit vlastními silami. Součástí pomoci a podpory je především poskytnutí ubytování na přechodnou dobu a spolupráce zaměřená na dosahování příznivých změn v životě uživatele.

Sociální pracovníci AD Samaritán aktivně svým klientům poskytují odborné sociální poradenství k projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“ a poskytují svým klientům na MěÚ Otrokovice doprovod. Sociální pracovníci projektu v rámci sociální práce spolupracují se sociálními pracovníky AD Samaritán ohledně řešení nepříznivé sociální a bytové situace klientů AD Samaritán.

3.2 Terénní služby

Terénní služba rodinám s dětmi Charita Otrokovice

Posláním TSR Charita Otrokovice je podpora rodin s dětmi ve věku 0-18 let, které se ocitly v těžké životní situaci. Cílem je, aby rodina s dětmi získala potřebné kompetence k vytvoření bezpečného prostředí pro řádný vývoj dítěte.

Rodiče od sociálních pracovníků TSR získávají informace o projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“. V případě potřeby poskytují rodičům doprovod na MěÚ Otrokovice, kde klient získá informace k projektu přímo od sociálního pracovníka POSBO.

Terénní program Samaritán

Posláním Terénního programu Samaritán je podpora osob, které se nacházejí v nepříznivé sociální situaci spojené s absencí bydlení či hrozbou ztráty bydlení. Klienti mohou využít doprovodu při jednání s úřady, zprostředkování kontaktu s rodinou či dalšími poskytovateli sociálních služeb dle individuální potřeby klienta.

Sociální pracovníci projektu POSBO navzájem spolupracují se sociálním pracovníkem Terénního programu Samaritán zejména při depistáži klientů v nepříznivé sociální situaci v jejich přirozeném prostředí.

3.3 Služby pro zadlužené osoby

Dluhové poradenství Samaritán

Posláním sociální služby Dluhové poradenství Samaritán je poskytnout pomoc a podporu lidem v nepříznivé sociální situaci způsobené především dluhy. Poskytované poradenství je bezplatné.

Sociální pracovníci projektu poskytují klientům, kteří mají dluhy, poradenství ohledně možnosti využití bezplatného Dluhového poradenství Samaritán, popř. klientovi zprostředkují osobní schůzku.

3.4 Služby pro seniory

Pečovatelská služba SENIOR Otrokovice

Posláním pečovatelské služby SENIOR Otrokovice je umožnit seniorům a zdravotně postiženým občanům, prostřednictvím podpory a pomoci, zůstat co nejdéle ve svém domácím prostředí a zachovat si soukromí a způsob života, na který jsou zvyklí. Podpora a pomoc směřuje k udržení soběstačnosti uživatele.

Jednou z cílových skupin projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“ jsou senioři. Seniorům s omezenou soběstačností je poskytováno poradenství o službách pečovatelské služby SENIOR Otrokovice. Po domluvě s klientem je zvolena individuální forma poskytnutí pomoci ze strany pečovatelské služby. Sociální pracovníci projektu na žádost klientů jednají přímo s pracovníky pečovatelské služby SENIOR Otrokovice a podílejí se na nastavení konkrétních služeb pro klienty.

Domovy pro seniory

Posláním Domova pro seniory je poskytnout důstojný život seniorům, kteří nemohou žít ve své vlastní domácnosti z důvodu postupné ztráty soběstačnosti, případně závažných změn zdravotního stavu. Podpora a pomoc vychází z individuálních potřeb seniorů, směřuje k udržení, případně rozvoji schopností seniorů a napomáhá při zprostředkování kontaktů s rodinou a okolím.

Sociální pracovníci projektu pomáhají klientům s vyplněním žádostí do domovů pro seniory. Jsou v kontaktu se sociálními pracovníky domovů pro seniory a bývají přítomni při sociálních šetřeních.

3.5 Služby pro osoby s duševním onemocněním

Centrum služeb a podpory Zlín – Horizont

Posláním je prostřednictvím sociálních služeb poskytnout podporu a pomoc potřebnou k rozvoji nebo zachování soběstačnosti uživatele, schopnosti uživatelů vést samostatný život, snížení sociálního a zdravotního rizika souvisejícího se způsobem jejich života. Horizont Zlín podporuje lidi, kterým do života zasáhla psychóza.

Početnou skupinu klientů projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích tvoří osoby s duševním onemocněním. Sociální pracovníci projektu předávají klientům z této cílové skupiny kontakty na sociální pracovníky Horizontu Zlín. Sociální pracovníci projektu spolupracují se sociálními pracovníky Horizontu Zlín také v rámci pracovních schůzek.

4. Multidisciplinární spolupráce s poskytovateli ubytování

4.1 Ubytovny v Otrokovicích

Ubytovny jsou určeny pro krátkodobé i dlouhodobé ubytování. Se správci ubytoven je navázána úzká spolupráce. Na ubytovnách probíhá depistáž vhodných zájemců o sociální bydlení. Spolupráce probíhá zejména s ubytovnami, které mají schválený provozní řád Okresní hygienickou stanicí Zlín.

Danými ubytovnami jsou:

- Ubytovna Jezerka, tř. T. Bati 1241, Otrokovice - ubytovací služby pro muže i ženy.
- Ubytovna SPŠ, tř. Tomáše. Bati 1266, Otrokovice - ubytování pro muže i ženy.
- Ubytovna Artex - Lidická 268, Otrokovice - ubytování pro muže.
- Ubytovna Astorie (S. Jančíka) - Moravní 937, Otrokovice - ubytování pro muže.
- Ubytovna S. Jančíka - Dr. Stojana 506 - ubytování pro muže.
- Ubytovna S. Jančíka, Školní 904 - ubytování pro muže.
- Ubytovna Morava, Moravní 958, Otrokovice - ubytování pro muže i ženy.
- Ubytovna FC Viktoria, Zlínská 240, Otrokovice - ubytování pro muže.

4.2 Soukromí poskytovatelé ubytování v Otrokovicích

Mezi největší soukromé poskytovatele nájemního bydlení v Otrokovicích patří:

- Ubytování MAVA, spol. s r. o. - ubytování pro muže, ženy i rodiny. Tento pronajímatel vlastní cca 60 bytů v Otrokovicích.
- Ubytování - J. Jabůrkové 1422, Otrokovice - nájemní byty muže i ženy. Tento pronajímatel vlastní cca 20 bytů.
- Ubytování – Ubytovna GEEL STAV Josef Gerža, Olbrachtova 1169, Otrokovice – nájemní byty pro muže i ženy.

Při akutní bytové nouzi klienta sociální pracovníci naváží kontakt s poskytovateli komerčního ubytování.

5. Multidisciplinární spolupráce s institucemi

5.1 Ministerstvo práce a sociálních věcí

Již od počátku projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“ je navázána úzká spolupráce s ministerstvem. Sociální pracovníci projektu i garant projektu se zúčastňují workshopů a setkání s obcemi, které MPSV pořádá. Pracovníci Kontaktního centra pravidelně dojíždějí na pracovní setkání do Otrokovic. Při tvorbě Konceptu sociálního bydlení v Otrokovicích jsme vycházeli z dokumentu „Koncept sociálního bydlení České republiky „2015-2025“ vydané MPSV. Ze strany MPSV je poskytována metodická a právní podpora, pracovníci projektu poskytují MPSV poznatky z praxe sociálního bydlení.

5.2 Úřad práce České republiky – kontaktní pracoviště Otrokovice

Vzhledem k cílovým skupinám klientů, kteří vstupují do projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, je nutná úzká spolupráce sociálních pracovníků projektu s pracovníky kontaktního pracoviště Otrokovice. Nejčastěji spolupracujeme s těmito odděleními:

Oddělení zprostředkování, evidence a podpor v nezaměstnanosti

Sociální pracovníci projektu poskytují klientům na jejich žádost doprovod na evidenci uchazečů o zaměstnání, poskytují poradenství ve spolupráci s pracovníky KoP ÚP Otrokovice, pomáhají klientům s uplatněním na trhu práce, popř. jsou nápomocni s vyřízením rekvalifikačního kurzu.

Oddělení nepojistných sociálních dávek

Sociální pracovníci projektu jsou v častém kontaktu s pracovníky KoP ÚP Otrokovice. Klientům je poskytováno poradenství, případně doprovod k vyřízení dávek státní sociální podpory (příspěvek na bydlení, přídavek na dítě, rodičovský příspěvek, porodné, pohřebné), dávek hmotné nouze (příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení, mimořádná okamžitá pomoc) a dávek osobám se zdravotním postižením (příspěvek na péči, příspěvek na mobilitu, příspěvek na zvláštní pomůcku a přiznání průkazu OZP).

6. Multidisciplinární spolupráce s obcemi zapojenými do projektu sociálního bydlení

K pilotnímu ověřování systému sociálního bydlení byla navázána úzká spolupráce MPSV s vybranými obcemi, kterým je poskytována podpora při vytváření a realizaci lokálních koncepcí sociálního bydlení. Jedná se o obce: Brno, Chomutov, Jindřichův Hradec, Kadaň, Křižánky, Most, Ostrava, Otrokovice, Pardubice, Plzeň, Praha 7, Praha 14, Štětí, Velké Hamry, Veselíčko a Vír.

6.1 Statutární město Brno

V rámci spolupráce s dalšími obcemi zapojenými do projektu sociálního bydlení jsme uspořádali workshop na téma Rapid Re-Housing Brno a Housing first a požádali jsme kolegy z Brna o prezentaci těchto projektů:

Rapid Re-Housing Brno

Padesáti brněnským rodinám, které bydlely v soukromých ubytovnách, azylových domech a jiných formách bytové nouze, byla v rámci tohoto projektu nabídnuta možnost bydlet ve standardním nájemním bytě a intenzivní podpora pro udržení bydlení. Poskytovatelem bydlení je Magistrát města Brna a několik brněnských městských částí.

Housing first

Poskytnutí bydlení je prvotní aktivita programu Bydlení především, odtud původní název „Housing First“. V rámci Bydlení především je možné se okamžitě zaměřit na umožnění bydlení ve vlastním domově a v rámci komunity. Bydlení především se také zaměřuje na zlepšení zdravotního stavu, životní spokojenosti a sociální podpory lidí bez domova, se kterými pracuje.

6.2 Statutární město Ostrava a obec Veselíčko

V rozvíjení užší spolupráce mezi obcemi jsme navštívili dvě nejbližší obce zapojené do projektu sociálního bydlení – obec Veselíčko a statutární město Ostrava, které nás pozvaly na pracovní setkání. Při pracovním setkání jsme si vyměnili zkušenosti a poznatky z praxe.

6.3 Obec Vír

Sociální pracovnice, která je zapojena do projektu na pilotní ověření sociálního bydlení v obci Vír, nás požádala o možnost zúčastnit se třídní studijní cesty do Vídně společně se skupinou otrokovických realizátorů projektu POSBO. Její žádosti jsme vyhověli a kolegyně se tak mohla zúčastnit dohodnutých stáží, využít kontakty na ubytování a tlumočníci. Studijní cesta do Vídně se uskutečnila v říjnu 2019. Cílem bylo získat zkušenosti a informace z oblasti sociálního bydlení a Housing First realizovaných na území města Vídně, a to jak magistrátem, městskými částmi a městskými organizacemi, tak i neziskovým sektorem.

Metodiky a další koncepční materiály

ZPŮSOBY A POTŘEBY VZDĚLÁVÁNÍ SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ VE VZTAHU K SYSTÉMU SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ

Tento dokument vznikl jako jeden z výstupů projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, registrační číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

1. Profesní kompetence

1.1 Sociální pracovník a jeho profesní kompetence

Mužík (2012, s. 6) obecně vysvětluje pojem profesní kompetence jako schopnost a chtění (vnitřní motivaci) člověka řešit problémy života a pracovní situace. Kompetence zahrnují nejen vědomosti, ale i dovednosti, postoje, zvnitřněné hodnoty a další priority, které jsou nezbytné ke společenskému a pracovnímu uplatnění člověka. S ohledem na skutečnost, že sociální pracovníci mají zákonem stanovenou kvalifikaci, lze společně s Mužíkem říct, že kompetence zpravidla z kvalifikace vycházejí, ale mohou se vytvářet i relativně nezávisle na ní. Kvalifikace ve smyslu získání certifikátu o absolvovaném vzdělání je samozřejmě pro profesionální roli sociálního pracovníka velmi důležitá a přispívá k formování jeho profesní role. Nicméně jak uvádí Havrdová (1999, s. 15), tak v České republice po roce 1989 překotně vznikly školy poskytující vzdělávání a tyto nemají vždy stejnou kvalitu. I proto je důležitá podpora dalšího profesního vzdělávání sociálních pracovníků.

Havrdová (1999, s. 42) rovněž chápe kompetence sociálního pracovníka v praxi jako „funkcionální projev dobře zvládané a uznávané profesionální role sociálního pracovníka, jejíž součástí jsou odborné znalosti, schopnost reflektovat adekvátně kontext a citlivě aplikovat hodnoty profese.“

Veteška a Tureckiová (2008, s. 22) pak hovoří o tzv. kompetentním jednání, jež je někdy také nahrazováno slovem způsobilost. Člověk je způsobilý („má kompetenci“) ve chvíli, kdy dokáže efektivně (ve smyslu účelně či hospodárně a zároveň užitečně, respektive úspěšně) propojit „zdroj“ se situací, v níž se nachází, nebo úkolem, který má splnit. Veteškovo a Tureckiové pojetí kompetencí (2008, s. 29) lze s úspěchem aplikovat na současnou roli sociálního pracovníka obecního úřadu. Sociálnímu pracovníkovi rovněž nestačí pouze vědět „co“ (know-what), stejně podstatné je po něj „vědět jak“ (know-how), „vědět proč“ (know-why) a „vědět kdo“ (know-who).

Jak již bylo v předchozích kapitolách řešeno, sociální práce na obecních úřadech zahrnuje práci se všemi cílovými skupinami klientů, proto je třeba, aby sociální pracovník byl za pomoci metody síťování (vytváření sítě zdrojů) a komplexním navazováním kontaktů, schopen řešit případy kompetentně, což ne vždy nutně musí

znamenat, že je bude řešit osobně (použije metodu odkazování na patřičného odborníka, popř. na sociální službu). Veteška a Tureckiová (2008, s. 29) říkají, že „pouze efektivní propojení a využívání všech uvedených složek, respektive zdrojů toho, co, jak, proč, s kým a prostřednictvím koho „vědět“, je předpokladem pro kompetentní konání. Proto není s podivem, že se postupně oproti přístupům tradičním prosazuje ve vzdělávání a řízení (managementu) přístup podle kompetencí (*competency-based approach*)“.

Havrdová (1999, s. 46) rozlišuje kompetence sociálních pracovníků do následujících skupin:

- schopnost účinně komunikovat s jednotlivci, skupinami, rodinami i komunitami – rozvíjet účinnou komunikaci;
- schopnost se zorientovat v potřebách, možnostech a porozumění, které klient a jeho okolí má, a vymezit s nimi oblast a plán spolupráce – orientovat se a plánovat postup;
- schopnost rozebrat silné stránky a možnosti klienta a jeho okolí a podporovat jejich soběstačnost a sebeúctu – podporovat a pomáhat soběstačnosti;
- znalost metod systému služeb, schopnost správně využívat ve prospěch klienta, pomáhat mu je přijmout a ukončit – zasahovat a poskytovat služby;
- přispívat k práci organizace;
- odborně růst.

Prakticky jsou pro sociální pracovníky nezbytné některé předpoklady a dovednosti, např.: důvěryhodnost, spolehlivost, diskrétnost, komunikační dovednosti, empatie, emoční a sociální inteligence, osobní angažovanost i fyzická zdatnost. Jejich rozvíjení nebo nalezení optimální hranice napomáhá supervize, sebezkušenostní výcviky, a také nepochybně další profesní vzdělávání.

Řezníček (1994, s. 26) uvádí, že „...nápomocný vztah předpokládá empatii, vřelost a opravdovost ze strany profesionálního pracovníka. Bez schopnosti vzhledu do situace klienta, bez vstřícného zájmu a respektu vůči němu a bez jednoznačné komunikace je pracovní vztah ke klientům značně problematický, nemotivuje ke spolupráci a může zůstat v podstatě nefunkční.“

1.2 Klíčové kompetence

V souvislosti s kvalifikací, odbornými znalostmi a kompetencemi bývají často zmiňované i tzv. klíčové kompetence. Zatímco odborná znalost či kvalifikace může pominout či se stát neaktuální, klíčové kompetence představují obecnou schopnost pracovat s nabytými odbornými znalostmi a aplikovat je při řešení případů či jiných problémů.

Belz (2001, s. 174) říká, že klíčové kompetence jsou takové znalosti, schopnosti a dovednosti, které vyúsťují v kompetence, s jejichž pomocí je možno v daném okamžiku zastávat velký počet pozic a funkcí a které jsou vhodné ke zvládání problémů celé řady většinou nepředvídatelně se měnících požadavků v průběhu života. Zahrnují v sobě více kvalifikací a jsou univerzálně aplikovatelné ve více profesních rolích.

Belz (2001, s. 167) rovněž rozlišuje tuto strukturu klíčových kompetencí:

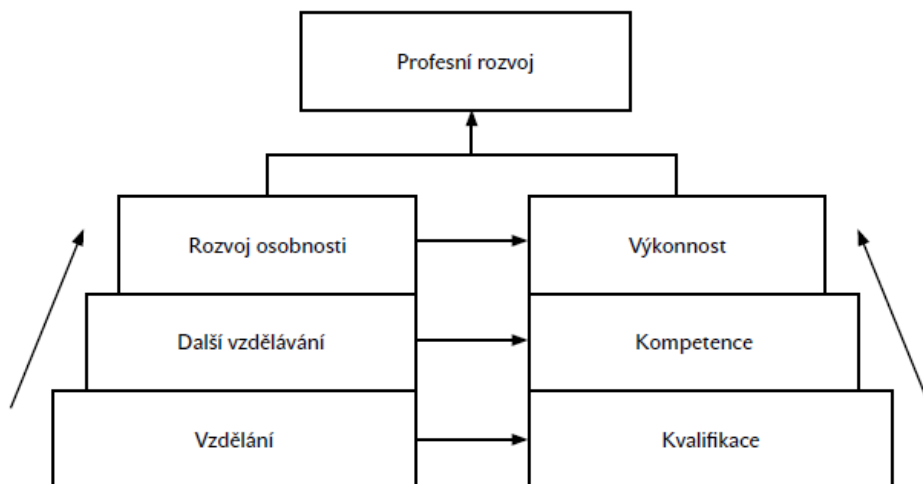
- sociální – kooperativnost, schopnost komunikace, schopnost zvládat konflikty;
- kompetence ve vztahu k vlastní osobě – sebehodnota, umění být sobě managerem, schopnost reflexe, vědomí i vlastních hodnot apod.;
- kompetence v oblasti metod – hledání tvořivých cílů a řešení, inovací, kritický přístup, vyvažování šancí a rizik apod.

Pro profesní a ekonomickou budoucnost každého pracovníka, tedy i pracovníka sociálního, mají pak zřejmě největší význam „schopnost řešit problémy a kreativita, komunikativnost, samostatnost a výkonnost, odpovědnost, schopnost uvažovat a učit se, schopnost zdůvodňovat a hodnotit.“

Pro práci sociálního pracovníka obecního úřadu jsou klíčové kompetence stěžejní záležitostí. Jeho schopnost kooperace mezi odděleními, institucemi, samostatnost, plánování času a schopnost rychle vyhodnocovat situaci a orientovat apod. jsou důležité pro práci s klienty i pro náležitý profesní rozvoj osobnosti sociálního pracovníka. Sociální pracovník musí být rovněž schopen svou práci obhájit před svým zaměstnavatelem získávat svému povolání náležitý respekt a úctu. Svým přístupem a činností má velkou možnost ovlivňovat životy svých klientů, proto je třeba, aby na sobě neustále pracoval a zkvalitňoval svou práci inovací a rozšiřováním svých kompetencí. Jednou z cest, jak ho dosáhnout tohoto profesního rozvoje, je i další profesní vzdělávání.

Mužík (2012, s. 6, 7) uvádí, že profesní rozvoj představuje procesy zaměřené na získávání vědomostí, znalostí, dovedností, návyků a postojů, které mohou být požadovány z hlediska budování individuální pracovní kariéry pracovníka a z hlediska dosahování cílů podniku (organizace) i cele společnosti.

V profesním rozvoji pracovníka vidí dvě hlavní linie se třemi stupni:

Graf č. 2: **Profesní rozvoj pracovníka (Mužík)**

2. Další vzdělávání sociálních pracovníků obecních a městských úřadů

V následující kapitole bude rozpracován andragogický pohled na další profesní vzdělávání sociálních pracovníků v kontextu jejich vzdělávacích potřeb, cílů profesního vzdělávání a příslušného legislativního rámce.

2.1 Andragogický model vzdělávání sociálních pracovníků

Andragogický model vzdělávání sociálních pracovníků poutavě rozpracoval M. S. Knowles (dle Havrdová, 1999, s. 26, a další). Knowles říká, že studiu sociální práce se většinou věnují již dospělí jedinci, právě pro které je andragogický koncept vzdělávání určen a dokážou využít všech poskytovaných výhod tohoto přístupu. Knowles tento model charakterizuje jako „proces přenášení poznatků ne na základě předem připravených a uspořádaných obsahů (jako při klasické přednášce), ale jako proces pátrání či kladení otázek, řízený studentem samotným, podněcovaným skupinou a naplněný vzájemností“. Úloha andragogů potom spočívá v přípravě materiálů a uspořádání podnětů tak, aby posluchače vtáhli do procesu učení, který jej zaujme a přinese mu užitek.

Dle Knowlese (dle Havrdová, 1999, s. 27 a dále) se proces andragogického učení skládá ze sedmi elementů:

- **Vytvoření atmosféry** – *důležité znaky jsou fyzický i psychický komfort, atmosféra kooperace, vzájemný respekt, neformální prostředí, otevřenost, uvěřitelnost, důvěra, zvědavost apod.;*
- **Společné plánování procesu** – *tento element vzbuzuje v účastnících pocit odpovědnosti za výsledek, cítí se pevnou součástí procesu;*
- **Rozeznání a určení potřeb** – *je třeba určit obecný cíl vzdělávání, proč se vlastně vzdělávat, následně pak stanovit konkrétní vzdělávací potřebu (co posluchač potřebuje, co jej zajímá, v čem se potřebuje zlepšit apod.);*
- **Formulace programových cílů** – *co se naučit, za jakých podmínek, jak se pozná, že se to posluchač naučil, jedná se vždy o kombinaci cílů posluchače s požadavky okolí, o konečném cíli se vyjednává;*

- **Plánování posloupnosti učebních aktivit** – *uspořádání jednotlivých cyklů, jednotek tak, aby pro posluchače měly kýžený efekt, zde je velmi důležitá osobnost a zkušenost lektora;*
- **Realizace a řízení zkušenosti učení se** – *za tento proces nese odpovědnost jak lektor, tak účastník vzdělávání;*
- **Vyhodnocení dosavadního procesu učení se** – *jedná se vlastně o opětovné prověřování vzdělávacích potřeb, účastník hodnotností přínos vzdělávání, jeho efekt a jaké jsou jeho vzdělávací potřeby po proběhnutém vzdělávání, vyhodnocuje se efektivita vzdělávání.*

2.2 Další profesní vzdělávání obecně

Dle Armstronga (2007, s. 445) pod pojmem profesní vzdělávání můžeme chápat „plánované a systematické formování chování pomocí příležitostí k učení, vzdělávacích akcí, programů a instrukcí, které jedincům umožňují dosáhnout takové úrovně znalostí, dovedností a schopností, aby mohli svou práci vykonávat efektivně.“

Mužík (2012, s. 7) má na další profesní vzdělávání poněkud ekonomičtější pohled. Dle něj určitou garanci za část odborného vzdělávání přebírá stát, který takto investuje do vzdělávání občanů. Další profesní vzdělávání má charakter spotřebního statku, který je nabízen na trhu a vzdělávání je možno z hlediska jejich odběratelů označit jako investici. Za odběratele je možno považovat jak zaměstnavatele, tak zaměstnance. Mužík dále dělí vzdělávání na:

- **vstupní (prvotní)** – *v případě sociálních pracovníků obce se jedná např. o vstupní vzdělávání úředníků veřejné správy;*
- **nahrazovací** – *obnovování a aktualizace znalostí při změnách legislativy či aplikaci nových metod práce s klienty, kdy má další vzdělávání za cíl obnovit pracovníkovy vědomosti, dovednosti;*
- **rozšiřovací** – *prohlubování, rozšiřování, v případě sociálních pracovníků obce se jedná např. o kurzy pro vedoucí pracovníky.*

Cíle dalšího profesního vzdělávání jsou zdařile popsány u Armstronga (1999, s. 434), který uvádí tyto cíle:

- rozvoj dovedností a schopností pracovníků a zlepšení jejich pracovního výkonu,

- poskytnutí příležitosti k tomu, aby při potřebě lidských zdrojů v organizaci, mohla být tato potřeba uspokojena na základě výběru z vnitřních zdrojů,
- úspora času i finančních nákladů, které jsou nutné při zácviu a adaptaci nového pracovníka.

Armstrong (2007, s. 434) rovněž rozlišuje čtyři typy dalšího profesního vzdělávání:

1. **Instrumentální vzdělávání** - vzdělávání, jak lépe vykonávat práci poté, co bylo dosaženo základní úrovně výkonu. Usnadňuje je vzdělávání při výkonu práce.
2. **Poznávací (kognitivní) vzdělávání** - výsledky jsou založeny na zlepšení znalostí a pochopení věcí.
3. **Citové (emoční) vzdělávání** - výsledky jsou založeny spíše na formování postojů nebo pocitů než na formování znalostí.
4. **Seberefektující vzdělávání** - formování nových vzorců nazírání, myšlení a chování, a v důsledku toho vytváření nových znalostí (Harrisonová, 2005 dle Armstrong, 2007, s. 434).

Potřebu dalšího profesního vzdělávání zmiňuje i Národní program rozvoje vzdělávání v české republice: bílá kniha (2001, s. 83), který navrhuje klást na další profesní vzdělávání pracovníků velký důraz, neboť „má největší vliv na schopnost inovovat. Považuje za nejnaléhavější zavést účinné pobídky pro zaměstnavatele, jež by je stimulovaly k vyšším výdajům na vzdělávání svých zaměstnanců. Nositelem těchto pobídek by mělo být Ministerstvo práce a sociálních věcí ve spolupráci s Ministerstvem mládeže a tělovýchovy. Konkrétní podobu těchto pobídek navrhnou autoři projednat na tripartitním jednání státu s odbory a zaměstnavateli.

Jak však uvádí Beneš (2003, s. 185), tak profesní vzdělání a získaná kvalifikace nezaručují ještě doživotní úspěch v zaměstnání a jisté profesní uplatnění. Nicméně s ohledem na zvyšující se věk odchodu do důchodu, snižování délky pracovní doby, zvyšování nezaměstnanosti, změnu hodnoty lidské práce apod. je další profesní vzdělávání s celospolečenského hlediska nesmírně důležité a pro společnost prospěšné.

2.3 Profesní vzdělávání z pohledu sociálních pracovníků

Oproti jiným povoláním má sociální pracovník tu výhodu, že povinnost dalšího vzdělávání je mu i jeho zaměstnavateli jasně uložena zákonem. Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, v § 111 praví:

„(1) Zaměstnavatel je povinen zabezpečit sociálnímu pracovníku další vzdělávání, kterým si obnovuje, upevňuje a doplňuje kvalifikaci, v rozsahu nejméně 24 hodin za kalendářní rok.

(2) Formy dalšího vzdělávání jsou:

- a) specializační vzdělávání zajišťované vysokými školami a vyššími odbornými školami navazující na získanou odbornou způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka,
- b) účast v kurzech s akreditovaným programem,
- c) odborné stáže,
- d) účast na školicích akcích,
- e) účast na konferencích.

(3) Další vzdělávání se uskutečňuje na základě akreditace vzdělávacích programů udělené ministerstvem na vysokých školách, vyšších odborných školách a ve vzdělávacích zařízeních právnických a fyzických osob (dále jen "vzdělávací zařízení").“

Další profesní vzdělávání sociálních pracovníků je v současné době převážně v rukou Ministerstva práce a sociálních věcí, které prostřednictvím akreditační komise rozhoduje na základě žádosti a zaplacení správního poplatku o akreditaci vzdělávacích programů pro účely zajištění vzdělávacích kurzů jak kvalifikačních, tak kurzů následného vzdělávání pro okruh pracovníků vykonávajících odborné činnosti v sociální oblasti (sociální pracovníci, pracovníci v sociálních službách, vedoucí pracovníci sociálních služeb a osoby poskytující pomoc příjemci příspěvku na péči). Tyto programy poskytují jak soukromé, tak veřejné instituce.

Náplní činnosti akreditační komise je zejména:

- příjem a hodnocení žádostí o akreditaci,
- vydávání rozhodnutí o akreditaci,

- kontrola činnosti vzdělávacích zařízení při uskutečňování akreditovaných vzdělávacích programů,
- správní řízení o odejmutí akreditace vzdělávacího programu v případě, že nesplňuje podmínky, za nichž byla akreditace udělena.

Komise se řídí platnými právními předpisy, zejména § 117a zákona č. 108/2006 Sb., následující zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád. Členy akreditační komise jmenuje a odvolává ministr práce a sociálních věcí a složení akreditační komise, způsob jednání, vnitřní organizaci a důvody pro odvolání jejího člena stanoví statut a jednací řád, které vydává ministerstvo.

2.4 Analýza vzdělávacích potřeb dalšího profesního vzdělávání

Při každém vzdělávání je třeba ptát se po smyslu tohoto vzdělávání a položit si otázku, proč se vlastně vzdělávat. Je třeba analyzovat vzdělávací potřeby vzdělávaného. Jak uvádí Armstrong (1999, s. 503), tak potřeby vzdělávání by měly být analyzovány:

- u organizace jako celku - *tedy jako podnikové potřeby*,
- u útvarů, týmů, funkcí nebo zaměstnání v rámci organizace - *tedy jako skupinové potřeby*,
- u jednotlivých pracovníků - *tedy jako individuální potřeby*.

Je třeba počítat se vzájemným propojením všech těchto tří směrů. Prášilová (2006, s. 51) uvádí, že analýzou vzdělávacích potřeb je třeba začít sestavování každého vzdělávacího programu. Jsou identifikovány osoby, které tyto potřeby mají, formulovány cíle, prostředky, dílčí cíle, způsob, nástroje a postupy. Podnět k dalšímu profesnímu vzdělávání může dát:

- organizace (zavádění nových předpisů, postupů, zlepšení stávajících pracovních výkonů apod.),
- může vzejít přímo od pracovníků, kteří mají zájem se zdokonalovat v některých dovednostech,
- dán tzv. shora, tedy legislativou, jako je tomu u sociálních pracovníků obecních a městských úřadů.

Je mnoho způsobů, které se dají využít ke zjištění údajů potřebných k analýze vzdělávacích potřeb. Prášilová uvádí (2006, s. 58) uvádí jejich poměrně vyčerpávající výčet rozhovor (s jednotlivci, ve skupině), dotazník, analýza písemných podkladů, pozorování, časový snímek, deníková metoda, audit, testy, řešení případových studií, sebehodnocení (jako koncepční přístup), zkoušky, učení akcí, porada, skupinová porada a diskuse, simulace, benchmarking, analýza trendů a možností, řízení prostřednictvím cílů, srovnávání, posouzení názoru expertů apod. atd.

Na základě zjištěných údajů a identifikace potřeb organizace i pracovníka je sestaven vzdělávací plán organizace i individuální vzdělávací plán pracovníka.

Metodiky a další koncepční materiály

PODKLADY K NAVRŽENÍ TYPOVÝCH POZIC SOCIÁLNÍHO PRACOVNÍKA SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ NA OBCI

Tento dokument je jedním z výstupů projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, reg. číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

1. Legislativní ukotvení sociální práce

1.1 Vymezení pojmu sociální práce

Sociální práce je činnost zaměřená na pomoc jednotlivcům, rodinám či skupinám osob s cílem zlepšit jejich sociální fungování v přirozeném prostředí. Pomáhá předcházet sociálnímu vyloučení a podporuje sociální začleňování. Ve vztahu k obci pomáhá nalézt rovnováhu optimálního sociálního fungování osob v rámci širšího společenství lidí, tedy v dané obci. Má rovněž nezastupitelnou preventivní, osvětovou a vzdělávací funkci.

Sociální práce v rámci systému sociálního bydlení je výkonem sociální práce v přenesené působnosti ve smyslu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů a zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi. Z tohoto důvodu jsou sociální pracovníci povinni vést Standardizovaný záznam sociálního pracovníka, který je součástí Jednotného informačního systému práce a sociálních věcí a postupovat v souladu s ustanoveními výše uvedených zákonů týkajících se výkonu sociální práce na obecních úřadech s rozšířenou působností a pověřeným obecním úřadem.

1.2 Cílové skupiny klientů sociálních pracovníků na obecních a městských úřadech

Řezníček (1994, s. 21) uvádí, že v západních zemích se poslání sociální práce většinou chápe jako poskytování sociálních služeb jednotlivcům, rodinám, skupinám nebo komunitám. Účelem těchto služeb je pomoci klientům vyrovnat se s nezměnitelnými problémy, omezit nebo odstranit problémy, které lze změnit nebo vyřešit, popřípadě přispět ke zlepšení situace tam, kde je možná úprava sociálních poměrů. Sociální pracovníci přitom mohou a mají ovlivňovat společenské skupiny, organizace, společenství, obce a celou společnost tak, aby se vytvářely podmínky k uspokojivému a produktivnímu životu všech jejích příslušníků. Speciálním úkolem sociálních pracovníků obecních a městských úřadů je činnost koordinační, pomocí které nalézají a vyvažují rovnováhu mezi životem klientů a životem většinových obyvatel obce. V rámci této činnosti pracují téměř se všemi cílovými skupinami klientů, kteří v obci potřebují pomoc, zapojují do řešení případů dotčené instituce, místní

samosprávu či jiné subjekty, koordinují poskytování sociálních služeb a vytvářejí tak síť spolupracujících subjektů. Nastavené sítě institucí mají mnohdy velmi spleť charakter a množství spolupracujících subjektů by se bez náležité koordinace sociálního pracovníka obecního úřadu v rámci případové práce mělo mnohem těžší pozici.

Sociální pracovník obce pracuje **metodou síťování**. Síť je dle Doporučeného postupu MPSV č. 1/2012 (2012, s. 17) formálním či neformálním spojením lidí a organizací, je sítí vztahů, která umožňuje jejich vzájemnou komunikaci a spolupráci. Subjekty v síti mohou navzájem sdílet zdroje, dovednosti, kontakty a znalosti, usilují o dosažení stejných či podobných cílů. Pojetí sociální práce na obcích v této souvislosti navazuje např. na Řezníčka (1994, s. 63) který uvádí, že sociální pracovník obecně může fungovat jakožto zprostředkovatel služeb, který pomáhá klientům získat kontakt s potřebnými sociálními zařízeními, případně jinými zdroji pomoci.

V případě, kdy síť sociálních služeb nebývá dobře koordinovaná, klientům nejsou předem známa existující zařízení a služby. V některých případech je třeba stanovit hierarchii potřeb klienta po službách podle jejich naléhavosti. Sociální pracovník pak zastává funkce situačního diagnostika, odhadce dostupných zdrojů pomoci, informátora klienta, toho, kdo klientovi případně doporučuje jiné zařízení, obhájce jeho potřeb a koordinátora osob účastnících se práce s klientem.

Zajímavým aspektem v souvislosti s cílovými skupinami sociálních pracovníků na obcích je **dilema polyvalence vs. specializace**. Navrátil (2001, s. 21) obecně v souvislosti s organizací sociálních služeb uvádí, že polyvalence znamená, že sociální pracovník v rámci své územní kompetence poskytuje služby klientům v nejrozmanitějších životních situacích – řeší problematiku mladistvých i dospělých delikventů, zabývá se občany invalidními i starými, intervnuje v rodinách s dětmi atd. Specializace vyjadřuje takové pojetí sociální práce, při kterém se sociální pracovník v rámci svého profesionálního působení zabývá pouze určitým sociálním problémem nebo jedním z jeho aspektů.

Dle Doporučeného postupu MSPV č. 1/2012 (2012, s. 13) je zcela věcí příslušného úřadu, jakou strategii při práci s klienty zvolí. Při příklonu k polyvalentnímu přístupu sociální pracovníci v dané agendě budou umět, prostřednictvím vyjednání zakázky

klienta definovat podstatu problému. Sociální pracovník bude mít vlastní síť spolupracujících organizací (pracovníků), kam klienta nasměruje (podá informaci, dojedná schůzku, doprovodí). Zároveň se sociální pracovník stane koordinátorem (manažerem, klíčovým pracovníkem, aj.) aktivit zúčastněných subjektů.

V případě příklonu ke specializaci bude mít obecní úřad dostatek sociálních pracovníků, kdy každý z nich bude mít vlastní specializaci (vzdělání) na řešení životních situací klientů. To v praxi znamená, že na každý typ sociálního problému bude mít obecní úřad určeného pracovníka (čímž se tak v praxi stává specializovaným sociálním úřadem). O převažující zvolené strategii obecních a městských úřadů vypovídá více výzkum v praktické části této práce.

Obecně se dá říci, že sociální pracovník obecního či městského úřadu by měl být připraven pracovat s téměř všemi cílovými skupinami a mít v zásobě připravena možná modelová řešení všech sociálních problémů. Pracuje s klienty z těchto cílových skupin:

- nezaměstnaní a osoby s materiálními problémy
- osoby bez přístřeší nebo osoby žijící v nejistém či neadekvátním bydlení
- osoby v hmotné nouzi
- osoby ohrožené sociálním vyloučením
- osoby ohrožené rizikovým způsobem života
- osoby se zdravotním nebo duševním postižením
- osoby pečující o osoby závislé na péči jiné osoby
- osoby omezené či zbavené způsobilosti k právním úkonům
- oběti trestné činnosti
- imigranti
- rodiny s dětmi
- národnostní menšiny

1.3 Činnosti sociálního pracovníka

Dle Doporučeného postupu MPSV č. 1/2018 mezi hlavní činnosti sociálního pracovníka obecního úřadu patří zejména:

- vyhledávání osob, rodin, či skupin osob ohrožených sociálním vyloučením,
- realizace sociálního šetření,

- sociálně preventivní činnosti,
- poskytování základního a odborného sociálního poradenství, podpory a pomoci,
- vedení dokumentace a zpracování osobních či citlivých dat,
- realizace činností sociální práce ve prospěch osob v nepříznivých či krizových situacích,
- zajišťování spolupráce a koordinace činností v rámci multidisciplinární spolupráce,
- propagace a seznamování občanů s nabídkou obecního úřadu v agendě sociální práce,
- řešení nepříznivé sociální situace osob, rodin nebo skupin osob a vypracování plánu činností, kterými bude po dohodě s klientem na situaci reagováno,

Činnosti sociální práce nejsou správním řízením ve smyslu zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, nicméně základní principy správního řádu jsou při těchto činnostech aplikovány (stížnosti, nečinnost, mlčenlivost, podjatost apod.).

1.4 Cíl sociální práce

Cílem sociální práce v rámci sociálního bydlení je poskytnutí bydlení osobám, které nemohou za tržních podmínek získat přiměřené a kvalitativně standardní nájemní bydlení. Účelem uzavření nájemní smlouvy je vytvoření předpokladů k řešení nepříznivé sociální situace nájemce při současné sociální práci s nájemcem, která je neoddělitelnou součástí tohoto procesu.

1.5 Metody sociální práce

Spolupráce se sociálními pracovníky je deklaratorně upravena v nájemní smlouvě, konkrétně ji specifikuje individuální plán.

Sociální práce zahrnuje zejména:

- **koordinaci sociální pomoci** lidem s potřebou dlouhodobé péče, bez kompetencí k zajištění si adekvátního bydlení a běžného života,

- **přímou práci** s osobami s využitím metod sociální práce (případový proces, sociální terapie, krizová intervence, odborné sociální poradenství, doprovod klienta),
- **sociální šetření** (vede k posouzení životní situace ohrožených osob, identifikaci rizik ztráty bydlení či setrvávání v bytové nouzi, často probíhá na začátku spolupráce před kontaktováním v rámci individuálního plánování),
- **individuální plánování** (individuální řešení konkrétní situace klienta na základě „kontraktu“ s klientem, přináší transparentní výsledky práce a umožní prověřovat úroveň motivace klienta ke změně)
- **síťování a multidisciplinární spolupráce** (rozšiřuje sociálnímu pracovníkovi možnosti řešení situace klienta a umožňuje přenést řešení bytové otázky do komunitního plánování obce),
- **případové konference** (vychází z multidisciplinárního přístupu, sociální pracovník může v kontextu řešení potřeb spojených s bydlením využít případovou konferenci v případech, kdy identifikuje, že s ohroženými osobami pracuje více institucí, odborníků, poskytovatelů služeb).
- **dokumentaci sociální práce** (vedení spisové dokumentace).

1.6 Působnost obecního úřadu v oblasti sociální práce dle zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách

Řešení nepříznivé sociální situace a sociální začleňování osob ohrožených sociálním vyloučením dává § 92 zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů, za **povinnost** obecním úřadům obcí s rozšířenou působností (typu III). Tyto povinnosti vykonávají formou sociální práce a její koordinací v rámci svého územního obvodu, v některých případech i mimo územní příslušnost. Jednou z povinností obecního úřadu obce s rozšířenou působností totiž je **zajistit poskytnutí sociální služby osobě, které není tato služba momentálně poskytována, osoba sociální službu nutně potřebuje a její neposkytnutí by ji mohlo ohrozit na životě či zdraví**. Místní příslušnost úřadu se v tomto případě neřídí místem aktuálního bydliště této osoby, nýbrž jejím evidovaným trvalým pobytem. Ačkoliv v praxi se toto ustanovení v souvislosti s pojetím bydliště člověka coby středu jeho zájmu a místa, kde skutečně žije, nejeví jako příliš praktické. Dle mého názoru by

se pomoci člověku mělo dostat tam, kde se skutečně nachází a žije, protože trvalý pobyt je pouze evidenční údaj a mnoho lidí žije dlouhodobě mimo místo svého trvalého pobytu, ke kterému již nemají žádné osobní vazby.

Dalším úkolem obecního úřadu obce s rozšířenou působností je dle § 92 výše uvedeného zákona **koordinování poskytování sociálních služeb** v místě tak, aby bylo pokryto celé spektrum, které občané žijící na území potřebují. Důležitým nástrojem této koordinace je komunitní plánování. V městě Otrokovice má komunitní plánování velkou tradici a probíhá již od roku 2008. Cílovými skupinami, na něž je komunitní plánování zaměřeno, jsou senioři, zdravotně postižení, nezaměstnaní, rodiny s dětmi, osoby v krizi a osoby ohrožené sociálně patologickými jevy žijící na území Otrokovicka. Dle cílových skupin jsou vytvořeny čtyři pracovní skupiny, které mapují potřeby osob z žijících na území Otrokovicka, síť sociálních služeb, jejich financování a rozvíjení. Z pracovní skupiny Osoby ohrožené sociálně patologickými jevy vzešel i prvotní impuls ke zřízení služby typu Sedárna, jejímiž uživateli se zabývá tato práce.

Sociální pracovníci obecního úřadu obce s rozšířenou působností rovněž poskytují **odborné sociální poradenství** osobám ohroženým sociálním vyloučením opouštějícím ústavní nebo ochranou výchovu, výkon trestu, osobám ohroženým trestnou činností jiných osob, osobám žijícím v konfliktu se společností a obětem trestné činnosti.

Velice častou činností je zajišťování sociálních služeb a nezbytného doléčovacího zázemí osobám, kterým je ukončována zdravotnická služba ve zdravotnickém zařízení a tyto osoby nemají zajištěny nejen sociální službu, ale ani odpovídající bydlení, praktického lékaře či vyřízení dávky, ze kterých by bylo možno hradit doplatky za léky. Jedná se nejčastěji o osoby bez domova či seniory, o které nejeví zájem rodina či tato starost o příbuzného je nad jejich možnosti. S ohledem na kapacitní i finanční důvody je pro sociální pracovníky mnohdy nelehké v krátkém čase zabezpečit nezbytné potřeby těchto osob a často je třeba neprodleně sdělovat zdravotnickému zařízení, že tyto služby zajištěny nejsou a situace vyžaduje umístění osoby na tzv. sociálním lůžku (sociální služba ve smyslu zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, poskytovaná ve zdravotnickém zařízení).

V neposlední řadě pak (nejčastěji prostřednictvím sociálních kurátorů) realizují obce s rozšířenou působností **činnost sociální práce s osobami v tzv. nepříznivé**

sociální situaci. V tomto případě se jedná nejčastěji o osoby bez přístřeší ve smyslu již dříve citované klasifikace ETHOS - Evropská typologie bezdomovectví a vyloučení z bydlení, viz příloha č. 5. Tato sociální práce je směřována k zabezpečení nejzákladnějších životních potřeb a mezi tyto osoby patří i účastníci výzkumu této práce. Při této činnosti sociální pracovníci spolupracují s pracovníky úřadů práce, kteří rozhodují o poskytování nepojistných sociálních dávek.

Zákon o sociálních službách č. 108/2006 Sb., ve znění pozdějších předpisů, dává sociálním pracovníkům oprávnění na základě souhlasu osoby, která se nachází v nepříznivé sociální situaci nebo je ohrožena sociálním vyloučením, vstupovat do obydlí, v němž tato osoba žije, a to s cílem vykonávat činnosti sociální práce. Přitom se musí jednoznačně identifikovat služebním průkazem. Toto oprávnění je používáno při jedné ze základních metod sociální práce - sociálním šetření.

Sociální pracovníci obecních úřadů mají povinnost pracovat v tzv. Jednotném informačním systému MPSV. Svou činnost zaznamenávají v tzv. **Standardizovaném záznamu sociálního pracovníka**, který slouží jednak k dokumentaci jejich práce a k poznámkovému aparátu, ale také k získávání statistických údajů pro účely stanovení výše dotace ze státního rozpočtu na výkon této přenesené působnosti.

1.7 Působnost obecního úřadu v oblasti sociální práce dle zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů

Další úkoly v rámci sociální práce dává obecním úřadům obce s rozšířenou působností (ale také obecním úřadům s pověřeným obecním úřadem) také zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi ve znění pozdějších předpisů. Krom možnosti vstupovat do obydlí za účelem činnosti sociální práce srovnatelné s oprávněním uděleným v zákoně č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, se jedná o shromažďování a analýzu údajů o osobách v hmotné nouzi, které jsou nezbytně potřebné pro posouzení jejich situace. Sociální pracovník by měl dohodnout ve spolupráci s osobami v hmotné nouzi **postup řešení jejich situace hmotné nouze** (nalezení zaměstnání, popř. jiného zdroje příjmů, zajištění odpovídajícího bydlení, řešení dluhových obtíží atd.). Sociální pracovník používá při řešení situace hmotné nouze osoby metody a postupy, které jsou vhodné pro tyto osoby a opět vede nezbytnou dokumentaci o metodách a

postupech řešení situace hmotné nouze osob včetně zhodnocení při ukončení spolupráce s osobami v hmotné nouzi. Tuto činnost opět zaznamenává do výše zmíněného Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka. Při těchto činnostech je nezbytně nutné spolupracovat s místně příslušnou pobočkou úřadu práce, popř. s jiným sociálními službami.

Sociální práce s osobami v hmotné nouzi nekončí vyřízením dávek. Stav hmotné nouze by měl být přechodný a osoba by měla postupně nabýt opětovně kompetence k tomu, aby byla schopna zabezpečit svou obživu a jiné nezbytné potřeby. Nicméně část klientů v systému hmotné nouze zůstává dlouhodobě a to z mnoha důvodů. Podat vysvětlení tohoto fenoménu přesahuje možnosti této práce, dá se však odhadovat, že to může být kombinací nedostatečných možností a motivace příjemců společně s nepříliš šťastně nastaveným dávkovým systémem jako takovým.

Při činnosti sociální práce jsou sociální pracovníci dle § 64 zákona č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů, povinni chránit zájmy a práva osob v hmotné nouzi, chránit jejich soukromí a důstojnost a zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, které jsou jim známy z činnosti sociální práce. Při sociální práci se mají řídit Etickým kodexem sociálního pracovníka a respektovat jedinečnost každé osoby bez ohledu na etnikum, barvu pleti, věk, zdravotní stav apod. Sociálním pracovníkům je rovněž uloženo formou **depistáže** aktivně vyhledávat osoby ohrožené hmotnou nouzí či se hmotné nouzi nacházející a vhodnými postupy je zapojovat do řešení jejich sociální situace při vědomí jejich vlastní odpovědnost jejich život. Jedním z úkolů sociální práce je **aktivizovat skryté zdroje člověka** a povzbuzovat jej k jejich využívání. Není proto žádoucí, aby v rámci sociální práce byly problémy řešeny bez účasti klienta, za něj, ačkoliv by se mnohdy mohlo zdát, že je to pro sociálního pracovníka jednodušší. Sociální práce má vést ke znovunabytí kompetencí si svoje záležitosti řešit samostatně a o každém realizovaném kroku by měl rozhodnout sám klient.

Doporučený postup MPSV č. 1/2012 (2012, s. 10) uvádí, že základním cílem metod sociální práce na obecním úřadu je zajištění, respektive podpora „sociálního fungování“ klienta (jednotlivce, skupiny, či komunity) v životě obce. Základní rolí sociálních pracovníků je **udržet rovnováhu ve vztahu klient a jeho prostředí** (obec). Intervence sociálního pracovníka při porušení rovnováhy může směřovat jak ke změně u klienta, tak i ke změně života v obci (např. změna sociálního prostředí).

Sociální pracovník obecního úřadu s ohledem na svou činnost v terénu má poměrně dobré znalosti místního prostředí a může iniciovat vznik nových služeb, popř. rozšíření služeb stávajících, částečně může i v odpovídající míře působit na samosprávné vedení obce formou obecně sdělovaných informací o sociální situaci obyvatel obce.

Stran sociální práce byl poměrně dlouho připravován zákon o sociálních pracovnících, který měl kompetence sociálních pracovníků zpřesnit a jejich činnost upravit. Jeho přijetí se však oddaluje a v současné době legislativní proces dosud nebyl zahájen. V této souvislosti ještě zmiňujeme připravovaný zákon o sociální bydlení, který stran sociální práce s osobami v tzv. bytové nouzi přinese celou řadu změn. K datu vypracování této práce však jeho podoba a datum účinnosti nejsou známy.

2. Sociální pracovník a jeho odborná způsobilost

Sociální pracovník je agentem změny. Změny v životech svých klientů, změny prostředí, ve kterém se pohybuje, změny sám v sobě k tomu, aby svou práci mohl vykonávat lépe a lépe. O tom, že je téměř nemožné opouštět svou profesi v přesně danou hodinu a nechat všechny své problémy za hlavou, by mohl vyprávět téměř každý sociální pracovník. Sociální pracovník ze zaměstnání pomyslně téměř neodchází, neboť se svými klienty se setkává i ve svém soukromém životě, jde jim příkladem svými vlastnostmi a vykonává již zmíněnou funkci agenta změny téměř neustále.

Dle zákona § 109 zákona č. 108/2006, o sociálních službách, sociální pracovník vykonává sociální šetření, zabezpečuje sociální agendy včetně řešení sociálně právních problémů v zařízeních poskytujících služby sociální péče, sociálně právní poradenství, analytickou, metodickou a koncepční činnost v sociální oblasti, odborné činnosti v zařízeních poskytujících služby sociální prevence, depistážní činnost, poskytování krizové pomoci, sociální poradenství a sociální rehabilitace.

V témže zákoně je § 110 rovněž implicitně stanovena odborná způsobilost k výkonu povolání sociálního pracovníka. Předpokladem k výkonu povolání sociálního pracovníka je plná svéprávnost, bezúhonnost, zdravotní způsobilost.

„Odbornou způsobilostí k výkonu povolání sociálního pracovníka je

a) vyšší odborné vzdělání získané absolvováním vzdělávacího programu v oborech vzdělání zaměřených na sociální práci a sociální pedagogiku, sociální pedagogiku, sociální a humanitární práci, sociální práci, sociálně právní činnost, charitní a sociální činnost,

b) vysokoškolské vzdělání získané studiem v bakalářském, magisterském nebo doktorském studijním programu zaměřeném na sociální práci, sociální politiku, sociální pedagogiku, sociální péči, sociální patologii, právo nebo speciální pedagogiku, akreditovaném podle zvláštního právního předpisu“.

Zákon v předchozím znění obsahoval přechodná ustanovení, která dávala sociálním pracovníkům, jež vykonávali k datu účinnosti zákona činnosti sociální práce, možnost si v určité lhůtě doplnit vzdělání dle výše uvedeného. V současné době by však již neměl jako sociální pracovník na obecním úřadě pracovat nikdo bez zákonem dané kvalifikace. Tato odborná způsobilost je jedním z předmětů kontroly přenesené působnosti na úseku sociálních věcí prováděné ze strany krajských úřadů.

2.1 Oblasti činnosti sociální práce na obecním úřadě

Navrátil (2001, s. 12) uvádí sociální práci jako činnost směřující ke zlepšení sociálního fungování jednotlivců, skupin, rodin či celých komunit. Tyto činnosti a aktivity mohou mít různou podobu. Rozlišuje například:

- **aktivity zaměřené na problém** - kurativní a rehabilitační aktivity,
- **aktivity zaměřené na klienta a jeho potenciál** - rozvojové a vzdělávací aktivity,
- **aktivity preventivního charakteru** - včasné objevení, kontrolu a eliminaci faktorů, které mohou potenciálně narušovat sociální fungování klientů.

Příklad pracovní náplně sociálního pracovníka obecního úřadu lze nalézt v příloze této práce. Přímo aplikaci výše uvedeného teoretického pojetí sociální práce pak můžeme sledovat u Cermanové et al., (2011, s. 6), dle kterých mezi hlavní činnosti sociálního pracovníka na obecním úřadě v přímé práci s klienty ze všech cílových skupin patří:

- vyhledávání klientů sociální práce v jejich přirozeném prostředí,
- posuzování životní situace klienta,

- provádění individuálního plánování cílů klienta a kroků, které povedou k jejich naplnění,
- realizace přímé sociální práce s klientem zaměřenou na změnu klienta,
- zplnomocňování klientů, aby dokázali sami ovlivňovat své sociální prostředí a měnit podmínky svých životů,
- realizace činností zaměřených na změnu sociálního prostředí klienta,
- spolupráce s navazujícími organizacemi při řešení životní situace klienta,
- spolupodílení se na realizaci preventivních aktivit, jejichž cílem je předcházet vzniku nepříznivých životních situací klientů.

3. Typová pozice sociálního pracovníka v sociálním bydlení

3.1 Nejnáročnější vykonávaná činnost dle katalogu prací

Posuzování individuálních potřeb osob, skupin a komunit v nepříznivé sociální situaci, tvorba návrhů jejího řešení, společné plánování a hodnocení.

3.2 Další činnosti

1. Samostatně vykonává odbornou sociální práci s jednotlivými cílovými skupinami – osobami ohroženými ztrátou bydlení, osobami bez domova, osobami vydávajícími nepřiměřeně velkou část disponibilních příjmů na bydlení, (dále osobami se zdravotním nebo duševním postižením, osobami pečujícími o osoby závislé na péči jiné osoby, osobami omezenými či zbavenými způsobilosti k právním úkonům, osobami ohroženými sociálním vyloučením, osobami ohroženými rizikovým způsobem života, oběťmi trestné činnosti, osobami bez přístřeší, nezaměstnanými a osobami s materiálními problémy, imigranty a rodinami s dětmi dle svého územního obvodu).

2. V rámci depistáže vyhledává aktivně klienty sociální práce v jejich přirozeném prostředí.

3. Vyhledává občany, kteří se ocitli v tíživé sociální situaci, osoby ohrožené ztrátou bydlení. Zjišťuje důvody obtížné situace občanů.

4. Poskytuje poradenství zaměřené na odstranění příčin tíživé sociální situace.

5. Realizuje přímou sociální práci s klientem zaměřenou na změnu klienta a jeho sociálního prostředí a zplnomocňuje klienty, aby dokázali sami ovlivňovat své sociální prostředí a měnit podmínky svých životů, využívá motivační rozhovory. Podporuje kompetence jedince, kompetence malé skupiny, např. rodiny, nácvik a upevňování dovedností a schopností klienta, poskytuje základní sociální poradenství, odborné sociální poradenství, krizovou intervenci, situační intervenci, doprovázení klienta, dohled nad klientem.

6. Provádí posouzení životní situace klienta - vyhodnocování bytové nouze a sociální situace klienta (jednání o poskytnutí služby sociální práce, sociální šetření, zjišťování poznatků o životní situaci, posouzení potřebnosti intervence, předběžná formulace plánu, dokumentace práce, zprostředkování sociálního bydlení či dostupného bydlení).

7. Provádí individuální plánování cílů klienta a kroků, které povedou k jejich naplnění (spolupráce s relevantními službami nebo dalšími odborníky, management aktivit subjektů při zvládání určitého sociálního problému, evaluace).

8. Sestavuje individuální plán, který bude průběžně sledován a vyhodnocován.

9. Realizuje činnosti zaměřené na změnu sociálního prostředí klienta (podněcování změn v interakcích mezi klienty a subjekty v jejich sociálním prostředí, situační intervence, navázání kontaktu s poskytovatelem další pomoci, asistence při jednání s organizacemi).

10. Intervenuje v zájmu realizace stanovených individuálních cílů svých klientů u spolupracujících organizací a jiných subjektů.

11. Zabezpečuje služby osobám, kterým je ukončena hospitalizace, a osobám, které jsou v ohrožení zdraví či života. Zprostředkování sociálního bydlení či dostupného bydlení.

12. Zprostředkovává služby osobám se sníženou soběstačností.

13. Zajišťuje intervenci v případech domácího násilí.

14. Poskytuje klientům podporu (sdílí s nimi problém) při řešení jejich sociální situace.

15. Poskytuje odborné sociální poradenství ve věci zajištění nároků na dávky pro zdravotně postižené, dávky pomoci v hmotné nouzi, dávky důchodového zabezpečení, dále odborné sociální poradenství ve věci sociálních služeb, opatrovnictví, zvláštního příjemce a poradenství v oblasti pracovně-právní, dluhů a exekucí.

16. Spolupracuje s příslušnými subjekty (ÚP, poskytovatelé soc. služeb, organizace státní a veřejné správy, zdravotnická zařízení, soudy, Policie ČR, agentury práce, exekutoři) nebo

odborníky (speciální pedagogové, psychologové, lékaři apod.) na řešení sociální situace klienta.

17. Vede spisovou dokumentaci na daném úseku, přitom označuje jednotlivé spisy a žádosti spisovými značkami.

18. Vede pravidelně evidenci sociálních šetření.

19. Pro potřeby vykazování monitorovacích indikátorů eviduje činnosti sociální práce v rámci pilotního ověřování projektu sociálního bydlení.

20. U složitých a naléhavých případů konzultuje řešení s vedoucím oddělení a vedoucí odboru.

21. V případě potřeby svolává případovou konferenci k jednotlivým sociálním případům.

22. V případě potřeby doprovází klienty, zprostředkovává jednání se subjekty v sociálním prostředí klientů a v případě potřeby zastupuje práva a zájmy klientů.

23. Pomáhá klientům překonávat problémy, které omezují jejich schopnost získat nebo si případně udržet zaměstnání a bydlení.

24. Spolupráce při posuzování bytové situace osob z cílové skupiny.

25. Přípravuje klienty na přechod do pobytového, zdravotnického nebo lůžkového zařízení nebo z pobytového, zdravotnického nebo lůžkového zařízení do přirozeného prostředí. Monitoruje adaptaci těchto klientů.

26. Sociální situaci klientů eviduje do „Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka o klientovi“ v rámci JIS MPSV.

27. Spolupodílí se na realizaci informační kampaně o systému sociálního bydlení a preventivních aktivit, jejichž cílem je předcházet vzniku nepříznivých životních situací klientů.

28. Propaguje dostupné sociální služby mezi cílovou skupinou a podává podněty k zajištění chybějících služeb.

29. Při práci s klienty používá metody sociální práce.

30. Zpracovává osobní údaje v nezbytném rozsahu pro plnění úkolů vyplývajících z pracovní náplně zaměstnance.

31. Pracuje v souladu s etickým kodexem sociálního pracovníka.

32. Aktivně se zúčastňuje vzdělávání v rámci projektu.

33. Vyměňuje si informace týkající se průběhu implementace systému sociálního bydlení v obcích.

34. Vyměňuje si zkušenosti z oblasti sociálního bydlení pro cílové skupiny.

35. Výstupy práce s klienty zobecňuje, aby je bylo možné promítnout do strategických materiálů města. Spolupracuje na analýzách, koncepcích a strategiích v sociální oblasti.

36. Spolupráce při tvorbě analýz a koncepce sociálního bydlení. Podíl na tvorbě metodik systému sociálního bydlení.

37. Podílí se na vypracování programu prevence ztráty bydlení na úrovni města Otrokovice.

- 38. Podílí se na nastavení funkčního systému sociálního bydlení ve městě.
- 39. Spolupracuje s odborem majetkoprávním v oblasti nastavení systému sociálního bydlení.
- 40. Podílí se na vypracování lokální koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích.
- 41. Podílí se na ověření implementace lokální koncepce sociálního bydlení na území města.
- 42. Spolupráce s MPSV evaluátorem projektu.
- 43. Přípravuje podklady pro zpracování statistických výkazů.
- 44. Zabezpečuje archivaci spisové dokumentace na svém úseku.
- 45. Zastupuje ostatní pracovníky.
- 46. Průběžně se odborně vzdělává.
- 47. V souladu s potřebou zaměstnavatele řídí služební vozidla města.

Metodiky a další koncepční materiály

KAZUISTIKY V OBLASTI SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ

Tento dokument je jedním z výstupů projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, reg. číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

1. Muž, nar. 1952

Od 24.5.2017 zařazen do projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích.

Od 1.7.2017 pronajat městský byt v rámci projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích.

Od 9.10.2017 uživatel sociální služby domov pro seniory.

Občan ČR, rozvedený, vyučený, 2 vlastní děti, ale v kontaktu je pouze s nevlastní dcerou. Vlastní děti odmítají jakýkoliv kontakt s otcem. Dlouhé roky pobýval na ulici jakožto osoba bez přístřeší, poté od února 2016 v neregistrované sociální službě u asistentky sociální péče, dle slov nevlastní dcery v naprosto nevyhovujících podmínkách. Ze strany Městského úřadu Otrokovice byl dán podnět Krajskému úřadu Zlínského kraje k prošetření této služby poté, co nevlastní dcera kontaktovala sociální pracovníky Městského úřadu Otrokovice s žádostí o pomoc. Na začátku roku 2017 jej nevlastní dcera odvezla domů, ale vzhledem k vyhocené rodinné situaci a celkově špatnému psychickému stavu klienta, byl klient hospitalizován v Psychiatrické nemocnici v Kroměříži. Odtud se nastěhoval ke kamarádovi, kde ale zkolaboval a byl hospitalizován v Krajské nemocnici Tomáše Bati ve Zlíně. Odtud si ho nevlastní dcera vzala opět k sobě domů.

Klient pobírá invalidní důchod pro invaliditu III. stupně ve výši 8.652,- Kč, ale do srpna 2017 probíhaly z důchodu exekuční srážky, fakticky mu bylo vypláceno 6.990,- Kč.

Klient pobírá příspěvek na péči III. stupně ve výši 8.800,- Kč a příspěvek na mobilitu ve výši 400,- Kč s výplatou od července 2017 (od ledna 2018 zvýšeno na 550,- Kč). Klient je omezený pohybem, chodí pouze po bytě s chodítkem.

Hlavním cílem intervence bylo akutní zajištění bydlení do doby, než se uvolní místo v pobytovém zařízení sociálních služeb. Klient byl osobou ohroženou sociálním vyloučením.

Nevlastní dcera žila v bytě 2+kk v bytovém domě společně se dvěma dětmi a přítelem a nebyla schopna se nadále o nevlastního otce starat. Vzhledem k obsazenosti všech pobytových zařízení sociálních služeb pro seniory včetně odlehčovacích služeb (žádosti byly podány do DS Holešov, DS Burešov Zlín, DS Koryčany, DS Naděje Zlín, DS Napajedla, DS Senior Otrokovice, DS Charita Otrokovice, DS Uherské Hradiště, DS Radkova Lhota, DS Loučka, DS Buchlovice, DS Pačlavice, DS Kroměříž, DS Vážany, DS U Moravy, DS U Kašny) přicházelo v úvahu poskytnout na přechodnou dobu městský byt v domě na ul. Příčná v rámci projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovících. Klient byl seznámen s projektem a o byt měl zájem. Také měl zájem o zajištění stravy pomocí dovážky obědů a nasmlouvání pečovatelské služby.

Hlavní body individuálního plánu, které si klient za asistence sociálních pracovníků projektu vytyčil, byly:

- **Přijetí do pobytového zařízení sociálních služeb.**
- **Stabilizace a obnovení vztahů s nevlastní rodinou:** Především zlepšení vztahů s nevlastní dcerou a sestrou. Díky samostatnému bydlení se vztahy s rodinou výrazně zlepšily.
- **Zajištění poskytování sociálních služeb poskytovaných asistentem sociální péče:** Vzhledem ke zdravotnímu stavu a především omezené hybnosti bylo třeba zajistit úklid a nákupy asistentem sociální péče. Podařilo se zajistit poskytování soc. péče asistentem soc. péče, v tomto případě shodou okolností další klientkou projektu sociálního bydlení. Navázali velice dobrý vztah a o klientovy potřeby bylo maximálně pečováno.
- **Zajištění pečovatelské služby** (vykonání tělesné hygieny): Vzhledem k omezené hybnosti byla nutnost zajistit úkony osobní hygieny – koupání. Klientovi byly zajištěny služby Pečovatelské služby Senior Otrokovice – jednou týdně koupání v domě s pečovatelskou službou. Také bylo zajištěno zapůjčení invalidního vozíku.
- **Stabilizace sociální situace:** Klient měl omezený kontakt se sociálním prostředím, žil na ulici. Byl mu zprostředkován sociální kontakt s prostředím a možnost komunikace a častého kontaktu se sociálními pracovníky projektu i s asistentkou sociální péče. Díky dobře fungujícím vztahům s asistentkou soc. péče se pravidelně dostal mezi ostatní obyvatele města – do obchodů atd.

- **Podání návrhu na ustanovení opatrovníka ze zdravotních důvodů:** Vzhledem ke zdravotnímu stavu a omezené hybnosti klient podal návrh soudu k ustanovení opatrovníka ze zdravotních důvodů bez omezení svéprávnosti.
- **Zajištění stravy (obědů):** Klientovi byl zajištěn každodenní dovoz obědů z restaurace Dolly v Otrokovicích. Klient byl s jídlem maximálně spokojen.
- **Změna trvalého pobytu, vyřízení nového dokladu totožnosti:** Klientovi byl poskytnut doprovod k vyřízení změny trvalého pobytu a nového občanského průkazu.

Zpočátku byly s klientem drobné problémy v komunikaci, ale velice rychle získal důvěru v sociální pracovníky projektu a od té doby fungovala spolupráce výborně. S klientem probíhala velice intenzivní sociální práce – především zpočátku, kdy bylo potřeba zajistit služby. Podařilo se zajistit pro klienta velmi schopnou asistentku sociální péče, která byla zároveň také klientkou projektu sociálního bydlení. Sociální pracovníci projektu byli rovněž účastni při šetřeních domovů pro seniory. Díky jednání s pracovníci domova pro seniory se podařilo klientovo přijetí do této pobytové služby. Tím byl naplněn hlavní cíl, a to využití sociálního bydlení a intenzivní sociální práce pro zajištění potřeb klienta do doby uvolnění kapacity v pobytové službě.

2. Muž, nar. 1965

Od 26.4.2017 zařazen do projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích.

Od 1.6.2017 pronajat městský byt v rámci projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích.

Muž, občan ČR, základní vzdělání, rozvedený. Veden v evidenci uchazečů o zaměstnání Úřadu práce v Otrokovicích (od r. 2016), pobíral dávky pomoci v hmotné nouzi. Klient pobýval a pracoval delší dobu v USA, odkud neměl v úmyslu se vrátet, ale byl vyhoštěn pro nelegální zaměstnání. Po návratu do České republiky se nebyl schopen plně adaptovat na místní prostředí. Měl problémy s alkoholem, často střídal ubytovny. Poté, co se ubytoval v Azylovém domě Samaritán v Otrokovicích, se začala jeho situace zlepšovat. Výrazně omezil konzumaci alkoholu a krátkodobě příležitostně pracoval. Do akutní bytové nouze se dostal, když mu končila maximální možná délka pobytu v azylovém domě (2 roky). Sociálními pracovníky azylového domu byl doporučen jako vhodný kandidát do projektu sociálního bydlení, neboť intenzivní sociální práce by mu mohla pomoci stabilizovat sociální situaci. Realizačním týmem projektu byl klient doporučen k pronájmu městského bytu v domě na ul. Příčná. Byt byl bohužel volný až o měsíc později, než klientovi končila ubytovací smlouva v azylovém domě. Proběhlo jednání s vedoucím azylového domu, který situaci vyšel vstříc a prodloužil klientovi smlouvu o jeden měsíc. Klientovi byl pronajat městský byt v rámci projektu od 1.6.2017.

Hlavní body individuálního plánu, které si klient za asistence sociálních pracovníků projektu vytyčil, byly:

- **Stabilizace bytové situace:** Vyřízení trvalého pobytu do místa faktického pobytu, vyřízení příspěvku na bydlení, pravidelné a včasné placení nájemného, udržování uspokojivých vztahů se sociálním prostředím. Tento bod se podařilo splnit a s dalšími nájemníky bytového domu navázal dobré sousedské vztahy.
- **Zařízení bytu:** Podařilo se společně s klientem vyřídit dávku mimořádná okamžitá pomoc na pořízení lednice a pračky, dále byla klientovi nabídnuta

možnost získat zdarma starší nábytek z bytu po opatrovanci města, který byl umístěn do domova pro seniory. Klient této možnosti využil.

- **Integrace na trhu práce:** S klientem byly pravidelně procházeny nabídky práce na internetových portálech. Během velmi krátké doby (2 měsíce) se objevila zajímavá nabídka práce a klient nastoupil do zaměstnání, kde pracuje dosud.
- **Obnovení kontaktů s rodinou:** Klient by rád obnovil kontakt se svým bratrem a synem. Podařilo se mu obnovit vztah se svým bratrem a jsou v pravidelném kontaktu. Se synem se to bohužel dosud nepodařilo.

S klientem byla od začátku navázána dobrá spolupráce a využíval podpory sociálních pracovníků. Z počátku byla sociální práce velice intenzivní a cílem bylo znovunabytí kompetencí klienta. To se podařilo a v současné době klient již nepotřebuje podporu sociálních pracovníků projektu. Klientovi nebude prodloužena nájemní smlouva v rámci sociálního bydlení, ale bude s ním uzavřena standardní nájemní smlouva na pronájem městského bytu bez povinné sociální práce.

3. Žena nar. 1966

Od 14.8.2017 **zařazena do projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích.**

Od 1.12.2017 **pronajat městský byt v rámci projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích.**

Žena, rozvedená, středoškolské vzdělání, občanka ČR, 2 zletilé dcery. Klientka byla dlouhodobou obětí domácího násilí ze strany svého druha. Po jednom z útoků klientka zcela bez finančních a materiálních prostředků od svého druha utekla. V té době využívala klientka služeb intervenčního centra (především z důvodu ochrany svých práv a využívání sociálně-terapeutických činností). Po útěku od druha žila klientka několik měsíců v azylovém domě. Klientka se v této nepříznivé době nemohla obrátit svoji rodinu, neboť s rodinou nebyla v žádném kontaktu. Klientka je zadlužena, její celkové dluhy činí cca 160 000,- Kč. Již za pobytu na azylovém domě se podařilo klientce nalézt uplatnění na trhu práce.

Klientka se dostavila na MěÚ Otrokovice a projevila vůli o zapojení do projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích. V době zařazení do projektu byla osobou bez domova.

Hlavními body individuálního plánu, které si klientka za asistence sociálních pracovníků vytyčila, byly:

- **Stabilizace bytové situace:** Pravidelné a včasné placení nájmu, elektřiny a ostatních služeb. Tento bod se klientce podařilo splnit.
- **Uhrazení pohledávek:** Pravidelné placení pohledávek a umoření dluhů. Klientka řádně platí své závazky.
- **Obnovení kontaktu s rodinou:** Klientka obnovila kontakt s dcerami. Pravidelně se navštěvují.
- **Udržení zaměstnání:** Klientka si zaměstnání udržela.

S klientkou byla po vstupu do projektu navázána spolupráce. Klientka byla motivována a podpořena ke zkontaktování svých dcer. Postupně se jí podařilo obnovit kontakt s oběma dcerami, což vedlo ke zlepšení kvality jejího života. Dle doporučení sociálních pracovníků projektu začala využívat služeb bezplatného dluhového poradenství a umořuje své dluhy. Klientka má uspokojivé vztahy s ostatními nájemníky bytového domu.

4. Muž, nar. 1975

Od 14.8.2017 zařazen do projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích.

Od 1.12.2017 pronajat městský byt v rámci projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích.

Muž, svobodný, základní vzdělání, občan ČR, bezdětný. Klient má přiznán invalidní důchod III. stupně – lehká mentální retardace, neztotožňuje se však s touto diagnózou a má k ní dlouhodobé výhrady. Vyrůstal v dětském domově. Má 7 sourozenců, ale v kontaktu s nimi není. Po dosažení zletilosti pobýval klient v sociální službě pro osoby s lehkým mentálním postižením. Klient však odmítal služby pro tuto cílovou skupinu, měl dojem, že zvládne bydlet sám. Klient v té době požádal o nápomoc při rozhodování svého přítele, který se stal na základě projevu vůle a podpisem smlouvy před soudem jeho podpůrcem ve smyslu NOZ. Podpůrce podal s klientem žádost o pronájem městského bytu, který byl klientovi pronajmut.

Klient však nezvládal samostatně hospodařit s penězi a postupně se zadlužil (dluhy vůči společnosti E.ON, dluh za neuhrazenou pokutu za jízdu na kole pod vlivem alkoholu, úvěr, pozdní placení nájemného za městský byt). Klient byl ve stresu a nacházel se ve špatné finanční a sociální situaci.

Následně se klient dostavil na MěÚ Otrokovice a projevil vůli k zapojení do projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích. V době zařazení do projektu byl osobou v nejistém bydlení.

Hlavními body individuálního plánu, které si klient za asistence sociálních pracovníků vytyčil, byly:

- **Stabilizace bytové situace:** Pravidelné a včasné placení nájemného, záloh na elektřinu a ostatních služeb. Tento bod se klientovi podařilo splnit.

- **Uhrazení pohledávek:** Pravidelné placení pohledávek a umoření dluhů. Klient vyrovnal své závazky. V současné době zbývá klientovi doplatit úvěr, který je v měsíčních splátkách placen pravidelně.
- **Vytvoření finanční rezervy:** Klient si vytvořil finanční rezervu pro případ nečekaných výdajů. Klient se tak snaží předejít nepříznivé finanční situaci.

S klientem byla po vstupu do projektu navázána intenzivní sociální práce. V rámci sociální práce mu byly zvyšovány kompetence hospodaření s financemi, pravidelně byla ve spolupráci s klientem sestavována měsíční rozvaha jeho příjmů a výdajů. Klient byl dále motivován a podpořen k nalezení zaměstnání na zkrácený pracovní poměr. Podařilo se mu naleznout uplatnění na trhu práce – pracuje jako pomocná síla u přepravní společnosti.

5. Žena, nar. 1999

Od 27.4.2017 zařazena do projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích.

Od 1.6.2017 pronajat městský byt v rámci projektu Pilotní ověření sociálního bydlení.

Žena, občanka ČR, základní vzdělání, svobodná, 1 dítě (2016), aktuálně na rodičovské dovolené. Žila v nevyhovujících podmínkách u rodičů přítele v bytě o velikosti 1+1 v Otrokovicích. Přítel ještě nebyl plnoletý, byl v evidenci uchazečů o zaměstnání na Kontaktním pracovišti Úřadu práce v Otrokovicích (KoP ÚP). Klientka nemá dokončenou střední školu, ale po rodičovské dovolené by se chtěla ke studiu vrátit. Rodiče klientky bydlí v Otrokovicích v městském bytě společně s jejím bratrem. Klientka se ocitla v bytové nouzi, protože soužití s partnerem (a jeho rodiči) v přelidněném bytě bylo nevyhovující. Navíc její vztah partnerem nebyl stabilní. Z tohoto důvodu jí sociální pracovnice oddělení sociálně-právní ochrany doporučily zapojení do projektu sociálního bydlení. V rámci projektu byl klientce pronajat městský byt v domě na ul. K. Čapka.

Hlavní body individuálního plánu, které si klientka za asistence sociálních pracovníků projektu vytyčila, byly:

- **Stabilizace bytové situace:** Vyřízení trvalého pobytu do místa aktuálního bydliště, vyřízení příspěvku na bydlení, vyřízení dávek pomoci v hmotné nouzi, pravidelné a včasné placení nájemného a udržování uspokojivých vztahů se sociálním prostředím. Tento bod se podařilo splnit, klientka má v bytovém domě uspokojivé vztahy a nájem platí řádně a včas. Má vyřízeny všechny dávky, na které má nárok.
- **Stabilizace sociální situace:** V tomto cíli se odrážely především její vztahové problémy, které měla se svým partnerem – otcem dítěte, který nepracoval a o ni ani dítě nejevil přílišný zájem. Proto se klientka rozhodla s partnerem rozejít a Okresním soudem ve Zlíně bylo dítě svěřeno do její péče. Otci dítě byla ustanovena povinnost hradit výživné výši 2.000,- Kč měsíčně k rukám matky. Během krátké doby si klientka našla partnera nového, který se velice pěkně

stará o ni i o dceru. Po cca půlročním vztahu se rozhodli, že se k ní do městského bytu přistěhuje.

S klientkou byla od začátku nastavena dobrá spolupráce, brzy získala v sociální pracovníky důvěru a obracela se na ně s žádostmi o poskytnutí sociální práce. Hned po nastěhování to byla především pomoc při vyřizování dávek na KoP ÚP ČR Otrokovice, kde zpočátku nemohla najít společnou řeč s pracovníci oddělení dávek pomoci v hmotné nouzi. Klientce se postupně podařilo zvýšit kompetence natolik, že nyní již podporu sociálních pracovníků nepotřebuje. Po necelých dvou letech se klientka společně s přítelem přestěhovala do běžného komerčního bydlení.

6. Muž, nar. 1989

Od 05.05.2017 zařazen do projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích.

Od 1.11.2017 pronajat městský byt v rámci projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích.

Muž, občan ČR, svobodný, bezdětný, vyučen. Příjemce invalidního důchodu – je mu diagnostikována paranoidní schizofrenie. Klient žil několik let na ubytovně v Otrokovicích, poté žil nějakou dobu na ulici a následně pobýval v Azylovém domě Samaritán v Otrokovicích. Od sociálních pracovníků azylového domu se dozvěděl o probíhajícím projektu na sociální bydlení, do kterého byl zařazen a díky němuž získal nájemní smlouvu na městský byt. Hlavní body individuálního plánu, které si klient za asistence sociálních pracovníků projektu vytyčil, byly:

- **Stabilizace bytové situace:** Vyřízení trvalého pobytu do místa aktuálního bydliště, vyřízení příspěvku na bydlení, vyřízení dávek pomoci v hmotné nouzi, pravidelné a včasné placení nájemného a udržování uspokojivých vztahů se sociálním prostředím. Klientovi se podařilo tento bod splnit ve všech směrech.
- **Zlepšení kontaktu s rodinou:** Urovnání vztahu s matkou. Tento bod se podařilo splnit – s matkou jsou vztahy uspokojivé a pravidelně se navštěvují.
- **Stabilizace zdravotního stavu:** Vzhledem k vážné duševní nemoci si klient vytyčil stabilizovat svůj zdravotní (především psychický) stav. Tento cíl se opět daří plnit. Klient pravidelně užívá předepsanou medikaci a navštěvuje odborné lékaře.

S klientem se od začátku projektu podařila navázat úzká spolupráce. I přes duševní onemocnění klient brzy nabyl důvěru v sociální pracovníky projektu a neváhal se na ně obracet se svými problémy. Klient se v krátké době po nastěhování přizpůsobil vnitřnímu chodu bytového domu a navázal přátelské vztahy s ostatními nájemníky. Klient po celou dobu řádně a včas platí nájem a nikdy na něj nebyly žádné stížnosti na porušování domovního řádu. Spolupráce s klientem byla v počátku velmi intenzivní, avšak postupem času potřeba podpory klesala a v současné době má klient již dostatečné kompetence k bydlení bez sociální práce.

7. Žena, nar. 1980

Od 30.08.2018 zařazena do projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích.

Od 15.11.2018 pronajat městský byt v rámci projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích.

Žena, občanka ČR, základní vzdělání, rozvedená, invalidita I. stupně, celkem 4 děti, ale pouze 1 dítě v péči klientky, v době vstupu do projektu byla klientka na rodičovské dovolené. V minulosti klientka žila se svým bratrem v městském bytě, kde však nebyla schopna platit řádně a včas nájem. Z tohoto důvodu jí nebyla prodloužena nájemní smlouva a klientka několik let žila v azylovém domě Nový domov Otrokovice. Od sociálních pracovníků azylového domu se klientka dozvěděla o probíhajícím projektu na sociální bydlení. I přes svůj dluh z minulosti na nájemném se podařilo po stanovení splátkového kalendáře uzavřít nájemní smlouvu na městský byt.

Hlavní body individuálního plánu, které si klientka za asistence sociálních pracovníků projektu vytyčila, byly:

- **Stabilizace bytové situace:** Vyřízení příspěvku na bydlení, pravidelné a včasné placení nájemného a udržování uspokojivých vztahů se sociálním prostředím.
- **Stabilizace vztahových poměrů:** V tomto bodě si klientka vytyčila urovnání vztahu s partnerem a s bratrem.
- **Řádná péče o dítě:** Klientce byly v minulosti již tři děti soudně odebrány z péče, a proto si v tomto bodě vytyčila se o své nezletilé dítě řádně postarat. V rámci síťování se podařila navázat spolupráce s Terénní službou rodinám s dětmi Charity Otrokovice.
- **Umoření dluhů:** V tomto bodě si klientka vytyčila nejen splatit dluhy vůči městu Otrokovice, ale postupně umořit i své ostatní závazky. Klientce v tomto velmi pomohl institut zvláštního příjemce důchodu, který byl s jejím souhlasem zřízen.
- **Uplatnění na trhu práce:** Přesto, že klientka nikdy v životě nechodila do zaměstnání, podařilo se ji namotivovat k nástupu do zaměstnání, které si doposud udržela.

Klientce se podařilo splnit individuální plán ve všech bodech.

Počáteční spolupráce s klientkou byla vzhledem k jejímu sníženému intelektu obtížná. Získání kompetencí k samostatnému bydlení, finančnímu hospodaření, a především v péči o dítě bylo postupné a trvalo delší dobu. Nicméně v současné době klientka při daleko menší míře podpory vše samostatně zvládá.

8. Žena, nar. 1978

Od 25. 9. 2017 zařazena do projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích.

Žena, občanka Slovenské republiky, vyučená, rozvedená, 4 děti (2 děti již zletilé, 2 děti v péči). O projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích se dozvěděla od sociálních pracovníků azylového domova pro matky s dětmi. Do nepříznivé sociální situace se klientka dle svých slov dostala z důvodu agresivního chování svého bývalého partnera (otce nejmladšího dítěte). Dále uvádí, že se její bývalý partner dopouštěl domácího násilí na ní i na dětech. Za jediné východisko tedy považovala opuštění partnera, a protože předtím v Otrokovicích 2 roky pracovala, rozhodla se odejít sem. Klientka využila služby azylového domu Nový domov Otrokovice.

Klientka se obrátila na sociální pracovníky projektu s žádostí o pomoc v rámci sociální práce především v těchto bodech:

- **Stabilizace bytové situace:** Pomoc se získáním městského či komerčního bydlení.
- **Stabilizace sociální situace:** Pomoc se zlepšením kvality života klientky.
- **Pomoc s vyřízením dávek pomoci v hmotné nouzi:** Doprovod na KoP ÚP Otrokovice, pomoc s vyplněním žádostí o dávky.
- **Nalezení uplatnění na trhu práce:** Pomoc při hledání zaměstnání, nácvik pracovního pohovoru, pomoc s vytvořením profesního životopisu.

Klientka vstoupila do projektu sociálního bydlení, a přestože jí doposud nebyl pronajat městský byt, byla s ní zahájena intenzivní sociální práce. Během krátkého období se podařilo klientce zprostředkovat komerční nájem bytu. Byla podpořena při vyřízení dávek pomoci v hmotné nouzi – příspěvek na živobytí, doplatek na bydlení a také mimořádná okamžitá pomoc na pračku a lednici. Na základě poskytnutého odborného sociálního poradenství se klientka přihlásila k trvalému pobytu v Otrokovicích a vyřídila si dávku státní sociální podpory – příspěvek na bydlení. Následně byla klientka podpořena při hledání uplatnění na trhu práce, které se jí podařilo naleznout. Těmito kroky byla stabilizována její sociální situace.

9. Muž, nar. 1969

Od 24.4.2017 zařazen do projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích.

Muž, občan ČR, svobodný, bezdětný, vyučený, dlouhodobě osobou bez domova, bez stálého zaměstnání, dříve však pracoval u Technických služeb Otrokovice. Díky spolupráci s oddělením sociální pomoci MěÚ Otrokovice se klient dozvěděl o projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích. Klient se dlouhodobě nacházel v bytové nouzi, v dané době pobýval v Azylovém domě Samaritán v Otrokovicích. S klientem probíhala intenzivní a soustavná sociální práce a příprava na samostatné bydlení. V průběhu sociální práce začal být klient nekontaktní, díky dobré spolupráci s Azylovým domem Samaritán Otrokovice bylo zjištěno, že klient azylový dům opustil. Opětovný kontakt proběhl s klientem až po třech týdnech. Uvedl, že odjel s „kamarády od kolotočů“. Vrátil se zcela bez prostředků, bez průkazu totožnosti, a protože porušil pravidla Azylového domu Samaritán, byla mu ukončena smlouva. Také mu hrozilo sankční vyřazení z evidence uchazečů o zaměstnání na KoP ÚP Otrokovice, neboť se nedostavil na sjednanou schůzku.

Klient se obrátil na sociální pracovníky projektu s žádostí o pomoc v rámci sociální práce především v těchto bodech:

- **Stabilizace nepříznivé sociální situace:** Pomoc při zajištění noclehárny, azylového domu nebo ubytovny, aby klient nezůstal bez přístřeší. Pomoc při vyřízení nového dokladu totožnosti. Zprostředkování potravinové pomoci.
- **Stabilizace finanční situace:** Pomoc při jednání s pracovníky KoP ÚP Otrokovice.

Návaznou intenzivní sociální prací se podařilo klientovi zajistit sociální službu noclehárny a poté zajistit ubytovací smlouvu na ubytovně v Otrokovicích. Klientovi byla poskytnuta pomoc při vyřízení nového průkazu totožnosti. Díky dobré spolupráci s pracovníky KoP ÚP Otrokovice se podařilo vyjednat, že klient zůstal zařazen v evidenci uchazečů o zaměstnání, zůstal v systému dávek pomoci v hmotné nouzi a neocítl se zcela bez finančních prostředků. Klientovi byla zprostředkována potravinová pomoc z Potravinové banky Zlínského kraje, z. s. V současné době je

klient zpět v Azylovém domě Samaritán. Klient je nadále zařazen v projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích a nepřišel o možnost získání pronájmu městského bytu.

Metodiky a další koncepční materiály

PŘÍKLADY DOBRÉ A ŠPATNÉ PRAXE

Tento dokument je jedním z výstupů projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, reg. číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

1. Úvod

Tento dokument je jedním z výstupů projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, reg. číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

V následujícím textu jsou uvedeny příklady dobré a špatné praxe, které mohou být pro ostatní obce či organizace inspirací, jak postupovat v rámci sociální práce v konkrétních případech.

2. Příklady dobré praxe

2.1 Spolupráce s oddělením sociální pomoci Městského úřadu Otrokovice

Se sociálními pracovníky oddělení sociální pomoci na odboru sociálním Městského úřadu Otrokovice byla od začátku projektu navázána velmi úzká spolupráce. Stejně tak se sociálním kurátorem. Na základě jejich doporučení se do projektu zapojila velká část klientů. Od nich dostali první informace k projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích (dále jen POSBO).

Příklad: Muž, senior, zdravotně postižený. Klient dlouhodobě v bytové nouzi, v minulosti žil na ulici, poté v neregistrované sociální službě v nevyhovujících podmínkách. Na začátku roku 2017 si jej vzala domů jeho nevlastní dcera. Soužití bylo ovšem velmi problémové. Kontaktovala sociální pracovníci oddělení sociální pomoci a od té dostala informace o projektu sociálního bydlení. Klient měl zájem o zapojení do projektu POSBO. Jelikož se klient nacházel v bytové nouzi a jeho sociální situace byla vyhodnocena jako akutní, byl klientovi záhy pronajat městský byt a s klientem byla zahájena intenzivní sociální práce, která vedla ke stabilizaci bytové, finanční a sociální situaci. Klientovi se výrazně zlepšily rodinné vztahy.

2.2 Spolupráce s oddělením sociálně-právní ochrany Městského úřadu Otrokovice

Také se sociálními pracovníky oddělení sociálně-právní ochrany, které zajišťují agendu sociálně-právní ochrany dětí (dále jen OSPO) byla navázána spolupráce. Sociální pracovníci projektu představili při společném setkání sociálním pracovníkům OSPO projekt POSBO. Pokud sociální pracovníce OSPO vyhodnotily, že se jejich klient nachází v bytové nouzi, poskytly klientovi základní poradenství k projektu, popřípadě doprovod k sociálním pracovníkům projektu. Jestliže byl klient zařazen do projektu, byla navázána intenzivní spolupráce mezi sociálními pracovníky projektu a sociálními pracovníky OSPO (např. případové konference, společná sociální šetření aj.).

Příklad: Žena, 20 let, 1 dítě, těhotná (čekala dvojčata). S rodinou v minimálním kontaktu, otec klientky je narkoman. Vyrůstala v ústavní výchově. Klientka nespécifikovanou dobu přespávala se svojí dcerou a přítelem různě po kamarádech. Sociální pracovnice OSPO vyhodnotila, že se klientka nachází v akutní bytové nouzi, a poskytla jí doprovod k sociálním pracovníkům projektu. Klientka měla o zapojení do projektu zájem. Vzhledem ke skutečnosti, že se klientka nacházela v akutní bytové nouzi a neměla možnost využít pomoci rodiny, byla těhotná a z ústavní výchovy, byla realizačním týmem POSBO doporučena k pronájmu městského bytu.

2.3 Spolupráce s odborem majetko-právním Městského úřadu Otrokovice

Intenzivní spolupráce s odborem majetko-právním (dále jen OMP) je dána již tím, že vedoucí OMP je metodickým garantem a zároveň členem realizačního týmu projektu POSBO. Spolupráce probíhá také s pracovníky oddělení správy majetku OMP MěÚ Otrokovice, kteří přijímají žádosti o pronájem městských bytů a zabezpečují agendu správy a pronajímání těchto bytů.

Příklad: Žena, 36 let, po výkonu trestu odnětí svobody, v insolvenční. Při podávání žádosti o pronájem městského bytu byla klientka informována pracovníky OMP o možnosti zapojení se do projektu POSBO. Bylo jí poskytnuto poradenství a doprovod k sociálním pracovníkům projektu. Klientka měla o vstup do projektu POSBO zájem. Klientka se nacházela v akutní bytové nouzi. V rámci projektu získala pronájem městského bytu, a tím se výrazně zlepšila kvalita jejího života.

2.4 Spolupráce s poskytovateli ubytování

Se správci ubytoven je navázána úzká spolupráce. Na ubytovnách probíhá depistáž vhodných zájemců o sociální bydlení.

Příklad: Muž, 50 let, dlouhodobý klient oddělení sociální pomoci. Dlouhodobě bez domova, bydlel na ubytovnách. Zatížen exekucemi. Invalidita třetího stupně. Od sociálních pracovníků oddělení sociální pomoci získal informace o projektu POSBO. Klient měl zájem o zapojení se do projektu. V té době bydlel klient na ubytovně

s neschváleným provozním řádem a neměl tak nárok na dávku pomoci v hmotné nouzi – doplatek na bydlení. Klientovi bylo poskytnuto poradenství stran ubytoven se schváleným provozním řádem. Na žádost klienta byl sociální pracovník projektu přítomen při jednání se správcem ubytovny se schváleným provozním řádem. Za pomoci sociálních pracovníků projektu klient získal kvalitnější ubytování, dávku pomoci v hmotné nouzi – doplatek na bydlení a poté i pronájem městského bytu v rámci projektu POSBO.

2.5 Spolupráce s Azylovým domem Samaritán Otrokovice

Sociální pracovníci v rámci sociální práce spolupracují se sociálními pracovníky AD Samaritán Charity Otrokovice (AD pro muže) ohledně řešení nepříznivé sociální a bytové situace klientů AD Samaritán.

Příklad: Muž, 53 let. Sociálními pracovníky AD Samaritán byl doporučen jako potenciální klient projektu POSBO, neboť intenzivní sociální práce by mu mohla pomoci stabilizovat sociální situaci. Realizačním týmem projektu byl klient doporučen k pronájmu městského bytu. Městský byt měl být k dispozici až měsíc poté, co klientovi skončí ubytovací smlouva v AD Samaritán. Proběhlo proto jednání s vedoucím AD, který vzhledem k situaci vyšel klientovi vstříc a prodloužil mu smlouvu o jeden měsíc. Klientovi byl pronajat městský byt v rámci projektu POSBO.

2.6 Spolupráce s azylovým domem Nový domov Otrokovice

Díky vzájemné spolupráci s Novým domovem Otrokovice Charity Otrokovice (azylový dům pro ženy a rodiče s dětmi) jsou jeho klienti informováni o možnostech sociálního bydlení v Otrokovicích. V prostorách Nového domova proběhla s klienty informační schůzka, na níž sociální pracovníci projektu tyto možnosti podrobně představili.

Příklad: Muž, 56, 1 nezaopatřené dítě v péči, dlouhodobě (již asi 9 let) využíval služeb azylových domů po celé Moravě. V posledním roce pobýval klient i se svým nezaopatřeným synem v azylovém domě v Otrokovicích, kde se dozvěděl o projektu POSBO. Ve spolupráci s pracovníky Nového domova si domluvil schůzku se sociálními pracovníky projektu. Klient měl o vstup do projektu zájem. Klientovi bylo

poskytnuto poradenství k podání žádosti o městský byt. Do půl roku byl klientovi městský byt v rámci projektu POSBO přidělen.

2.7 Spolupráce s organizací Centrum služeb a podpory Zlín – Horizont

Horizont Zlín podporuje osoby s duševním onemocněním. Sociální pracovníci projektu předávají klientům z této cílové skupiny kontakty na sociální pracovníky Horizontu Zlín. Sociální pracovníci projektu spolupracují se sociálními pracovníky Horizontu Zlín a probíhají pracovní schůzky.

Příklad: Muž, 40 let, duševní onemocnění, bydlel v tréninkovém bydlení pro osoby s duševním onemocněním, které provozuje Horizont Zlín společně se Statutárním městem Zlín. Sociální pracovníci Horizontu Zlín poskytli klientovi doprovod na MěÚ Otrokovice, kde proběhlo společné jednání a klientovi byl detailně představen projekt POSBO. Klient souhlasil se vstupem do projektu a podařil se plynulý přechod z tréninkového bydlení do bydlení sociálního.

2.8 Mediální kampaň projektu POSBO

Jednou z klíčových aktivit projektu je informování široké veřejnosti o probíhajícím projektu sociálního bydlení. Jako prostředek slouží informační leták, zveřejněné informace na oficiálních webových stránkách města Otrokovice, články v Otrokovických novinách a rozhovor s vedoucím projektu sociálního bydlení pro Městskou televizi Otrokovice (regionální zpravodajství).

Příklad: Žena, 52 let, oběť domácího násilí. Klientka byla dlouhodobou obětí domácího násilí ze strany svého druha. Po jednom z útoků klientka zcela bez finančních a materiálních prostředků od svého druha utekla a využila služeb azylového domu v Otrokovicích. Díky informačnímu letáku projektu sociálního bydlení, který byl na nástěnce v azylového domě, se dozvěděla o projektu POSBO a zkontaktovala sociální pracovníky projektu.

2.9 Spolupráce se sociálními pracovníky jiných obcí

Probíhá spolupráce také s jinými obcemi, které se o projektu POSBO dozvídají díky prezentacím na různých workshopech, seminářích a mediální kampani projektu.

Příklad: Muž, 57 let, žijící na ubytovně v Uherském Brodě, s trvalým pobytem v Otrokovicích. V rámci řešení bytové situace klienta kontaktovala sociální pracovnice MěÚ Uherský Brod sociální pracovníky projektu, protože se z webových stránek města Otrokovice dozvěděla o projektu POSBO. Jelikož se jednalo o otrokovického občana, měl právo podat si žádost o pronájem městského bytu a vzhledem ke své bytové nouzi splňoval podmínky pro vstup do projektu POSBO. Na základě spolupráce sociálních pracovníků obcí si klient podal žádosti o pronájem městského bytu, proběhlo sociální šetření na ubytovně v Uherském Brodě a klient byl na svoji žádost do projektu zařazen.

3. Příklady špatné praxe

3.1 Absence městského krizového bytu v Otrokovicích

Vzhledem k současnému systému pronajímání městských bytů není možné, aby město Otrokovice mělo volný městský krizový byt, který by mohlo poskytnout osobám či rodinám, které se ze dne na den ocitly bez domova. Funguje sice dobrá spolupráce s azylovými domy, ale ty bývají často plně obsazeny.

Příklad: Žena, 41 let, 1 nezletilé dítě, klientka Nového domova v Otrokovicích. Do azylového domu v Otrokovicích se rozhodla odejít, aby se zde ukryla před bývalým přítelem, který je osobou bez střechy ve Zlíně a nadměrně požívá alkohol. Z tohoto důvodu měla klientka také zájem o pronájem městského bytu v rámci projektu POSBO. V době ukončení pobytu na azylovém domě nebyl k dispozici žádný volný sociální městský byt, a protože město Otrokovice nedisponuje krizovým bytem, musela klientka přejít do azylového domu ve Zlíně. Po krátkém čase se začala opět stýkat s bývalým přítelem, začala ve velké míře užívat alkohol, byla jí ukončena smlouva v azylovém domě a bylo jí odebráno nezletilé dítě z péče. V současné době je osobou bez střechy a přebývá s přítelem ve stanu. Pokud by v Otrokovicích existoval krizový byt, který by mohla využít na přechodnou dobu, než se uvolní byt sociální, mohla by celá situace dopadnout jinak.

3.2 Selhání ze strany klienta

Vzhledem k tomu, že i při intenzivní sociální práci respektujeme svobodnou vůli klienta, nastane občas situace, kdy si klient vlastní vinou zapříčiní zhoršení své sociální situace.

Příklad: Muž, 49 let, dlouhodobě osobou bez domova. Díky spolupráci s oddělením sociální pomoci se klient dozvěděl o projektu POSBO. Klient byl dlouhodobě v bytové nouzi, v té době přebýval v AD Samaritán v Otrokovicích. Jakožto jeden z prvních žadatelů o pronájem bytu v rámci projektu POSBO se jevil jako vhodný kandidát na pronájem městského bytu. S klientem probíhala intenzivní a soustavná sociální práce, příprava na samostatné bydlení. Bohužel, krátce před jednáním realizačního týmu

projektu, kdy mělo být projednáno přidělení bytu jeho osobě, byl klient nekontaktní. Opětovný kontakt proběhl s klientem až po třech týdnech. Uvedl, že odjel s „kamarády od kolotočů“. Vrátil se zcela bez prostředků, bez průkazu totožnosti, porušil pravidla AD Samaritán a byla mu ukončena smlouva. Také mu hrozilo sankční vyřazení z ÚP, neboť se nedostavil na sjednanou schůzku. Návaznou intenzivní sociální práci se podařilo klientovi zajistit sociální službu noclehárny a poté zajistit ubytovací smlouvu na ubytovně v Otrokovicích. Klientovi byla poskytnuta pomoc při vyřízení nového průkazu totožnosti a podařilo se zajistit, že klient zůstal zařazen v evidenci uchazečů o zaměstnání na KoP ÚP v Otrokovicích. V současné době je klient zpět v AD Samaritán. Klient je nadále zařazen v projektu POSBO.

3.3 Neprodloužení nájemní smlouvy z důvodu narušování soužití v bytovém domě

I přes intenzivní sociální práci s klienty může nastat situace, kdy se klient není schopen přizpůsobit domovnímu řádu a svým chováním narušuje soužití s ostatními nájemníky bytového domu.

Příklad: Žena, 59 let, Romka, dlouhodobě osobou v bytové nouzi, nezaměstnaná, v době vstupu do projektu POSBO byla klientka dle typologie ETHOS osobou bez střechy. Přibližně před deseti lety přišla o byt v osobním vlastnictví. Od té doby přebývala na ubytovnách, u známých a v posledním roce žila na ulici. Klientka je zatížena exekucemi a závislá na alkoholu. V rámci projektu POSBO získala klientka nájemní smlouvu na městský byt. Klientka se však nedokázala adaptovat na nové prostředí a nedokázala se zbavit návyků z ulice. V městském bytě pořádala divoké večírky za účasti svých bývalých kumpánů z ulice a hrubě porušovala domovní řád (především rušení nočního klidu). Na klientku postupně přibývalo stížností od ostatních nájemníků bytového domu. Napětí v domě se stupňovalo, což vedlo k neprodloužení nájemní smlouvy. Městský byt klientka opustila bez dluhu na nájemném. V současné době bydlí u přátel a začala chodit do zaměstnání. Je zde tedy možnost, že by klientka mohla opět získat nájemní smlouvu na městský byt.

Metodiky a další koncepční materiály

KOMPLEXNÍ ZHODNOCENÍ FUNGOVÁNÍ SYSTÉMU SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ V OBCI

Tento dokument je jedním z výstupů projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, reg. číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

1 Úvod

Tento dokument je jedním z výstupů projektu „Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích“, reg. číslo: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182. Projekt je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a státním rozpočtem České republiky.

Komplexní zhodnocení systému sociálního bydlení v Otrokovicích obsahuje informace o průběhu realizace klíčových aktivit projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích, díky němuž byl v Otrokovicích zaveden systém sociálního bydlení, a zaměřuje se také na statistické vyhodnocení úspěšnosti tohoto systému.

2 Zhodnocení průběhu projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích

2.1 Základní údaje o projektu POSBO

Sociální bydlení bylo pilotně ověřováno v Otrokovicích v rámci projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích (POSBO), který probíhal v období od 1. 2. 2017 do 31. 1. 2020. Projekt POSBO byl financován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost (85 % výdajů projektu), státním rozpočtem České republiky (10 % výdajů) a rozpočtem města Otrokovice (5 % výdajů). Celkový rozpočet projektu činil 5.912.032,50 Kč.

2.2 Cíle projektu

Cílem projektu bylo nastavení systému sociálního bydlení ve městě Otrokovice dle hlavních principů Koncepce sociálního bydlení České republiky 2015-2025, umožnit přístup k bydlení osobám v bytové nouzi a pomocí sociální práce zvýšit šanci na jeho udržení. V souladu se závěry z vyhodnocení úspěšnosti systému sociálního bydlení můžeme konstatovat, že cíl byl naplněn.

2.3 Realizační tým projektu

Realizační tým se sestával z pracovníků hrazených z rozpočtu projektu, tj. dvou sociálních pracovníků a garanta lokální koncepce. Z nepřímých nákladů byl financován projektový a finanční manažer. Úkolem sociálních pracovníků byla realizace sociální práce s žadateli o bydlení a ubytovanými klienty, dále spolupráce s MPSV a evaluátorem na hodnotících a statistických materiálech týkajících se projektu. Garant lokální koncepce vytvářel koncepci sociálního bydlení a podílel se na tvorbě všech výstupů projektu, spolupracoval s MPSV a evaluátorem. Projektový a finanční manažer zajistil realizaci veškerých aktivit projektu, a to v souladu s rozpočtem projektu a informoval MPSV o průběhu projektu v rámci pravidelných zpráv o realizaci projektu.

Dalšími neméně důležitými členy projektového týmu byli v průběhu projektu starosta, starostka či místostarosta, kteří stejně jako tajemnice MěÚ dohlíželi na jeho řádnou realizaci a zajišťovali mu podporu a propagaci. Členy realizačního týmu byli i vedoucí odboru sociálního a vedoucí odboru majetko-právního v roli metodických garantů, vedoucí oddělení sociální pomoci (odbor sociální) ve funkci vedoucího projektového týmu.

Probíhala rovněž intenzivní spolupráce členů realizačního týmu s externími pracovníky – odborníkem na problematiku sociálního bydlení, evaluátorkou projektu, dodavateli vzdělávání a vedoucími workshopů, kteří zajišťovali jednotlivé aktivity či výstupy.

2.4 Aktivity projektu

2.4.1 Klíčová aktivita 01: Řízení a administrace projektu

Tato aktivita zahrnovala činnosti spojené s administrací, finančním řízením, povinnou publicitou, monitoringem projektu a koordinací klíčových aktivit. Důraz byl kladen na pilotáž sociálního bydlení v obci, logickou posloupnost jednotlivých aktivit projektu a také na funkčnost a propojenost spolupráce s MPSV.

Součástí aktivity byla realizace porad projektového týmu, které se uskutečňovaly 2x do měsíce.

2.4.2 KA 02: Příprava podkladů pro tvorbu lokální Koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích

Součástí aktivity bylo vytvoření dvou analýz, které poskytly ověřené informace pro nastavení jednotlivých forem sociálního bydlení, jeho provázání se sociální prací, financováním a budování systému sociálního bydlení a byly využity při tvorbě lokální Koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích.

První z těchto analýz byla zaměřena na strukturální a demografickou analýzu bydlení s cílem popsat stávající stav bytového fondu a stav cílových skupin osob, které by měly být zapojeny do systému sociálního bydlení.

Druhá analýza shrnovala stav sociálních či jiných podpůrných služeb pro osoby, které jsou bez přístřeší nebo jsou ohroženy ztrátou bydlení.

Třetím dokumentem vytvořeným v rámci KA byl souhrnný podklad pro nastavení systému sociálního bydlení a sociální práce v rámci sociálního bydlení, který zahrnoval také informace získané v rámci sdílení dobré praxe s dalšími městy ČR a v rámci zahraničních studijních cest realizovaných v rámci systémového projektu MPSV.

2.4.3 KA 03: Tvorba lokální Koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích a podpůrných strategických a metodických podkladů

Cílem KA bylo vypracování lokální Koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích (dále jen Koncepce). Koncepční dokument byl zpracováván s maximálním možným zapojením všech členů realizačního týmu, dalších spolupracujících organizací a experta na sociální bydlení.

Dokument byl zpracován s využitím informací z vypracovaných analytických dokumentů a také s využitím poznatků z celkem 5 workshopů, které proběhly jako součást KA 03. Témata workshopů byla: Bydlení především (Housing First) a Rapid Re-Housing; opatření snižující bezdomovectví a další negativní jevy s ním spojené v rámci města; projekt Nejdřív střecha a srovnání s koncepty sociálního bydlení; projekt Pragulic – Poznej Prahu jinak! a informace o životě na ulici a drogové scéně od člověka s osobní zkušeností.

Proběhlo rovněž 5 dvoudenních konzultací s expertkou na sociální bydlení, během nichž členové realizačního týmu konzultovali a vytvářeli koncepci stejně jako další podpůrné metodické materiály, které jsou sdruženy do Souboru metodik.

Koncepce obsahuje úvodní část, která zahrnuje popis cíle, základních pojmů spojených se sociálním bydlením a přiblížení zákonného rámce sociálního bydlení. Následuje analytická část, která obsahuje relevantní analytické údaje. Navazuje na ni strategická část, jejíž součástí je SWOT analýza, přehled prioritních oblastí, opatření a cílů společně s harmonogramem jejich naplňování.

Vypracovaná Koncepce poskytuje strategický rámec, na jehož základě bude aktualizována a prováděna realizace pilotního testování systému sociálního bydlení na lokální úrovni.

Soubor metodik obsahuje Metodiku sociální práce v oblasti bydlení, Metodiku hodnocení bytové nouze, Metodiku prevence ztráty bydlení a zadlužení, Metodiku

spolupráce lokálních aktérů sociálního bydlení a Metodiku vyhodnocení úspěšnosti sociálního bydlení. Dané dokumenty poskytují odbornou podporu systému sociálního bydlení z hlediska nejčastějších aspektů, které jej formují a s nimiž je nutné pracovat.

2.4.4 KA 04: Ověření lokální Koncepce sociálního bydlení a podpůrných strategických a metodických podkladů v praxi

Cílem KA byla realizace sociální práce s osobami a rodinami z cílové skupiny systému sociálního bydlení.

Vstup potenciálního klienta do systému sociálního bydlení probíhal prostřednictvím kontaktu se sociálními pracovníky systému sociálního bydlení, nebo byl zprostředkován dalšími sociálními pracovníky města Otrokovice, anebo sociálními pracovníky poskytovatelů sociálních služeb, kteří doporučili klientovi, aby se kontaktoval se sociálními pracovníky systému sociálního bydlení.

Způsob hodnocení bytové nouze žadatelů vycházel z kritérií sestavených v rámci tvorby lokální Koncepce sociálního bydlení na základě identifikace cílové skupiny a jejích potřeb.

Po vyhodnocení bytové nouze byl žadatel, který splňoval nejlépe kritéria klienta sociálního bydlení, navržen Radě města Otrokovice jako nájemce obecního bytu. Po schválení návrhu byla s žadatelem uzavřena nájemní smlouva. Následovalo zabydlení a sociální práce, kterou zajišťovali sociální pracovníci. S každým klientem byl sestaven individuální plán, který byl plněn a průběžně vyhodnocován. Pokud bylo potřeba, došlo také k nastavení další formy podpory např. v podobě dluhového poradenství.

Aktivitu zajišťovali sociální pracovníci projektu, jejichž předmětem činnosti byla mimo sociální práce s klienty a s žadateli také spolupráce na vytváření strategických a metodických materiálů, vedení administrativy spojené se sociální prací a její evaluací, spolupráce s MPSV, sdílení dobré praxe, spolupráce s ostatními členy realizačního týmu.

Součástí pilotáže bylo i ověřování navrhovaných kritérií výběru cílových skupin klientů a aplikace nových metod sociální práce v oblasti bydlení, včetně pilotování přístupu „Housing First“ v rámci systému sociálního bydlení.

Výsledkem pilotního ověření lokální Koncepce sociálního bydlení jsou podpořené osoby, které našly bydlení v bytech vlastněných městem Otrokovice. Konkrétně se jedná o 28 klientů (jednotlivců či rodin), kteří byli podpořeni bydlením, a celkem 40 osob - žadatelů, kteří byli podpořeni sociální prací.

V rámci pilotního ověřování byl nastaven systém sociálního bydlení, který má oporu v metodických a koncepčních materiálech, zavedena kvalitní sociální práce, nastavená spolupráce jednotlivých odborů, které jsou zapojeny do poskytování sociálního bydlení, samosprávy, sociálních služeb a dalších organizací pracujících s cílovou skupinou sociálního bydlení.

2.4.5 KA 05: Spolupráce s MPSV

Cílem této aktivity byla spolupráce s pracovníky projektu Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend, konkrétně s pracovníky Kontaktního centra, a poskytování a sdílení potřebných informací a písemných podkladů pro nastavování systému sociálního bydlení.

Spolupráce zahrnovala především sdílení dat o úspěšnosti a účinnosti aplikovaných postupů, sdílení evaluačních údajů, monitorovacích zpráv o realizaci projektu a výstupů projektu. Součástí spolupráce byly také pravidelné schůzky realizátorů projektu s pracovníky Kontaktního centra a účast sociálních pracovníků a/nebo dalších členů realizačního týmu na školeních, workshopech, konferencích a dalších vzdělávacích akcích pořádaných MPSV k tématu sociálního bydlení.

Celkem proběhlo 20 výše zmíněných schůzek a jednání.

2.4.6 KA 06: Vzdělávání sociálních pracovníků

V rámci této aktivity probíhalo vzdělávání sociálních pracovníků sociálního bydlení a členů realizačního týmu, ostatních sociálních pracovníků města Otrokovice i okolních obcí a sociálních pracovníků spolupracujících organizací s cílem zvýšit jejich kompetence v oblasti plánování a řízení systému sociálního bydlení a práce s cílovými skupinami sociálního bydlení. Vzdělávání bylo rozděleno na interní a specifické.

Interního vzdělávání se zúčastnilo vždy cca 10 – 20 osob, které se zabývají problematikou sociálního bydlení. Realizováno bylo celkem 6 seminářů na témata: Práce s lidmi bez přístřeší a s lidmi v bytové nouzi, Sociální práce s lidmi bez domova

a s lidmi ohroženými ztrátou domova, Úvod do dluhového poradenství, Kompetence sociálních pracovníků při péči o osoby ohrožené sociálním vyloučením, Specifika komunikace a sociální práce s klienty s psychiatrickou diagnózou, Alkoholismus v rodině a jeho dopad na dítě a rodinný systém.

Specifická školení byla určena pro sociální pracovníky sociálního bydlení. Účast na vzdělávání představovala pro sociální pracovníky podporu, která byla vykazována v rámci monitorovacího indikátoru. Každý sociální pracovník získal podporu více než 40 hodin, a to účastí na akreditovaných i neakreditovaných vzdělávacích kurzech zaměřených na sociální práci a problematiku v rámci ní řešenou (zadluženost, exekuce, závislosti, psychiatrické diagnózy, nízký příjem apod.).

2.4.7 KA 07: Evaluace projektu

V rámci evaluace projektu byla vyhotovena evaluační studie rozdělená na část procesní (s cílem zhodnotit nastavení procesu realizace a implementace aktivit) a výsledkovou (s cílem zhodnotit dosažené výsledky a krátkodobé dopady). Součástí evaluace bylo zpracování jak informací od zájemců o sociální bydlení, tak informací od ubytovaných klientů. Data byla získávána prostřednictvím dotazníkových šetření, která byla v případě ubytovaných klientů opakovaná (po 3 a po 12 měsících od nastěhování). Zjišťovány byly i dopady sociálního bydlení na děti, pakliže byla ubytována rodina s nezletilým dítětem/děťmi.

Výstupem se stala evaluační studie složená ze zprávy průběžné, která vznikla po 18 měsících realizace projektu, zprávy závěrečné a případové studie.

Získaná data byla interpretována na úrovni obce a poskytnuta MPSV pro souhrnnou evaluaci v rámci systémového projektu „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“.

2.4.8 KA 08: Informační kampaň

Cílem této aktivity bylo vytvoření lokální informační kampaně o sociálním bydlení, jeho cílových skupinách a fungování. Součástí aktivity bylo vytvoření a tisk letáku o systému sociálního bydlení v Otrokovicích a brožury „Průvodce sociálním bydlením v Otrokovicích“. Oba materiály byly distribuovány prostřednictvím sociálních pracovníků obce zájemcům o sociální bydlení, ale i odborným pracovníkům sociálních

odborů okolních obcí a pracovníků NNO, kteří se věnují práci s potenciálními klienty sociálního bydlení.

V rámci KA byla realizována dvě setkání u kulatého stolu, která sloužila k informování zainteresovaných odborníků a spolupracujících institucí a organizací o systému sociálního bydlení v Otrokovicích.

Informace o sociálním bydlení v Otrokovicích byly rovněž prezentovány na celkem 13 konferencích, workshopech a setkáních sociálních pracovníků se zástupci dalších obcí, MPSV, Parlamentu ČR nebo neziskových organizací.

2.5 Dokumenty a výstupy

V rámci projektu byla zpracována lokální Koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích, evaluační studie a také řada metodických materiálů nebo materiálů popisujících praxi sociálního bydlení v Otrokovicích. V rámci projektu bylo stanoveno celkem 5 dokumentů a výstupů, které spadají pod monitorovací indikátor „počet napsaných a zveřejněných dokumentů“:

2.5.1 Analýza 1 - strukturální a demografická analýza bydlení v Otrokovicích

2.5.2 Analýza 2 - Analýza dostupnosti a stavu sociálních služeb.

2.5.3 Koncepce sociálního bydlení v Otrokovicích

2.5.4 Soubor metodik a další podpůrné materiály

a) Soubor metodik systému sociálního bydlení v Otrokovicích

(Metodika sociální práce v oblasti bydlení,

Metodika hodnocení bytové nouze,

Metodika prevence ztráty bydlení a zadlužení,

Metodika spolupráce lokálních aktérů sociálního bydlení,

Metodika vyhodnocení úspěšnosti sociálního bydlení),

b) Způsoby vyhodnocování úspěšnosti modelů sociálního bydlení,

c) Multidisciplinární spolupráce,

- d) Kazuistiky v oblasti sociálního bydlení,**
- e) Příklady dobré / špatné praxe,**
- f) Způsoby a potřeby vzdělávání sociálních pracovníků ve vztahu k systému sociálního bydlení,**
- g) Podklady k navržení typových pozic sociálního pracovníka sociálního bydlení na obci,**
- h) Komplexní zhodnocení fungování systému sociálního bydlení v obci,**
- ch) Statistická data obce z oblasti sociálního bydlení.**

2.5.5 Evaluační studie

Průběžná a závěrečná evaluační zpráva, případová studie.

2.6 Zahraniční cesty

V rámci realizace projektu se sociální pracovníci zúčastnili zahraničních studijních cest, které zajišťovalo MPSV pod záštitou systémového projektu „Sociální bydlení – metodická a informační podpora v oblasti sociálních agend“. Šlo o studijní cesty do Skotska, Nizozemska a Irska.

V rámci projektu POSBO absolvovali členové realizačního týmu dvě studijní cesty, a to do Barcelony a Vídně. Cílem studijních cest bylo seznámit se s praxí sociálního bydlení a uplatňováním konceptu Housing First jak ze strany obecních úřadů, tak neziskových organizací.

Získané informace byly využity v praxi systému sociálního bydlení v Otrokovicích. Konkrétně šlo např. o zjednodušení kritérií pro posuzování bytové nouze, nebo o propagaci sociálního bydlení a Housing First prostřednictvím příběhů konkrétních osob.

3 Statistické vyhodnocení sociálního bydlení v Otrokovicích

V souladu s Metodikou hodnocení úspěšnosti sociálního bydlení, která je součástí výstupu projektu Soubor metodik, jsme provedli následující vyhodnocení. Jedná se o statistické hodnocení, které nám poskytne komplexní přehled o cílových skupinách, využití bytového fondu, sociální práci a také o úspěšnosti klientů sociálního bydlení.

3.1 Cílové skupiny sociálního bydlení

Cílové skupiny osob, které byly zapojeny do systému sociálního bydlení v Otrokovicích, odpovídají Evropské typologii bezdomovectví (ETHOS). Další cílovou skupinou jsou i jednotlivci/rodiny, které vynakládají na bydlení nepřiměřeně vysokou část svých disponibilních příjmů, konkrétně více než 40 %. V období realizace projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích od 1.2.2017 do 31.1.2020 byly do projektu zapojeny tyto cílové skupiny:

- osoby ohrožené sociálním vyloučením,
- samoživitelky/samoživitelé,
- rodiny s dětmi,
- senioři,
- osoby se zdravotním postižením,
- oběti domácího násilí,
- osoby opouštějící instituce,
- osoby opouštějící pěstounskou péči nebo ústavní zařízení pro děti (po dovršení osmnácti let).

K 31.1.2020 je evidováno celkem 68 osob, které přišly do kontaktu se sociálními pracovníky coby zájemci o sociální bydlení. Z tohoto počtu získalo k 31.1.2020 celkem 20 osob podporu vyšší než 40 hod. sociální práce.

Dosud bylo uzavřeno celkem 28 nájemních smluv (20 klientů je bydlících, 2 klienti zemřeli, 1 odešel do domova pro seniory, 3 klienti do komerčního bydlení, 2 klienti dostali výpověď z nájmu z důvodu dlužného nájemného nebo porušování domovního řádu).

Z počtu 40 osob, které nebyly ubytovány, zůstalo v evidenci 37 žadatelů, 3 žadatelé byli vyřazeni (2 si našli komerční ubytování, 1 odmítl převzít byt v rámci sociálního bydlení).

Následující tabulka poskytuje přehled žadatelů a ubytovaných klientů z hlediska cílových skupin, ke kterým patřili/patří.

Tabulka č. 1: **Klienti v systému sociálního bydlení v Otrokovicích (k 30.10.2019)**

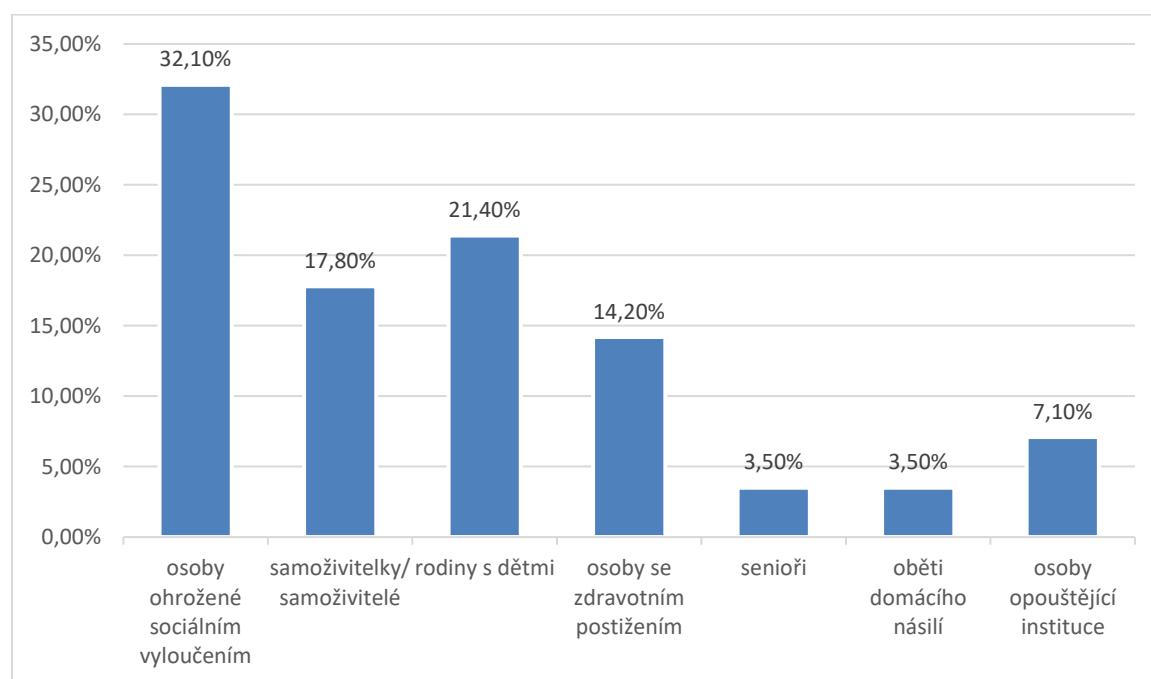
Cílová skupina	Neubytovaní žadatelé	Vyřazení žadatelé	Ubytování	Účastníci, kteří si bydlení udrželi	Účastníci, kteří odešli do jiného standardního bydlení	Účastníci, kteří odešli do sociální služby	Účastníci, kteří si bydlení neudrželi	Zemřelí
Osoby ohrožené sociálním vyloučením	15	2	9	6	0	0	1	2
Samoživitelky / samoživitelé	10	0	5	3	1	0	1	0
Rodiny s dětmi	0	0	6	5	1	0	0	0
Osoby se zdravotním postižením	8	1	4	4	0	0	0	0
Senioři	4	0	1	0	0	1	0	0
Oběti domácího násilí	0	0	1	1	0	0	0	0
Osoby opouštějící instituce	0	0	2	1	1	0	0	0
Osoby opouštějící pěstounskou péči nebo ústavní zařízení pro děti	0	0	0	0	0	0	0	0
Celkem	37	3	28	20	3	1	2	2

Do konce října 2019, tedy přibližně dva a půl roku od zahájení přidělování bytů v rámci systému sociálního bydlení v Otrokovicích, bylo v městských bytech ubytováno 28 nájemníků. Poměr bytů přidělených jednotlivcům a rodinám s dětmi nebo samoživitelkám a samoživitelům s dětmi je 11:17. Přidělování jednotlivých uvolněných bytů osobám z jednotlivých cílových skupin je ovlivněno především velikostí a lokalizací aktuálně uvolněných bytů – přestože může být situace klientské rodiny s dětmi, ve které někdo z členů rodiny pracuje, skutečně tíživá, není možno jí nabídnout ubytování v bytě 1+kk. Tím by nedošlo k faktickému zlepšení její situace. Vzhledem k nízké nabídce bytů k pronájmu na volném trhu a vysoké ceně pronájmů je nepříliš reálná alternativa nalezení dostupného bydlení mimo bytový fond města Otrokovice.

Úspěšnost získání pronájmu městského bytu je taková, že k 1.11.2019 rodiny s dětmi a samoživitelé získali nájemní smlouvu v cca 52 % případů, jednotlivci cca ve 39 % případů. Mimo bodové zvýhodnění rodin s dětmi a samoživelek byl tento fakt výsledkem i aktuální nabídky uvolněných městských bytů.

Následující graf poskytuje informace o tom, kolik osob z konkrétní CS bylo ubytováno v rámci systému sociálního bydlení.

Graf č. 1: Ubytovaní klienti dle CS v procentuálním vyjádření

3.2 Využití bytového fondu obce

Město Otrokovice má ve svém portfoliu 433 městských bytů určených pro různé skupiny obyvatel. Tyto byty se dělí dle účelu na byty pro příjmově vymezené osoby, byty sociální, byty v domech zvláštního určení, ostatní byty, byty školnické a byty či domy určené k prodeji.

Pro ubytování osob z cílové skupiny v rámci systému sociálního bydlení nebyly vyčleněny konkrétní byty, ale každý byt, který se uvolnil, byl ideově pojat jako byt sociální a mohl být přidělen žadateli o byt v rámci sociálního bydlení.

Následující tabulka názorně ukazuje, jaké byty byly přiděleny 28 ubytovaným klientům systému sociálního bydlení:

Tabulka č. 2: **Bytový fond města Otrokovice z hlediska využití v rámci systému sociálního bydlení**

	Bytový fond	Celkový počet bytů	Počet bytů přidělených klientům SB
A	Byty pro příjmově vymezené osoby	33	4
B	Byty sociální	24	9
C	Byty v domech zvláštního určení	166	0
D	Ostatní nájemní byty	187	15
E	Byty školnické	3	0
	Byty/domy určené k prodeji	20	0
	Celkem	433	28

Zdroj: MěÚ Otrokovice, odbor majetko-právní a odbor sociální

Celková velikost přidělených bytů se pohybovala od 24 do 35 m², v jednom případě byl přidělen byt o rozloze 56 m². Výše nájemného byla v rozmezí 1.340 Kč až 1.976 Kč v závislosti na velikosti bytu, v případě vícemetrážního bytu šlo o 6.800 Kč. Výše záloh na energie a služby spojené s využíváním bytu se pohybovala zpravidla od 1.480 Kč do 2.824 Kč, v jednom případě dosáhla výše 4.020 Kč, v případě vícemetrážního bytu byla výše záloh nastavena na 1.000 Kč (jde o zálohu pouze na vodné a stočné, elektrickou energii platí klient zvlášť jinému poskytovateli, než je majoritní poskytovatel elektrické energie v městských bytech).

Doba, po kterou byl jednotlivec či domácnost před přidělením městského bytu v rámci systému sociálního bydlení v bytové nouzi, je zpravidla v řádech měsíců (3 – 6 měsíců), či let (1 rok – 10 let), v jednom případě trvala bytová nouze 20 let.

3.3 Poskytování sociální práce

3.3.1 Sociální práce z kvantitativního hlediska

Průměrný čas strávený intervencemi sociálních pracovníků SB s klienty sociálního bydlení (28 osob) se pohyboval v rozmezí 0,5 – 9 hod. za měsíc.

Průměrná četnost kontaktů sociálních pracovníků s klienty SB se pohybovala od 1 do 6 kontaktů za měsíc, z toho cca polovina připadala na intervenci přímo v domácnosti klienta.

3.3.2 Sociální práce z kvalitativního hlediska

Následující tabulka shrnuje přehled hlavních potřeb klientů sociálního bydlení (ubytovaných žadatelů). Jejich potřeby se odrazily v individuálních plánech a byly určující pro to, jakým směrem se ubírala sociální práce, která jim byla poskytována.

Tabulka č. 3: **Přehled hlavních potřeb klientů systému sociálního bydlení Otrokovice k 30.8.2019**

CS soc. bydlení	Ubytování	Hlavní potřeby cílových skupin
osoby ohrožené sociálním vyloučením	9	standardní bydlení, vyřízení dávek, hledání zaměstnání, obnovení kontaktů s rodinou
samoživitelky/ samoživitelé	5	standardní bydlení, vyřízení dávek, zajištění volnočasových aktivit pro děti
rodiny s dětmi	6	standardní bydlení, zajištění volnočasových aktivit pro děti
osoby se zdravotním postižením	4	standardní bydlení, zajištění služeb pečovatelské služby, vyřizování dávek pro OZP, navázání na další služby
senioři	1	zajištění služeb pečovatelské služby, pomoc při hledání pobytového zařízení (domova pro seniory)

oběti domácího násilí	1	standardní bydlení, obnovení kontaktů s rodinou
osoby opouštějící instituce	2	standardní bydlení, pomoc při návratu do běžného života

V souvislosti s bydlením byly nejčastěji využívány následující metody práce s domácností:

- individuální plánování,
- motivační rozhovor,
- podpora kompetencí jedince,
- nácvik a upevňování sociálních dovedností,
- základní sociální poradenství,
- odborné sociální poradenství,
- krizová intervence,
- doprovázení klienta,
- navázání kontaktu s poskytovatelem další pomoci.

Nedílnou součástí sociální práce poskytované klientům sociálního bydlení bylo řešení dluhů na nájemném včetně dalších dluhů domácnosti a řešení stížností sousedů.

4 Úspěšnost klientů sociálního bydlení

4.1 Žadatelé

K 31.1.2020 je evidováno celkem 68 osob, které přišly do kontaktu se sociálními pracovníky coby zájemci o sociální bydlení.

Z tohoto počtu získalo k 31.1.2020 ubytování celkem 28 osob. Zbývajících 37 osob je nadále vedeno jako žadatelé o sociální bydlení. 3 zájemci o sociální bydlení byli ze seznamu žadatelů vyřazeni (ve 2 případech našli byt v rámci komerčního bydlení, v jednom případě klient nepřevzal byt v rámci systému sociálního bydlení). Z celkového počtu 68 osob podpořených sociální prací získalo 20 osob podporu větší než 40 hod. sociální práce.

4.2 Ubytování klienti

4.2.1 Neúspěšní klienti

Dosud bylo uzavřeno celkem 28 nájemních smluv. Vzhledem k pravidlům vyhodnocování úspěšnosti systému sociálního bydlení, která byla nastavena ve stejnojmenné metodice vytvořené jako jeden z výstupů projektu POSBO, lze za neúspěšné klienty sociálního bydlení považovat pouze dva klienty z celkového počtu 28, kterým nebyla prodloužena nájemní smlouva. V prvním případě šlo o dluhy, které klient i přes opakovanou a intenzivní intervenci sociálních pracovníků odmítal řešit. Jelikož šlo o muže, který měl ve své péči nezletilého syna, odešel do domova pro rodiče s dětmi, což mu vyhovovalo, neboť nemusel, jak sám uváděl, nic řešit. Ve druhém případě docházelo opakovaně k porušování domovního řádu z důvodu pořádání dlouhých a hlasitých večírků. I přes snahu sociálních pracovníků o nápravu klient odmítal spolupráci, a tak ani v tomto případě nebyla prodloužena nájemní smlouva.

4.2.2 Úspěšní klienti

Z počtu 28 ubytovaných klientů lze za úspěšné participanty systému sociálního bydlení považovat 26 z nich.

Z daného počtu je v současné době ubytováno v rámci systému sociálního bydlení celkem 20 klientů, z tohoto 18 domácností bydlí déle než jeden rok a 2 domácnosti téměř jeden rok (jde o klienty, kteří byli ubytováni až v březnu 2019).

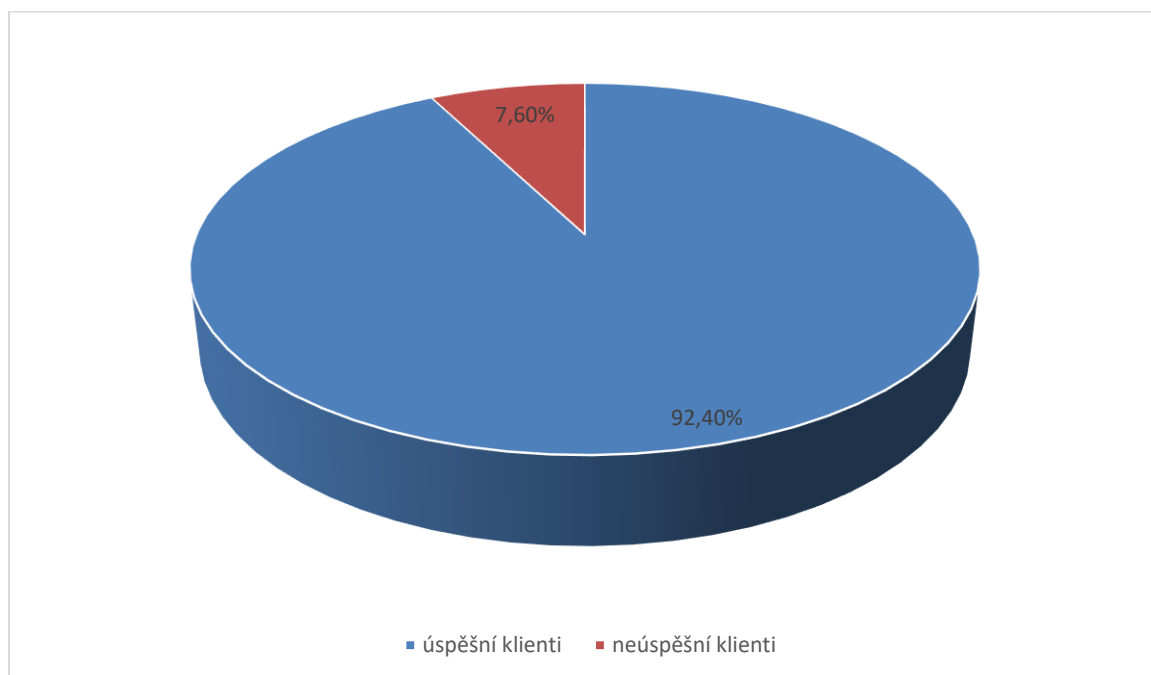
Za úspěšné klienty sociálního bydlení lze považovat i 2 klienty, kteří zemřeli, a 1 klient, který odešel do domova pro seniory. Jejich odchod ze systému sociálního bydlení byl dán okolnostmi, které nelze ovlivnit, a kdyby nenastaly, lze předpokládat, že by klienti byli i nadále uživateli systému sociálního bydlení.

Za úspěšné účastníky sociálního bydlení považujeme i 3 klienty, kteří přešli do komerčního bydlení.

4.2.3 Procentuální vyhodnocení úspěšnosti

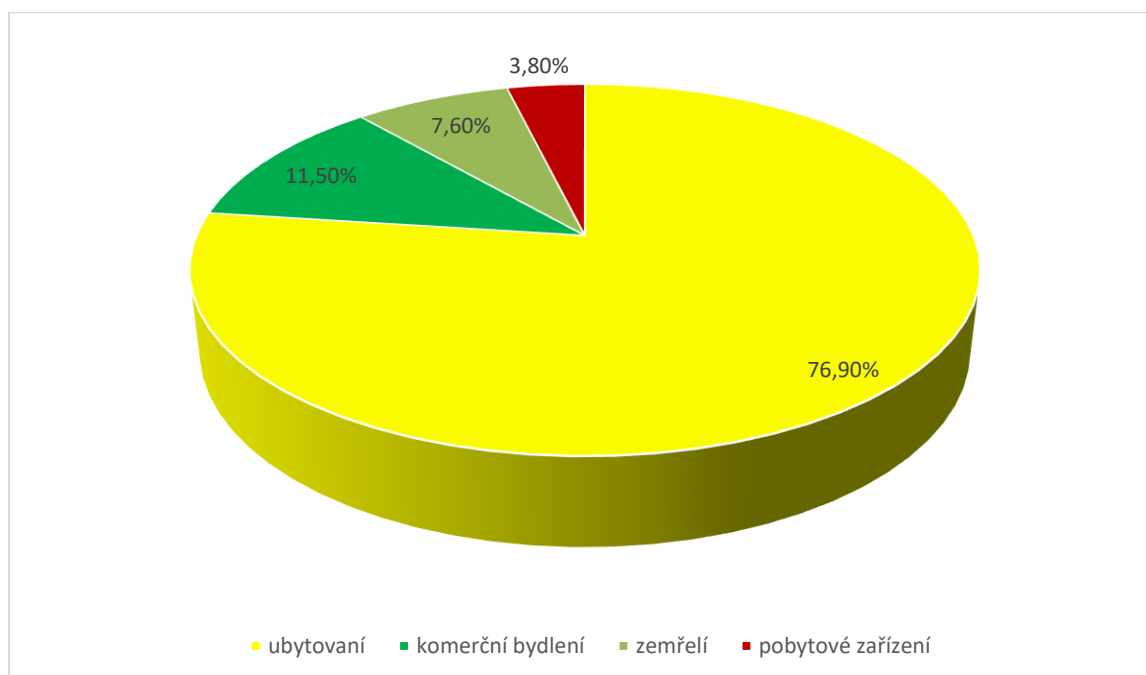
Následující graf ukazuje procentuální úspěšnost klientů sociálního bydlení (26 domácností z 28).

Graf č. 2: **Poměr úspěšných a neúspěšných klientů**

Graf níže zobrazuje status úspěšných klientů sociálního bydlení, tj. procentuální podíl jednotlivých klientů z celkového počtu 26 klientů, které považujeme za úspěšné participanty systému sociálního bydlení.

Graf č. 3: Status úspěšných klientů sociálního bydlení

4.2.4 Kvalitativní vyhodnocení úspěšnosti

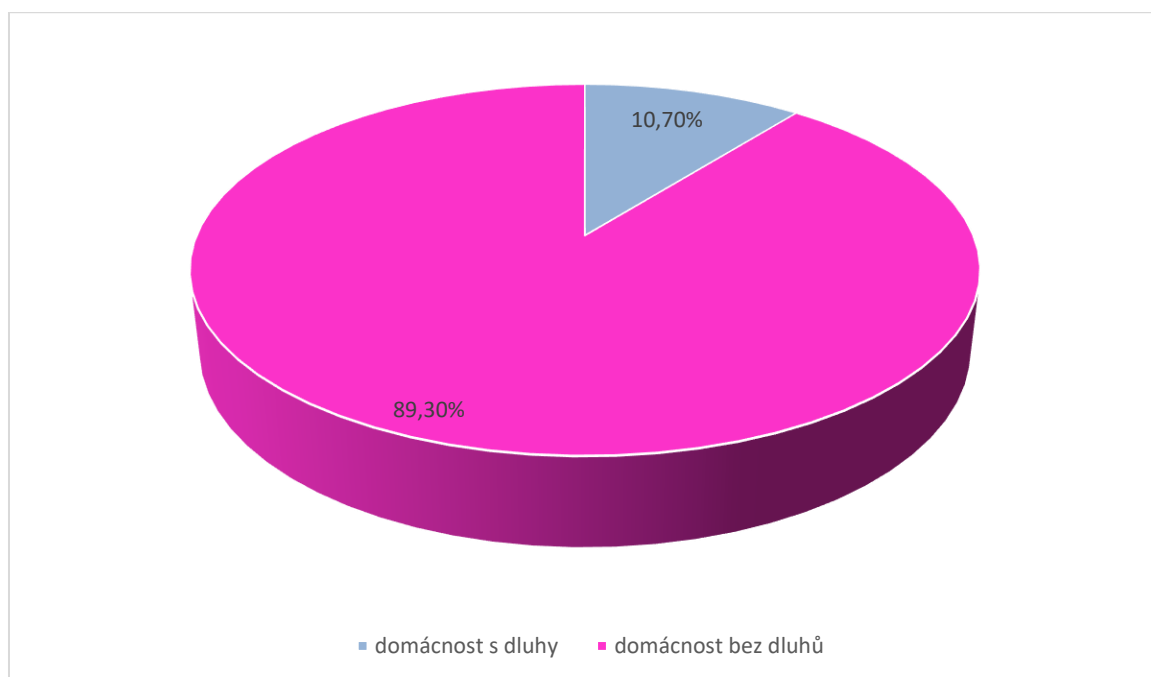
Z kvalitativního hlediska úspěšnosti klientů v systému sociálního bydlení lze za nejúspěšnější participanty považovat klienty, kteří natolik stabilizovali svou sociální a finanční situaci, že byli schopni odejít z městského bytu do běžného komerčního nájmu, ve kterém již není poskytována podpora formou sociální práce.

Další kategorií úspěšných klientů jsou klienti, kteří si bydlení v rámci systému sociálního bydlení udrželi a bydlí bez problémů. Následuje kategorie klientů, kteří bydlí s problémy (dluhy, sousedské soužití), s pomocí sociálních pracovníků jsou však schopni dané problémy řešit a bydlení si i nadále udržet. Samostatnou kategorií jsou klienti, kteří odešli do pobytového zařízení sociálních služeb nebo zemřeli. Škálu uzavírají neúspěšní klienti, kteří systém sociálního bydlení opustili.

4.2.5 Dluhy ubytovaných klientů

Z celkového počtu 28 domácností celkem 3 řešily problém s dlužným nájemným (přičemž u jedné domácnosti se nedoplatek stal příčinou neprodloužení nájemní smlouvy). Výše dlužného nájemného se pohybovala od 3.522 Kč do 10.000 Kč za měsíc.

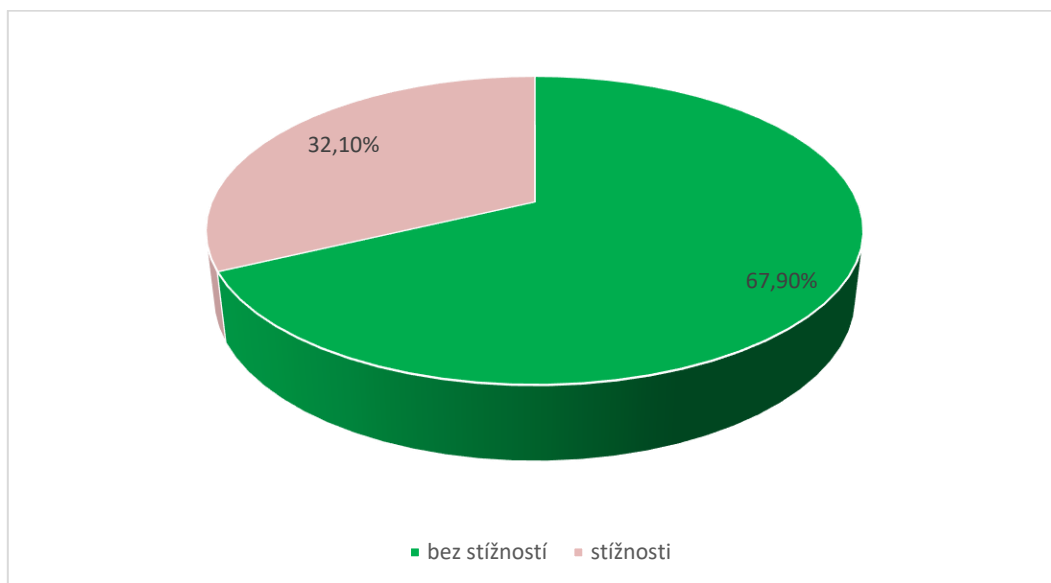
Graf č. 4: Počet domácností bez dluhu a s dluhem na nájemném

4.2.6 Stížnosti sousedů

U 9 domácností z 28 byly zaznamenány stížnosti sousedů (v jednom případě vedly příčiny stížností sousedů k neprodloužení nájemní smlouvy). Počet stížností za jednotlivá čtvrtletí se pohyboval od 1 do 20.

Graf č. 5: Počet domácností, na něž byly stížnosti sousedů, a počet domácností bez stížností

5 Kritéria vyhodnocování bytové nouze

V rámci realizace projektu POSBO došlo k přehodnocení kritérií vyhodnocování bytové nouze. Níže jsou uvedena kritéria, která používal a používá odbor majetkoprávní k posuzování žádosti o pronájem městského bytu. Na základě zkušeností sociálních pracovníků z praxe, ale také na základě informací, které získali sociální pracovníci a další členové realizačního týmu na zahraničních studijních cestách věnovaných získání informací o systému sociálního bydlení v zahraničí, byla tato kritéria zjednodušena a přizpůsobena požadavkům a potřebám, které vyplynuly z praxe sociálního bydlení v Otrokovicích.

5.1 Kritéria města Otrokovice

Kritéria města Otrokovice jsou součástí Pravidel pro pronajímání bytů města Otrokovice, která byla schválena Radou města Otrokovice s účinností od 1.1.2012. Pravidla obsahují samostatná kritéria pro „byty sociální“, „byty v domech zvláštního určení – v domech s pečovatelskou službou a v domě na ul. Školní 1299“ a pro „ostatní nájemní byty“.

Obrázek č. 1: **Kritéria pro byty sociální**

	Hodnocené kritérium (je-li více společných žadatelů, postačuje splnění kritéria alespoň u jednoho z nich)	Body
1.	Trvalý pobyt žadatele v Otrokovicích	5
2.	Žadatel je v mimořádně obtížné sociální situaci	15
3.	Žadatel evidovaný jako uchazeč o zaměstnání, případně žadatel sám aktivně hledající pracovní uplatnění nebo aktivně řešící svou finanční a sociální situaci	10
4.	Žadatel je poživatelem invalidního důchodu nebo je zdravotně postiženým či chronicky nemocný	5
5.	Žadatel bydlí v azylovém domě	5

Obrázek č. 2: Kritéria pro byty v domech zvláštního určení

	Hodnocené kritérium (je-li více společných žadatelů, postačuje splnění kritéria alespoň u jednoho z nich)	Body
1.	Trvalý pobyt žadatele v Otrokovicích	5
2.	Žadatel využívá pečovatelskou službu	3
3.	Žadatel potřebuje pečovatelskou službu, přičemž tato služba nemůže být poskytována ve stávající domácnosti a z tohoto důvodu je hospitalizován (tzv. sociální hospitalizace)	10
4.	Žadatel je příjemcem příspěvku na péči, resp. je závislý na cizí pomoci	5
5.	Žadatel je držitelem průkazky TP, ZTP nebo ZTP/P	5
6.	Žadatel je v mimořádně obtížné sociální situaci	15
7.	Žadatel je osamělý	5
8.	Žadatel vrátí jiný byt města	20

Obrázek č. 3: Kritéria pro ostatní nájemní byty

	Hodnocené kritérium (je-li více společných žadatelů, postačuje splnění kritéria alespoň u jednoho z nich)	Body
1.	Trvalý pobyt žadatele v Otrokovicích	5
2.	Otrokovice jako místo žadatelova pracoviště, podnikání, provozovny nebo vedení v evidenci uchazečů o zaměstnání	2
3.	Žadatel má v péči nezletilé děti	3
4.	Žadatel je osoba po ukončení ústavní výchovy nebo pěstounské péče	10
5.	Žadatel bydlí v bytě společně s rodiči, případně bydlí v podnájmu	1
6.	Žadatel bydlí na ubytovně	2
7.	Žadatel nemůže vzhledem k bytové situaci bydlet společně s manželem nebo partnerem	5
8.	Žadatel bydlí v azylovém domě	3
9.	Věk žadatele od 18-23 let	15
	Věk žadatele od 24-30 let	12
10.	Žadatel je osoba osamělá, tj. bez osob blízkých (sourozenců, manžela, partnera, dětí apod.)	5

5.2 Kritéria systému sociálního bydlení

Následující tabulka vychází z kritérií města Otrokovice pro přidělování městských bytů, ale zároveň reflektuje praxi sociálního bydlení v Otrokovicích a poznatky ze zahraničních cest sociálních pracovníků a členů realizačního týmu.

Tabulka č. 4: **Kritéria vyhodnocování bytové nouze**

	Kritérium	Body
1.	Žadatel je bez přístřeší, žije na ubytovně, v azylovém domě	15
2.	Žadatel žije v nejistém či nevyhovujícím bydlení	10
3.	Samoživitel/samoživitelka	5
4.	Rodina s dítětem (1 dítě)	5
5.	Rodina s dětmi (2 a více dětí)	10
6.	Žadatel pobírá dávky pomoci v hmotné nouzi	5
7.	Žadatel pracuje na základě pracovní smlouvy, DPP nebo DPČ, je příjemce některého z důchodů	15
8.	Žadatel je v evidenci uchazečů o zaměstnání ÚP ČR (mimo pracující na DPP či DPČ)	10
9.	Žadatel již žije v městském bytě, ale není schopen fungovat bez podpory sociálního pracovníka	10

6 Závěr

Studie Komplexní zhodnocení fungování systému sociálního bydlení si kladla za cíl statistického zhodnocení praxe sociálního bydlení v Otrokovicích a zároveň vyhodnocení úspěšnosti systému sociálního bydlení.

Na základě zjištěných údajů (92 % úspěšných klientů) můžeme konstatovat, že systém sociálního bydlení v Otrokovicích je vysoce funkční a efektivní a je více než žádoucí v něm pokračovat i nadále.

Seznam zkratk

AD	azylový dům
CS	cílová skupina
č.	číslo
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
ETHOS	Evropská typologie bezdomovství a vyloučení z bydlení v prostředí ČR
JIS	Jednotný informační systém
KoP ÚP	Kontaktní pracoviště Úřadu práce
MěÚ	Městský úřad
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
Např.	například
NDO	Nový domov Otrokovice
NOZ	Nový občanský zákoník
OMP	odbor majetko-právní
OSPO	oddělení sociálně-právní ochrany
OZP	osoba se zdravotním postižením
POSBO	Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích
PS	pečovatelská služba
RMO	Rada města Otrokovice
RT	realizační tým
SB	sociální bydlení
SLDB	sčítání lidu, domů a bytů
SO ORP	Správní obvod obce s rozšířenou působností
SPO	sociálně-právní ochrana
SSL	sociální služby
Tab.	tabulka
TSR	terénní služba rodinám s dětmi
ÚP	Úřad práce

Použitá literatura

Tištěné publikace:

ARMSTRONG, Michael. *Řízení lidských zdrojů: nejnovější trendy a postupy: 10. vydání*. 1. vyd. Praha: Grada, 2007, 789 s. ISBN 978-80-247-1407-3.

BAKOŠOVÁ, Zlatica. *Sociálna pedagogika ako životná pomoc*. 3., rozš. a aktualiz. vyd. Bratislava: Univerzita Komenského Bratislava, Filozofická fakulta, 2008. ISBN 978-80-969944-0-3.

BANDIT, Rad, Ivana DAVIDOVÁ, Martina MACUROVÁ a Michal OPATRŇÝ. *Etický kodex jako nástroj podpory řešení etických dilemat sociální práce*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2015. Sešit sociální práce. IASB 978-80-7421-089-1.

BARTÁK, Miroslav. *Bezdomovství v ČR: Zdravotní stav bezdomovců a jeho determinanty*. Ústí nad Labem: Univerzita J.E. Purkyně v Ústí nad Labem, 2011. ISBN 978-80-7414-441-7.

BELZ, Horst. *Klíčové kompetence a jejich rozvíjení: východiska, metody, cvičení a hry*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-717-8479-6.

BENEŠ, Milan. *Andragogika*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 135 s. ISBN 978-802-4725-802.

CERMANOVÁ, Renata, Ivana GRUNEROVÁ, Radka JANEBOVÁ, Libor MUSIL, Ivana ŠŤASTNÁ, Marek TOPOLOVSKÝ a Jan VRBICKÝ. *Vymezení sociální práce na obecní a krajské úrovni ve výkonu přenesené působnosti: Podklady pro podobu sociální práce v přenesené působnosti od 01.01.2012*. Praha, 2011. Pracovní materiál MPSV.

FISCHER, Ondřej a René MILFAIT. *Etika pro sociální práci*. Praha: Jabok, 2008. ISBN 978-80-904137-3-3.

HAVRDOVÁ, Zuzana. *Kompetence v praxi sociální práce: metodická příručka pro učitele a supervizory v sociální práci*. Praha: Osmium, 1999. ISBN 80-902081-8-5.

CHRÁSKA, Miroslav. *Úvod do výzkumu v pedagogice*. 2. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2006. ISBN 80-244-1367-1.

KALVACH, Zdeněk. *Respektování lidské důstojnosti: Příručka pro odbornou výuku, výchovu a výcvik studentů lékařských, zdravotnických a zdravotně sociálních oborů*. Praha: Cesta domů, 2004.

Koncepce prevence a řešení problematiky bezdomovectví v České republice do roku 2020. Praha: MPSV, 2013. ISBN 978-80-7421-072-3.

KOPŘIVOVÁ, Jana. Jak se bydlí brněnským bezdomovcům. *Sociální práce: Bezdomovectví*. Brno: Asociace vzdělavatelů v sociální práci., 2006, 2006 (4), 22-24. ISSN 1213-6204.

KRAUS, Blahoslav a Věra POLÁČKOVÁ. *Člověk - prostředí - výchova: k otázkám sociální pedagogiky*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.

MATOUŠEK, O. (2003). *Slovník sociální práce*. Praha: Portál.

MATOUŠEK, Oldřich, Pavla KODYMOVÁ a Jana KOLÁČKOVÁ (eds.). *Sociální práce v praxi: specifika různých cílových skupin a práce s nimi*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-818-0

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ ČR ODBOR SOCIÁLNÍCH SLUŽEB A SOCIÁLNÍ PRÁCE. *DOPORUČENÝ POSTUP Č. 1/2012: K REALIZACI ČINNOSTÍ SOCIÁLNÍ PRÁCE NA OBECNÍCH ÚŘADECH TYPU II., TYPU III., ÚJEZDNÍCH A KRAJSKÝCH ÚŘADECH PODLE USTANOVENÍ §92, §93, §93a ZÁKONA O SOCIÁLNÍCH SLUŽBÁCH, PODLE USTANOVENÍ §7, §63, §64 A §65 ZÁKONA O POMOCI V HMOTNÉ NOUZI A PODLE USTANOVENÍ § 4a ZÁKONA O ÚŘADU PRÁCE ČESKÉ REPUBLIKY A PROVÁDĚCÍ VYHLÁŠKY Č. 424/2011 Sb.* Praha, 2012, 35 s.

MUŽÍK, Jaroslav. *Didaktika profesního vzdělávání dospělých*. 1. vyd. Plzeň: Fraus, 2005, 202 s. ISBN 80-723-8220-9.

MUŽÍK, Jaroslav. *Profesní vzdělávání dospělých*. Vyd. 1. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012, 263 s. Vzdělávání dospělých. ISBN 978-80-7357-738-4

NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. 1. knižní vyd. Brno: Marek Zeman, c2001, 168 s. ISBN 80-903070-0-0.

NAVRÁTIL, Pavel. *Teorie a metody sociální práce*. 1. knižní vyd. Brno: Zeman, 2001, 168 s. ISBN 80-903-0700-0.

NEČASOVÁ, Mirka. *Úvod do filozofie a etiky v sociální práci*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2001. ISBN 80-210-2673-01.

PRÁŠILOVÁ, Michaela. *Tvorba vzdělávacího programu*. Vyd. 1. Praha: Triton, 2006, 191 s. První pomoc pro pedagogy, 3. ISBN 80-725-4712-7.

ŘEZNÍČEK, Ivo. *Metody sociální práce: Podklady ke stážím studentů a ke kazuistickým seminářům*. dotisk 1.vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994, 80 s. ISBN 80-858-5000-1.

ŘEZNÍČEK, Ivo. *Metody sociální práce: Podklady ke stážím studentů a ke kazuistickým seminářům*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1994. Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-00-1.

ŠUPKOVÁ, D. *Zdravotní péče o bezdomovce v ČR*. Praha: Grada, 2007. ISBN: 978-80-247-2245-0

Šupková, D. (2008). Závislost jako jeden z aspektů života bezdomovců. *Adiktologie* (8)1, 44-51.

VÁGNEROVÁ, Marie, Ladislav CSÉMY a Jakub MAREK. *Bezdomovectví jako alternativní existence mladých lidí*. Praha: Karolinum, 2013. ISBN 978-80-246-2209-5.

VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. Vyd. 1. Praha: Grada, 2008, 159 s. Pedagogika (Grada). ISBN 978-802-4717-708.

VETEŠKA, Jaroslav a Michaela TURECKIOVÁ. *Vzdělávání a rozvoj podle kompetencí: kompetence v andragogice, pedagogice a řízení*. Vyd. 1. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2008, 140 s. ISBN 978-80-86723-54-9.

Elektronické zdroje:

„Co je sociální bydlení?“, dostupné na: <http://www.socialnibydeni.mpsv.cz/cs/co-je-socialni-bydleni/zakladni-informace-o-sb/prostupne-bydleni>

ČESKO. Zákon č. 128 ze dne 12.04.2000, o obcích (obecní zřízení) ve znění pozdějších předpisů. In: Sbírka zákonů České republiky. 2000, částka 38, s. 1736 - 1764. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=128/2000&typeLaw=zakon&what=Cislo_zakona_smlouvy

ČESKO. Zákon č. 89 ze dne 03.02.2012 občanský zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2012, částka 33, s. 1026-1368. Dostupný také z: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonInfo.jsp?idBiblio=74907&fulltext=ob~C4~8Dans k~C3~BD~20z~C3~A1kon~C3~ADk&nr=&part=&name=&rpp=15#local-content>.

„Čeští bezdomovci zestárli. Nemají, kde dožít“, dostupné na: https://www.novinky.cz/domaci/clanek/cesti-bezdomovci-zestarli-nemaji-kde-dojit-40305340?dop-ab-variant=0&seq-no=1&source=hp&utm_source=www.seznam.cz&utm_medium=z-boxiku&utm_campaign=null

Etický kodex sociálních pracovníků České republiky. *SPOLEČNOST SOCIÁLNÍCH PRACOVNÍKŮ ČR* [online]. Praha: Společnost sociálních pracovníků ČR, 1995 [cit. 2017-02-06]. Dostupné z: <http://sspcr.xf.cz/code.html>

„Housing First, Bydlení především“, dostupné na: <https://hf.socialnibydeni.org/>

INTERNATIONAL FEDERATION OF SOCIAL WORKERS. *Global Definition of Social Work* [online]. 2015. vyd. Švýcarsko, 2015 [cit. 2015-03-29]. Dostupné z: <http://ifsw.org/what-we-do/contact/>

„Koncepce sociálního bydlení ČR 2015 – 2025“, dostupné na: http://www.socialnibydeni.mpsv.cz/images/soubory/Koncepce_socialniho_bydleni_C_R_2015-2025.pdf

Mapa exekucí. Dostupná na: <http://mapaexekuci.cz/index.php/mapa-2/>

Metodika vzdělávacích plánů, Praha: Europrofis, 2007 (příručka vznikla jako součást plnění veřejné zakázky MPSV Celoživotní vzdělávání pracovníků v sociálních službách, na jehož řešení se podílela především EuroProfis, s.r.o., ve spolupráci s Hestií, o.s., CS-PROJECT spol. s r. o. a Vzdělávací centrum pro veřejnou správu ČR, o.p.s. Zpracování příručky garantovala HESTIA o.s.) (úryvek na: http://www.pardubickykraj.cz/externi/osv/lvSS_1.pdf)

Mikulec, M., Šnejdrová, M., 2019, Metodika sociální práce v sociálním bydlení, dostupné na:

http://www.socialnibydeni.mpsv.cz/images/soubory/metodiky/Metodika_sociální_práce_v_sociálním_bydlení.pdf

MPSV, Odbor 22. *Vzdělávání a akreditace* [online]. Praha, 2015, 24.3.2015 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/18655>

Odpovědi na časté otázky k povinnému dalšímu vzdělávání sociálních pracovníků a pracovníků v sociálních službách podle z. č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění, http://www.mpsv.cz/files/clanky/2974/otazky_odpovedi_22-rev3.pdf. Praha, MPSV, Pracovní materiál.

Opletalová M., Miklušáková M., Matoušek R., Beňák D., 2019, Náklady veřejných rozpočtů vyvolané bezdomovectvím a bytovou nouzí. Pdf soubor obdrženy elektronicky od autorky.

Pomoc v nepříznivých životních situacích pro občany na Otrokovicku. Město Otrokovice. Vydáno v rámci realizace projektu Podpora trvalé udržitelnosti, dostupnosti a zkvalitňování sociálních služeb na Otrokovicku. 2014. Dostupné na: www.otrokovice.cz

Send Me UPDATES: Global Definition of Social Work. *International Federation of Social Workers* [online]. Bern: Send Me UPDATES Enter your email address SIGN ME UP Contact Address International Federation of Social Workers, 2017 [cit. 2017-03-06]. Dostupné z: <http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work/>

„Sociální bydlení“, dostupné na: <http://www.socialnibydeni.mpsv.cz/cs/>

Strategie Evropa 2020 - Stručné shrnutí. *Evropská komise* [onlinehttp://ec.europa.eu/index_cs.htm]. Brusel: EU, 2017 [cit. 2017-02-07]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_cs.htm

Vyhláška č. 332/2013 ze dne 18. října 2013 o vzoru Standardizovaného záznamu sociálního pracovníka. In: *Sbírka zákonů*. 18.10.2013, dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2013-332/zneni-20131101>

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů,. In: *Sbírka zákonů*. 31.3.2006. ISSN 1211 - 1244., dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006->

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů,. In: *Sbírka zákonů*. 31.3.2006. ISSN 1211 - 1244., dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006->

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů,. In: *Sbírka zákonů*. 31.3.2006. ISSN 1211 - 1244., dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006->

Zákon č. 111/2006 Sb., o pomoci v hmotné nouzi, ve znění pozdějších předpisů,. In: *Sbírka zákonů*. 31.3.2006. ISSN 1211 - 1244., dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2006->

Zákon č. 1/1993, Sb., Listina základních práv a svobod, In: *Sbírka zákonů*. 28.12.1992. ISSN <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1993-2>

Zákon č. 48/1997 Sb., o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů,. In: *Sbírka zákonů*. 28.03.1997, dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1997-48>

Závěrečná evaluační zpráva Dopady bydlení po 12 měsících od nastěhování. Pilotní testování rychlého zabydlení rodin s dětmi Ostravská univerzita, FSS. Ostrava 2018. https://www.academia.edu/38021710/Závěrečná_evaluační_zpráva_Dopady_zabydlení_po_12_měsících_od_zabydlení_Pilotní_testování_rychlého_zabydlení_rodin_s_děti_Rapid_Re-Housing

PILOTNÍ OVĚŘENÍ SOCIÁLNÍHO BYDLENÍ V OTROKOVICÍCH

Tento materiál vznikl v rámci projektu Pilotní ověření sociálního bydlení v Otrokovicích, který je spolufinancován Evropským sociálním fondem v rámci Operačního programu Zaměstnanost a rozpočtem České republiky (reg. č. projektu: CZ.03.2.63/0.0/0.0/16_128/0006182).

Další informace k projektu naleznete na webových stránkách města: www.otrokovice.cz.

Autoři textu: Mgr. Eva Matulová, Mgr. Veronika Gajdošíková, Bc. Břetislav Jančík, DiS., Mgr. Kamil Hric, DiS.,
Mgr. Josef Zdražil, Mgr. Renáta Straková

Tisk: ROBINCO ZLÍN spol. s r. o. www.robincozlin.com

Vydalo město Otrokovice v roce 2020.